

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εβδομαδιαίο περιοδικό τέχνης μελέτης και έργου

ΤΟΜ. V, ΑΡΙΘ. 86

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

Στο χαλασμένο σπίτι που ἐγεννήθηκε ὁ Κεράλ.

Γ. ΡΑΓΙΑΡ

ψυχολογία τοῦ μεταπολεμικοῦ ἔρωτος.

Τ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Τὸ μάτι.

Λ. ΤΟΛΣΤΟΪ

Ἐξ αὐτῆς τὰ φαῦλα...

Α. ΣΝΙΤΣΛΕΡ

Τὸ τελευταῖο γράμμα τοῦ Ἀνδρέα Ταμάγιερ.

Φ. ΝΗΛ

Τὸ τελευταῖο συμβόλιο τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Γ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ

Τοῦ γέρο - Μαθιοῦ ὁ καθιμός.

Ν. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Ὁ σκύλος.

Γ. ΨΥΧΑΡΗ

Τὸ ἐγκλημα τῆς Λαζαρίνας.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

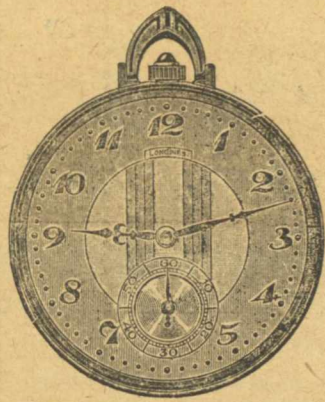
Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

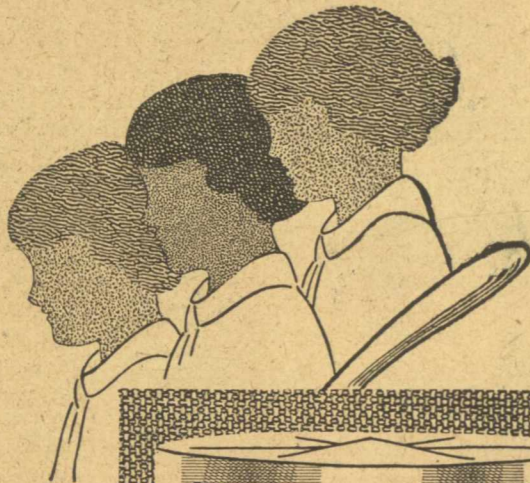
ΔΡΑΧ. ΠΕΝΤΕ

GEORG BUCHNER: Erika.

MONTRES
DE HAUTE PRECISION
LONGINES
10 GRANDS PRIX
506 PRIX D' OBSERVATOIRES
REPRÉSENTANTS **P. ZENÉTOS FRÈRES** ATHÈNES

**ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΛΙΑΓΡΟΥ**

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1928

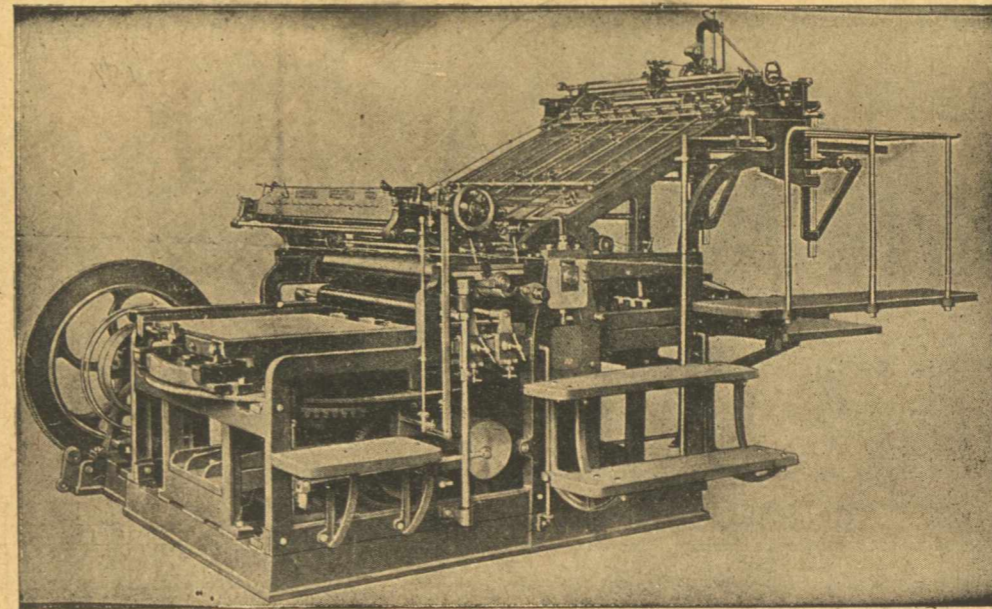
Ό,τι χρειάζεται ένας
άνδρας με μηνιαίας δό-
σεις.

Υφάσματα, ένδυμα-
σίας, ανδρικά είδη κ.λ.π.
Οικόπεδα εν Ήρα-
κλείω Ἀττικής.

Χρηματοκιβώτια Roede
με μηνιαίας δόσεις.

Ό πρώτος οίκος ό έ-
φαρμόσας συστηματικῶς
τήν πώλησιν επί πιστώσει.

28 ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 28 ΑΘΗΝΑΙ

Ἄνω: Μέγα ταχυπεσθήριον Johannisberg διαστάσεων 80 X 130 κατασκευῆς 1925.

Κάτω: Ταχυπεσθήριον, Export, τῶν Ἰταλικῶν ἐργοστασίων Augusta Torino, διαστάσεων 63 X 95, κατασκευῆς 1927.

“ ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,, Α.Ε.
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

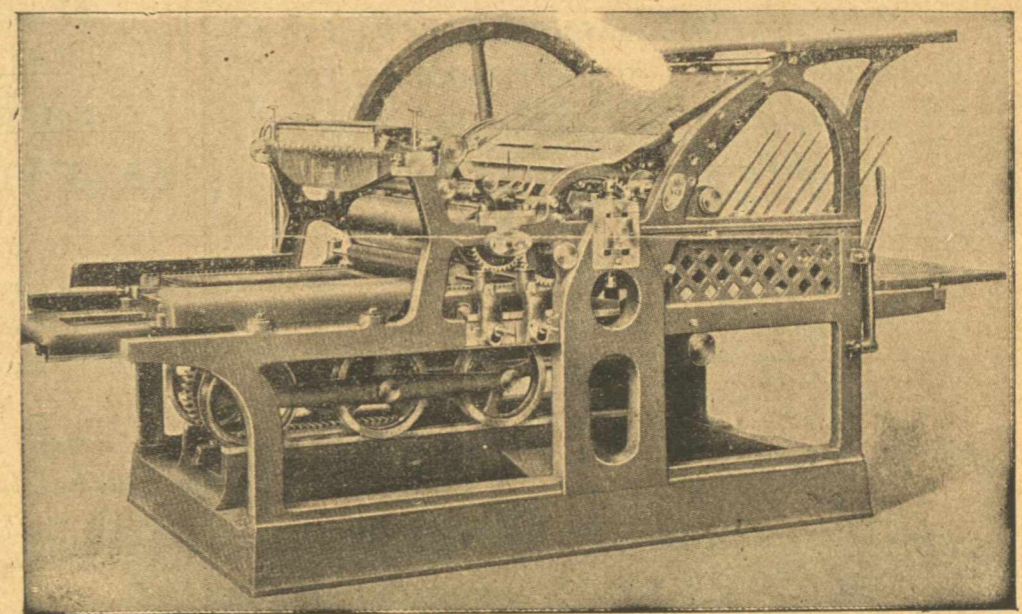
ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Ἡ «Πολυβιοτεχνική» ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως μίαν σημαντικὴν πρόοδον εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γραφικῶν Τεχνῶν. Διαθέτουσα τελειότατον καὶ νεώτατον τεχνικὸν ὄργανον, διαθέτουσα εἰδικὸς ἄριστα κατηρτισμένους τεχνίτας διὰ κάθε κλάδον, ἡμπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ καὶ τὰς πλέον δυσκόλους τυπογραφικὰς ἐργασίας ἐντὸς χρονικῶν ὁρίων πολὺ συντομωτέρων ἄλλων παρεμφερῶν ἐπιχειρήσεων, με ἀπόδοσιν τεχνικὴν ἀφαντάστως ἀνωτέραν καὶ τιμὰς ἀληθῶς ἀσυναγώνιστους.

Ἡ «Πολυβιοτεχνική» ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτύπωσιν βιβλίων, πινάκων, περιοδικῶν, ἐφημερίδων, τὴν ἐκτύπωσιν πολυχρωμίων καὶ ἐν γένει

οἰασδὴποτε τυπογραφικῆς ἐργασίας. Εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς λειτουργεῖ ἐπίσης ἄριστον βιβλιοδετεῖον, τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνει πᾶσαν βιβλιοδετικὴν ἐργασίαν. Δι' οἰανδὴποτε ἐργασίαν σας ζητήσατε τιμὰς καὶ ἀπὸ τὴν «Πολυβιοτεχνικὴν»

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΒΕΡΝΙΚΙΑ
ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΑΛΟΙΦΑΙ
ΔΙΑ
ΠΑΤΩΜΑΤΑ
ΜΟΥΣΑΜΑΔΕΣ
ΕΠΙΠΛΑ

Είναι άνωτέρα πάσης Εύρωπαϊκής μάρκας επειδή αί Έλληνικαί πρώται ύλαι από τας όποιás αποτελούνται—κηρός μελίσης και τερεβινθέλαιον—είναι αί άνωτεραι και άγνότεραι του κόσμου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΤΩΝ
ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ
ΜΑΡΚΟ

ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ ΚΡΑΣΙ
ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΣΤΟΑ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 6

ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 66 - 74

Ό,τι κατώρδωσε να έωιτύχη η
νεωτέρα χημεία συγκεντρούται εις
τα Άγγλικα Ρίμς

“RAJAR,,

Μεγίστη ταχύτης
Σωροτάτη άωόδοσις
Πλουσία έμουσιών

Εās τὰ αροσφέρομεν με έγγύησιν.

Α. ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ, Φωτογραφικά, Όπτικά
Σταδίου 58 β'.

Γ. ΚΑΓΚΕΤΣΩΦ, Φωτογραφικά, Όπτικά
Πανεπιστημίου 32 Δ'

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κ. ΚΑΤΣΑΡΗΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46

Η ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

ΚΑΛΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Είναι τὸ νεώτατο βιβλίον
τὸ ἀπαραίτητο γιὰ κάθε
Νοικοκυρά.

Πωλεῖται ἄδειον Δρ. 250
δεμένο » 275

Έκδοσις Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Σταδίου 48 - Α Θ Η Ν Α Ι

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Γ'. ΑΡΙΘ. 86
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησίαν Δρ. 200
Έξάμηνος » 100
Τρίμηνος » 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΣΤΟ ΧΑΛΑΣΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ ΠΟΥ ΕΓΕΝΝΗΘΗΚΕΝ Ο ΚΕΜΑΛ

Τὸν Αύγουστο τοῦ 1925 ἔτυχε νὰ περνῶ ἀπὸ τὸν Λαγκαδᾶ τῆς Μακεδονίας. Ἀπὸ τὴν τουρκικὴν αὐτὴ πόλι λίγα πράγματα εἶχαν μείνει γιὰ νὰ δείχνουν τὸ παρελθόν τῆς.

Ἡ κίνησις εἶχε δεκαπλασιασθῆ. Τὰ τουρκικὰ φεσάκια ἔλειπαν, κομφαί ἀμφιέσεις κυριῶν τῆς Θεσσαλονίκης ποὺ ἤρχοντο νὰ κάνουν τὰ θερά των λουτρά ἐγκυλοφόρου, καὶ ὁ τόπος ἐμύριζεν εὐρωπαϊσμόν.

Ένας παλιὸς Λαγκαδινὸς μοῦ εἶπε: — Δὲν θὰ ἐπισκεφθῆτε καὶ τὸ χωριὸ τοῦ Κεμάλ;

Νὰ λοιπόν μὰ ἀπρόοπτος ἐρώτησις.

Γιὰ τὴν πατρίδα τοῦ Κεμάλ ἤξευρα ὅτι πολλαὶ πόλεις ἤριζαν. Κυρίως τὸν διεξεδίκε ἡ Θεσσαλονίκη, ἀλλὰ τὸν ἤθελε καὶ ὁ Λαγκαδᾶς. Τώρα παρουσιάζετο ἕνα τρίτο μέρος, ἕνα χωριουδάκι τόσα δά, ποῦ ἤθελε δικόν του τὸν Τούρκου δικτάτορα.

Ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Λαγκαδᾶ στὸ φρούδι ἐνὸς λόφου εἶναι τὸ χωριὸ Σαρι—Γιάρ, ποῦ τουρκικᾶ σημαίνει κινδυνόχομα καὶ ποῦ οἱ νέοι πρόσφυγες κάτοικοι του τὸ μετωνόμασαν εἰρωνικᾶ Διψοχωρὶ.

Τὸ χωριὸ πραγματικᾶ εἶναι κατὰ στεγνο, ἀλλὰ ἡ δόξα του μπορεῖ νὰ εἶναι μεγάλη. Ὁ ἀναμορφωτῆς τῆς Τουρκίας, ὁ γκρεμίσας καὶ χαλιφάτα, καὶ γραφὴν, καὶ καφάσια καὶ φερετζέδες, εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας του αὐτοῦ.

Ἄν τὸν ἐρωτήσετε τὸν ἴδιο τὸν Κεμάλ, θὰ κρύψη ἴσως τὴν καταγωγὴν του ἢ ἴσως καὶ νὰ μὴν τὴν θυμᾶται ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ἀκόμη ζήτημα εἶναι ἂν ὑπάρχουν δέκα Τούρκοι ποὺ ἔξερουν τὸν τόπο τῆς γεννήσεως τοῦ Κεμάλ

καὶ τὴν ταπεινὴν του καταγωγὴν. Γενικῶς ὁ πολὺς κόσμος πιστεύει ὅτι ὁ Κεμάλ ἐγεννήθηκε στὴν Θεσσαλονίκη. Καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἄλλωστε λέγει τὸν ἑαυτοῦ του Θεσσαλονικέα.

Ἡ ἱστορία ὅμως τῆς γεννήσεώς του καὶ τῆς καταγωγῆς του εἶναι αὐτὴ, ἀγνωστὴ καὶ ἀνέκδοτη ὡς τὴν ὥραν αὐτῆ.

Ὁ Κεμάλ ἐγεννήθηκεν εἰς τὸ ἄσημο τουρκοχωριὸ τοῦ Λαγκαδᾶ Σαρι—Γιάρ ποῦ οὔτε ὁ χάρτης δὲν καταδέχεται νὰ τὸ ἀναγράψῃ. Ἄσημο τὸ χωριὸ, ἄσημοι καὶ οἱ γονεῖς, ἄσημο καὶ ἡ παιδικὴ τοῦ Κεμάλ ζωὴ.

Ὁ πατέρας τοῦ Κεμάλ ἦτο γεωργός, οἱ θεῖοι γεωργοί, οἱ τριγύρω του ὅλοι γεωργοὶ καὶ σκαφτιάδες.

Σαράντα σχεδὸν χιλιόμετρα βορειοανατολικά ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, στὰς πτυχᾶς τοῦ βουνοῦ Χορτιάτη εἶναι ἡ μικροσκοπικὴ Βηθλέμ ποῦ εἶδε γεννόμενον τὸν νέον προφήτην, δημιουργὸν καὶ ἀνατροπέα τοῦ Ἰσλάμ.

Ὅλη ἡ παιδικὴ ἡλικία τοῦ Κεμάλ ὑπῆρξεν ἄσημος. Ὅταν πέθανε ὁ πατέρας του, ὁ Κεμάλ ἄφησε παιδί ἀκόμη τὸ χωριὸ του καὶ κατέβηκε στὸν Λαγκαδᾶ, ὅπου ἕνας Τούρκος μάγειρος, ὁ Ἀχτζῆ Χασάν, τὸν προσέλαβε στὸ μαγείρικό του. Ἐκεῖ ἔμεινε δύο χρόνια ὁ Κεμάλ: ἔπλενε πιάτα καὶ ποτήρια καὶ ἐβοηθοῦσε εἰς τὴν κουζίνα. Τὸ μέλλον ὅμως τοῦ ἐγαμογέλασεν ἐπιτέλους, γιὰτι τὸ παιδί αὐτὸ εἶχε γεννηθῆ κάτω ἀπὸ καλὸ ἀστρο. Κάποιος Τούρκοςπαπᾶς ποῦ ἤρθε στὸν Λαγκαδᾶ γιὰ λουτρά, εἶδε τὸ παιδί, τοῦ ἄρεσεν ἡ ἔξυπνάδα του καὶ ἴσως καὶ τὸ πρόσωπό του καὶ τὸν ἐπῆρε μαζί του στὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὸν ἔβαλε στὸ σχολεῖο.

Μὲ τὸν καιρὸ ὁ Κεμάλ ἠκολούθησε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, ἐστάλη κατόπιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολὴν τοῦ Βερολίνου, καὶ ἐπέρασε μὲ τὸν εὐρω-

παϊκὸν πόλεμον τοὺς πρὸ ἐνδόξους δρόμους τῆς ἱστορίας, ποῦ ὅλοι πιά τοὺς γνωρίζομε.

Ὁ Κεμάλ πρὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου εἶχε κάνει πολλὰ χρόνια τῆς στρατιωτικῆς ζωῆς εἰς τὴν Θεσσαλονικὴ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐδημιουργήθη ἡ παρὰδοσις ἢ ἡ φήμη ὅτι εἶναι Θεσσαλονικεὺς.

Ἐπρεπε ὅμως νὰ κάνῃ κανεὶς δημοσιογραφικὴ ἔρευνα στὸ Λαγκαδᾶ, νὰ σκαρφαλώσῃ ὡς τὸ μικρὸ ἄσημαντο τουρκοχωριὸ γιὰ νὰ ξεδιαλύνῃ ὅλο τὸ μυστήριον καὶ τὸ σκοτάδι τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς πατρίδος τοῦ Κεμάλ.

Εἰς τὸ Σαρι—Γιάρ ἀνέβηκα τὴν ἴδιαν ἡμέραν τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1925 ποῦ εἶχα μάθει στὸν Λαγκαδᾶ γιὰ τὸν Κεμάλ.

Κάτω, μὰ κάπως ἔξυμαρα ἀπὸ τὸ Σαρι—Γιάρ, ἡ γαλανὴ ἡρεμία τῆς λίμνης τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ ὀλόγυρα σχεδὸν αἰ πτυχώσεις τῶν λόφων καὶ τὸ ἀπλωμα τοῦ κάμπου τοῦ Λαγκαδᾶ, κάνουν τὴν θέαν ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ ἐνδιαφέρουσαν.

Τὸ Σαρι—Γιάρ εἶναι ἕνα τουρκοχωριὸ μὲ καμμιά ἑκατοστὴ ἕλεεινὰ σπίτια σκορπισμένα σὲ μεγάλη ἔκτασι, μὲ μεγάλες αὐλές ἐμπρός, καὶ μὲ κήπους χωρὶς κηπεύματα. Εἶναι ὁ κλασικὸς τύπος τοῦ τουρκικοῦ χωριοῦ, στὸ ὁποῖον ἄλλην ποιήσιν δὲν θὰ βοήθη ἀπὸ τὴν ποιήσιν τοῦ μιναρέ ποῦ σηκώνεται πάνω ἀπὸ τίς σκορπες στέγες τῶν χαμηλῶν σπιτιῶν.

Οἱ Τούρκοι τοῦ Σαρι—Γιάρ εἶχαν καύχημά των ὅτι γκισούρικο πόδι δὲν ἄφισαν νὰ πατήσῃ τὸ χωριὸ των. Καὶ ἦσαν τόσο ἄγριοι καὶ τοπικισταί, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπουσαν οὔτε στοὺς Τούρκους τῶν γύρω χωριῶν νὰ μπαίνουν στὸ δικὸ των.

Καὶ εἶχαν ἀκόμη καὶ ἕνα ἄλλο καύχημα ἢ προσὸν ἔγκουστοὶ μπεχλιβάνηδες ἐπροκόλουν εἰς τὴν πάλιν τοὺς

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΕΡΩΤΟΣ

Άρθρο του κ. ΓΑΒΡΙΗΛ ΡΕΓΙΑΡ

ήμερα, κι' αυτοί ακόμα οί πιδ μετριόφρονες άντρες μπορούν, και με τὸ δίκιο τους, νά κανηρθοῦν ὅτι εἶναι ἐξαιρετικά και σπουδαία ὄντα.

Πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, οἱ γυναῖκες, μαθημένες στὴν εὐγένεια μιᾶς περασμένης, ἀλησμόνητης ἐποχῆς, περιεμναν με ὑπομονή ν' ἀκούσουν τὴν ἐκφραση τοῦ ἀνδρικοῦ θαυμασμοῦ, βέβαιες γιὰ τὴν παντοδυναμία τους. Τὸ πολὺ-πολὺ πού μπορούσαν νά κάνουν ἦταν νά πληροφορηθοῦν τὸν θαυμαστή τους, μ' ἓνα διακριτικὸ χαμόγελο, ὅτι δὲν τὸν ἦταν καθολοκληρίαν ἀδιάφορος. Ὑστερα σταύρωναν τὰ χέρια—και περιεμναν νά δοῦν τὸν ἄνδρα νά πέφτη στὰ πόδια τους. Μήπως δὲν ἦσαν βασιλισσες τῶν ἀνδρικών διαλογισμῶν; Πράγματι: οἱ λάτρεις και θαυμασταὶ ἔτρεχαν νά ὑποβάλουν τὰ σέβη των σὺς ὥραιες. Και οἱ γυναῖκες, τὰ κορίτσια και οἱ παντρεμένες, δὲν εἶχαν τότε παρὰ νά διαλέξουν μεταξὺ τῶν «πολυπληθῶν» ὑποψηφίων.

Μὰ ἡ κατάσταση αὐτὴ ἄλλαξε. Ὁ πόλεμος, σκοτώνοντας ἑκατοντάδες χιλιάδων ἀνδρῶν, ἀνέτρεψε ἐκ βάθρων τὴς κοινωνικῆς αὐτῆς συνθήκης. Οἱ ὄροι ἀντεστράφησαν. Οἱ ἄνδρες σ. ἀνιζοῦν σὴμερα. Οἱ γυναῖκες τρέχουν τώρα σ' αὐτούς. Και ἔρχονται μέρες—λόγῳ τιμῆς, σὰς λέω!—κατὰ τὴς ὁποῖες και ὁ πιδ ἄσχημος ἄνδρας φαντάζεται ὅτι θάρθη καμμιὰ νέα και ὡραία γυναῖκα νά... τοῦ ζητήση τὴν χεῖρα του!

Ἡ μεγάλη σημασία πού ἀπέκτησαν μεταπολεμικῶς οἱ ἄνδρες δὲν ὀφείλεται τόσο στὰ χαρίσματά τους ὅσον «εἰς τὴν σπάνιν τοῦ εἶδους». Ὁ ἀνηλεῆς νόμος τῆς προσφορῆς και τῆς ζητήσεως μπορεῖ νά ἐφαρμοσθῆ ἀπολύτως και σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο. Ἄν οἱ γυναῖκες παντρεύονται ἀραιότερα σὴμερα, αὐτὸ ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι δὲν βρίσκουν πιά ἄνδρες πρόθυμους νά τὴς παντρευθοῦν, ὅτι δὲν μποροῦν πιά νά δημιουργήσουν ἓνα σπιτάκι με τὴν ἴδια εὐκολία με τὴν ὁποία τὸ δημιουργοῦσαν πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο.

Ἐπὶ τὸν πόλεμο, οἱ ἄνδρες, πολλοὶ ἄνδρες πού σκοπεῖον νά παντρευθοῦν. Γιὰ τὴν ὥρα ὁμοῦς διαστάζουν και ἀμφιβάλουν ἂν πρέπη νά τὸ κάνουν αὐτὸ, γιὰ τὸ λόγο ὅτι τοὺς παρουσιάζονται καθημερινῶς τόσες εὐκαιρίες νά γνωρίσουν καλά τὴς ἡδονές τοῦ συζυγικοῦ βίου. Ἐξ ἄλλου εἶναι τόσο δύσκολο νά βοῦθ κανεῖς σπῆτι, μιὰ φωλιὰ γιὰ νά στεγάση τὴν εὐτυχία του. Και ἡ ζωὴ εἶναι τόσο ἀκριβὴ σὴμερα...

Ἡ ἀδιαφορία λοιπὸν τοῦ ἀνδρῶς, ὅσον ἀφορᾷ τὸ κεφάλαιο τοῦ γάμου, κάνει τὴς γυναῖκες νά ἐπιδίδονται

σ' ἐπαγγέλματα τὰ ὁποῖα ἐθεωροῦντο ἄλλοτε καθαρῶς ἀνδρικά. Πόσοι καθηγηταί, δικηγόροι, μηχανικοὶ και ἀγρονόμοι με φουστάνια ὑπάρχουν σὴμερα! Χωρὶς νά λογαριάσουμε τοὺς θηλυκοὺς σωφῆρ, ταχυδρόμους, κλπ.

Πολλοὶ ἄνδρες παραπονοῦνται σὴμερα κατὰ τῆς μανίας τῶν γυναικῶν νά θέλουν νά τους ὑποσκελίσουν στὴς εἰδικότητές των. Μὰ οἱ ἄνδρες αὐτοὶ λησμονοῦν ὅτι ἂν τὸν κάνον αὐτὸ οἱ γυναῖκες, τὴς ὑποχρεῶναι ἡ ὑποτιμητικὴ θέση πού πῆραν στὴ σύγχρονη κοινωνία, ὅστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο. Καταλαβαῖνουν ὅτι ὁ ἄνδρας δὲν δίνει πιά σ' αὐτῆς μεγάλη σημασία, δὲν τὴς λατρεύει, δὲν τὴς θαυμάζει ὅπως ἄλλοτε, στὰ παλιὰ εὐτυχισμένα χρόνια τῆς ἱπποτικῆς εὐγενείας. Και θέλουν νά τοῦ ἐπιβληθοῦν, νά τὸν ἀναγκάσουν νά τὴς λάβη σοβαρῶς ὑπ' ὄψη του με τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τους στὴν κοινωνικὴ ζωὴ.

Πρέπει ὡστόσο νά ὁμολογήσουμε ὅτι εἶναι πολὺ θλιβερὴ ἡ θέση μερικῶν ὡραίων κοριτσιῶν, πού τὰ βλέπουμε νά μαραίνονται, νά χάνουν τὸ χρῶμα τους, νά σβύνουν ἀπὸ χρόνον σὲ χρόνον, με τὸν ἀβάσταχτο καῦμό τῆς ἀπογοητεύσεως των.

Τοῦ κάκου ἀνακατεύονται με τὸν κόσμον, γυρνοῦν ἀργὰ σπῆτι τους, γνωρίζουν ἓνα σωρὸ τρελλῶς περιπέτειες χωρὶς διέξοδο, προσπαθοῦν νά ἐπιδειχθοῦν και καταγίνονται μ' ὄλες τὴς ἐργασίες: ἀπὸ τὴς σοβαρότερες ὡς τὴς «ἐλαφρότερες»...

Τίποτα δὲν μπορεῖ νά πληρώσῃ τὸ κενὸν τῆς ψυχῆς των, τῆς καρδιᾶς των, τοῦ πνεύματός των, τῶν αἰσθησῶν τους, τῶν ἡμερῶν και τῶν νυκτῶν τους—τὸ κενὸ τῆς ζωῆς των.

Τὴς γυναῖκες αὐτῆς πρέπει νά τὴς ἐλεεινολογήσουμε ἡ νά τὴς συμπονεῖσμε; Μήπως και οἱ ἄλλες πού μένουν φρόνιμες γυναῖκες τοῦ παλιοῦ καιροῦ δὲν καταγίνονται στὸ ἴδιο θλιβερὸ κατάντημα;

Τὸ πρόβλημα αὐτὸ παρουσιάζει μέγιστο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐθνικὴν και κοινωνικὴν ζωὴν κάθε χώρας—γιατὶ τὸ φαινόμενο τοῦτο παρατηρεῖται σ' ὅλα γενικῶς τὰ Κράτη τοῦ κόσμου. Ἄν τὸ ζήτημα τοῦ γάμου δὲν λυθῆ κατὰ τρόπο λογικὸ και ἱκανοποιητικὸ, θὰ δοῦμε ὅστερ' ἀπὸ λίγο καιρὸ τὸν κοινωνικὸ θεσμὸ τῆς οἰκογενείας νά περιπίπτῃ σὲ ἀχρηστία. Και τότε ἀλλοίμενον στὰ ἔθνη!.

Γνωρίζω βέβαια ὅτι ὑπάρχουν και σὴμερα πολλῆς γυναικῆς πού βλέπουν τοὺς ἄνδρες νά σέρνονται στὰ πόδια τους. Μὰ, ὅπως συμβαίνει και στὴ γραμματικὴ, ἔτσι και στὴν προκειμένη περίπτωσι: ἡ ἐξαιρέσις αὐτὴ δὲν κάνει τίποτ' ἄλλο παρὰ νά πιστοποιῆ τὸν κανόνα.

ΓΑΒΡΙΗΛ ΡΕΓΙΑΡ

ΤΑΣΣΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ ΤΟ ΜΑΤΙ ΔΙΗΓΗΜΑ

Σὺν ἔφθανε μέχρι τὸ φούρνου τοῦ Ἀχμέτη, ἔπειτα δὲν εἶχε φόβο. Ἀρχινοῦς τὸ τσαρσί. Περπατοῦσε με τὸ κέφι του, πότε πότε σφουρίζοντας. — Μωρ' ὁ Αἰγούστος μᾶς τσουρούφλισε ὄλους με τὴς ζέστες του' ἄλλη χρονιά δὲ ματάδα τέτοιον πρᾶμα! — Ἀπὸ μακριὰ εἶδε κάποιον φωσάκι νά σιμώνῃ. Πολὺ μικρὸ. Κι' ὄλο σίμωνε. Ἄκουσε τώρα και πατήματα βαριά. Ἐπαψε τὸ σφύριγμα και τάχυνε τὸ βῆμα του. Ἦταν τρεῖς τέσσερις νοματέσι και τὸ φῶς ἔρχονταν ἀπ' τὰ τοιγάρους. Τοὺς δέικρινε τώρα καλά, ἦταν Γιουρούκιδες! (1)

Περάσαν ἀπὸ κοντὰ του και καλησπέρσαν. Ὁ ἓνας τὸν πλησίασε κι' ἀναψε με τὸ τοιγάρου τὸ τομπουκι του. Καὶ χάθησαν οὐγὰ οὐγὰ. Ὁ μάστορ - Σωτῆρος ἀνάπνευσε. Δὲν ξέρεις τί γίνεται τέτοια ὦρα... Ἐστρεψε τὸ δρόμο τοῦ Ἀχμέτη. Τὰ φανάρια τοῦ τσαρσοῦ φαινόντουσαν τώρα πιά δὲν τὸν ἔμελε. Μερικοὶ Τοῦρκοι γύριζαν ἀπ' τὰ μαγαζιά τους, κι' ἄλλοῦ πάλι ἀκουγόταν τ' ἀνατριχιαστικὸ κλεισμοῦ τους.

Ὁ μάστορ - Σωτῆρος τράβηξε ἴσια στὸ χασαπὸ τ' Ἀνδρικοῦ πού τοῦ χῶριζε κάθε σαββατόβραδο ἀπ' τὸ κρέας τοῦ σπιτιοῦ του. Φούνισε και λίγα ζαρζαβάνια, γιὰ τὸ κυριακάτικο φουρνιστὸ, και τράβηξε στὸ σπῆτι.

Δὲ θᾶταν ἀκόμὰ 8 ἡ ὦρα' μὰ ποτῆς σαββατόβραδο δὲν ἀργοῦσε. — Νὰ τάφησα σὺβυλα κ' ἦρθα νά σᾶς δοποιήσω. Ὁ μάστορ - Σωτῆρος σὺν τρελλὸς ἔτρεψε στὴν κάμαρά του νά ντυθῆ. Ἡ κυρὰ Πολυξένη ἔκανε σὰ σαστιμένη γυρίζοντας ἀπὸ κάμαρα σὲ κάμαρα.

Ὁ Γιαννάκης εἶχε μερῶσει. — Ἄντε Λευτέρη, ἴσα στὸ Κονάκι. Ὁ Λευτέρης ἔσφιξε τὴ ζώνη του και τράβηξαν στὸ Κονάκι. Καὶ τέτοια ὦρα θὰ βρίσκαν κανένα; ... Λαχανιασμένοι τρέχαν. Κ' ἡ νύχτα ἦταν τόσο ὄμορφη. ...

Ὁ Καμημακάμης (2) θρισκόταν ἀκόμὰ στὸ γραφεσιοῦ του. Ἀμέσως διέταξε δύο ζαπτιέδες (3) νά πᾶνε μαζὺ με τὸ νοικοκύρη με δύο τρούμπες, γιὰ νά οἰθῶσουν τὸ γαυκοῦν.

Ὁ μάστορ - Σωτῆρος τοῦκανε ἓνα τεμενέ' κι' οἱ τέσσερις μαζὺ τράβηξαν τρεχᾶτα. Στὸ δρόμο τρέχοντας ὁ μάστορ - Σωτῆρος ρώτησε τὸν Λευτέρη: — Καὶ πῶς τὸ πῆρες, μωρὲ σὺ, μωρουδιά;

— Μὲ τὸ καλὸ τοῦ Θεοῦ μὴν πολυμελετᾶς, γιατί δὲν ξέρεις... Ὁ μάστορ - Σωτῆρος γέλασε δυνατὰ. — Χμ! τώρα ἦλθε ἡ σειρὰ σου νά μοῦ

Ὁ Γιαννάκης, μοναχογιός, ὡς κείνη τὴν ὦρα δὲν εἶχε φανῆ. Ἐγραψε. Στὸ φαί κάθησε στὴν ἄλλη ἄκρη με κατεθασμένα τὰ μούτρα. Ὁ μάστορ - Σωτῆρος τὰ καταλάβε. — Τὶ ἔχει ὁ Γιάννης; Στὸ δρόμο μοῦπε ἓνα πουλί, πῶς δὲν ἤξερε τὸ μᾶθημά του, εἰν' ἀλήθεια; Τὰ κορίτσια σουφρώναν τὰ χεῖλη τους, γιὰ νά κρατήσουν τὸ γέλιο. — Γιὰ πέτε μου εἰν' ἀλήθεια; - ξανάπε ὁ μπαμπᾶς. Ὁ Γιαννάκης εἶχε κατεθασμένα τὰ μούτρα μιὰ πῆχη, κουνουσε τὸ δεξί του χέρι και με τὸ ἄλλο τῶτρεψε. Ἡ κυρὰ Πολυξένη ἔκανε νέμα νά μὴν τὸν κλαμῶσουν.

Ὁ μάστορ - Σωτῆρος ἄλλαξε ὄρος. — Ἐλα, καλά, ἄριστο εἶναι Κυριακὴ και τοῦ τὸ σχωρῶ, μὰ νά μὴ τὸ ματακάνης. Τὸν πῆρε στὰ γόνατά του, μὰ ἡ τσαμποῦρνα τοῦ Γιαννάκη εἶχε ἀρῆσις πιά. Σαφνικὰ ἡ πόρτα χτύπησε ἀπότομα. — Ποιὸς νάταν τέτοια ὦρα; Ἡ Πολυξένη ἔτρεψε ν' ἀνοίξῃ. Μπήκε ὁ Λευτέρης ὁ δραγάτης καταϊδρωμένος. Ἀνάσανε βαθιά. Κάθησε ἀναίσθητος σὲ μιὰ καρέκλα. Ὅλοοι τρώμαξαν. — Κάτι κακὸ θὰν ἔχη γίνει. ... Ἡ Πολυξένη τοῦφερε νερὸ και ρετσέλι γιὰ νά συνεφέρῃ.

Ὁ πρῶτος λόγος ποῦπε ἦταν:—Φωτιά! φωτιά ἐπιασε στὸν Κούλα. Ὁ μάστορ - Σωτῆρος σιγῶθης στὸ πόδι, τὸ κοῦτέλο του ζᾶρωσε και τὰ φρύδια του ἀνεβοκατέβηκαν. — Μπρὲ τί λές, και τώρα; — Νὰ τάφησα σὺβυλα κ' ἦρθα νά σᾶς δοποιήσω. Ὁ μάστορ - Σωτῆρος σὺν τρελλὸς ἔτρεψε στὴν κάμαρά του νά ντυθῆ. Ἡ κυρὰ Πολυξένη ἔκανε σὰ σαστιμένη γυρίζοντας ἀπὸ κάμαρα σὲ κάμαρα.

Ὁ Γιαννάκης εἶχε μερῶσει. — Ἄντε Λευτέρη, ἴσα στὸ Κονάκι. Ὁ Λευτέρης ἔσφιξε τὴ ζώνη του και τράβηξαν στὸ Κονάκι. Καὶ τέτοια ὦρα θὰ βρίσκαν κανένα; ... Λαχανιασμένοι τρέχαν. Κ' ἡ νύχτα ἦταν τόσο ὄμορφη. ...

Ὁ Καμημακάμης (2) θρισκόταν ἀκόμὰ στὸ γραφεσιοῦ του. Ἀμέσως διέταξε δύο ζαπτιέδες (3) νά πᾶνε μαζὺ με τὸ νοικοκύρη με δύο τρούμπες, γιὰ νά οἰθῶσουν τὸ γαυκοῦν.

Ὁ μάστορ - Σωτῆρος τοῦκανε ἓνα τεμενέ' κι' οἱ τέσσερις μαζὺ τράβηξαν τρεχᾶτα. Στὸ δρόμο τρέχοντας ὁ μάστορ - Σωτῆρος ρώτησε τὸν Λευτέρη: — Καὶ πῶς τὸ πῆρες, μωρὲ σὺ, μωρουδιά;

— Μὲ τὸ καλὸ τοῦ Θεοῦ μὴν πολυμελετᾶς, γιατί δὲν ξέρεις... Ὁ μάστορ - Σωτῆρος γέλασε δυνατὰ. — Χμ! τώρα ἦλθε ἡ σειρὰ σου νά μοῦ

Ὁ Γιαννάκης, μοναχογιός, ὡς κείνη τὴν ὦρα δὲν εἶχε φανῆ. Ἐγραψε. Στὸ φαί κάθησε στὴν ἄλλη ἄκρη με κατεθασμένα τὰ μούτρα. Ὁ μάστορ - Σωτῆρος τὰ καταλάβε. — Τὶ ἔχει ὁ Γιάννης; Στὸ δρόμο μοῦπε ἓνα πουλί, πῶς δὲν ἤξερε τὸ μᾶθημά του, εἰν' ἀλήθεια; Τὰ κορίτσια σουφρώναν τὰ χεῖλη τους, γιὰ νά κρατήσουν τὸ γέλιο. — Γιὰ πέτε μου εἰν' ἀλήθεια; - ξανάπε ὁ μπαμπᾶς. Ὁ Γιαννάκης εἶχε κατεθασμένα τὰ μούτρα μιὰ πῆχη, κουνουσε τὸ δεξί του χέρι και με τὸ ἄλλο τῶτρεψε. Ἡ κυρὰ Πολυξένη ἔκανε νέμα νά μὴν τὸν κλαμῶσουν.

(2) Καμημακάμης = εἶδος πολιτικοῦ διοικητῆ. (3) Ζαπτιέδες = χωροφύλακες

χωρικούς ὄλης τῆς περιφερείας τοῦ Λαγκαδά.

Ὅταν τὸ 1922 τὰ κύματα τῶν ἰδικῶν μας προσφύγων ἐχτύπησαν και στὸ Σαρί-Γιάρ, οἱ κάτοικοί του Τοῦρκοι δὲν ἔκρυψαν τὸν φανατισμὸν των και τὴν μοιρολατρεία των, ετοίμασαν τὰ πράγματά των γιὰ νά τὰ μεταφέρουν μαζί με τὸν ἑαυτὸν των σὲ ἄλλα ἐλεύθερα ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ γκιαοῦρ χῶματα.

Ἀλλὰ οἱ Τοῦρκοι πού ἔφευγαν ἐλάχιστα ἐνδιαφέρθησαν νά ἀφίσουν εἰς τοὺς Ἕλληνας και τὴν κληρονομίαν μιᾶς παραδόσεως. Δὲν τοὺς ἔνοιασε διόλου νά φανερώσουν εἰς τοὺς πρόσφυγας Ἕλληνας ὅτι στὸν τόπον των εἶχε γεννηθῆ ὁ Κεμάλ, και νά δείξουν τὸ σπῆτι πού εἶδε τὸ πρῶτον φῶς ὁ δικτάτωρ.

Και οἱ Ἕλληνες πρόσφυγες—οἱ νέοι κάτοικοι, ἐνδιαφερόμενοι και αὐτοὶ ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν στέγασιν των, ἐλάχιστα ἐπρόσεξαν τὸ ξεχωριστὸ αὐτὸ γεγονός.

Κατέλαβαν τὸ πατρικὸ σπῆτι τοῦ Κεμάλ ὅπως και κάθε ἄλλο σπῆτι, και ἡ οἰκογένεια μάλιστα τοῦ Ἀντωνίου Στάθη ἀπὸ τὰ Καράμπουρνα πού ἐστεγάσθη εἰς αὐτὸ, ἐθεωρήθη ἐξαιρετικὰ ἀδικημένη, γιατί τὸ σπῆτι τοῦ Κεμάλ ἦτο ἀπὸ τὰ πιδ φτωχικὰ και χαλασμένα τοῦ χωριοῦ.

Τὸ γεγονός ἄλλωστε ὅτι οἱ πρόσφυγες τοῦ Σαρί-Γιάρ ἐνδιαφέρθησαν περισσότερο γιὰ τὴν πραγματικότητα παρὰ γιὰ τὴν ἱστορία, τὸ ἀντελήφθη και ἀπὸ τὸν κόπο πού ἔδοκίμασα νά μάθω ἀπὸ τοὺς νέους αὐτοὺς κατοίκους πού ἀκριβῶς ἦτο τὸ σπῆτι τοῦ Κεμάλ.

Ἐλάχιστοι τὸ ἤξεραν, και ἄλλοι τὸ συνέχουν με διάφορα ἄλλα σπῆτια τῆς γειτονιάς. Καὶ ἓνα ἔξυπνο κοριτσόπουλο, ἡ Ἐλένη Στάθη, πού ἔμενε στὸ ἱστορικὸ σπῆτι και ἦτο ἡ νέα ἰδιοκτῆριά του, ὅταν εἶδε τὴν ἀπόφασί μου νά φωτογραφίσω τὸ σπῆτι και νά φωτογραφηθῶ κι' ἐγὼ ἔμπρὸς ἀπὸ αὐτὸ, ἄρχισε νά γελά με ὄλην του τὴν καρδιά.

— Γιὰ νά ἰδοῦν, εἶπε, και στὴν Εὐρώπη, σὲ τί χάλασμα γεννήθηκε ὁ Κεμάλης. Τὰ κουρέλια ὁμοῦ παρᾶτῃσαν οἱ θεοὶ του και τὸ μισοσπισμένο αὐτὸ πιθάρι, γιατί δὲν τὸ φωτογραφίζετε;

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΠΩΣ ΜΙΑΝ ΑΥΓΗ ΚΑΛΥΤΕΡΗ...

Τὸ βράδυ ἀποσταμένο τὸ κορμί Παραδαρμένη σέρνοντας τὴ Σκῆψη Μ' ἑλιπίδα γέρνει σιτοῦ ἕννου τὴ θανῆ Πῶς μὴν Ἀυγὴ καλύτερη θὰ φέξῃ.

Ἐσφένγει τώρα ἡ Σκῆψη και γυρνᾷ... Κι' ὀλονυχτίς τοὺς πόθους τῆς φτερόννει... Ξανάλαφρο κορμί γλυκοξυπνᾷ, ... Κι' εἰν' ὄμοια πάλι ἡ Ἀυγὴ πού ξημερώνει...

Π. ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ

— Νά αφεντικό, ήμουν καί στά σεργικά καί μέ τό φώς μάζεδα τίς ρόγες απ' τάβελια.

Ξαφνικά άκουσα σαματά κ' είδα τρείς τέσσερις Γιουρούκιδες, πού περνούσαν.

Μέ καλησπέρισαν καί τράβηξαν. Δέν πέρασαν λίγα λεπτά καί νά, βλέπω απ' τό παραθύρι του μπαλκονιού άσπίθες, άνεδαίνω πάνου, τί νά δώ; Ένα κοφίνι πού δάξαμε τά εργαλεία καμμένο καί τήν πόρτα καμνί.

Έχουσα ένα τενεκέ νερό, δυό, τρείς, μά ξαφνικά καί στήν άλλη κάμαρα βλέπω φωτιά - ή ντουλάπα είχε μισοκαεί. Έριξα νερό, τίποτα, απ' όλες τίς μεριές κι' από τήν κουζίνα έβγαίνε καπνός. Είχαν φτάσει πιά τό φοβήρο του Άχμέτη.

Οί Τουρκαλάδες είχαν θγει απ' τά σπίτια τους καί κίτταζαν περίεργα.

— Άλλάχ! Άλλάχ! φωνάζαν οί Τουρκαλάδες πίσω απ' τά καφασιά παράθυρα.

Ο Αλευτέρης κι' ο μάστορ - Σωτήρος τρέχαν πιά πολύ. Νά πρόφταναν τουλάχιστον τό κάτω πάτωμα! . . . .

Σάν νά του μελλούταν του καφεροδ, κ' είχε φύγει άργά απ' τάμπέλι· δέν ήταν νά πρόφτανε. . . . .

Δύο μαζί καί γινόταν. Κόντευαν πιά. Οί φωνές των Τουρκαλάδων πού απ' τά γειτονικά σπίτια είχαν προκάνει καί κντοθούν αδιάφορα, δίναν μιά πιό τρομαχτική όψη σ' όλα γύρω.

Ο Κούλας φαινόταν χρυσοκόκκινος. Κι' ο γύρω ο ούρανός καί τά κλήματα καταφώτιστα.

Τά Τουρκιά παραμέρισαν σάν είδαν καί τους τέσσερις.

Ο Αλευτέρης τάδωχνε απ' τά σεργικά, γιατί πατάγαν τό σταφύλι.

— Άντε παιδιά, έχετε δυό λίρες μπαγτσίσι, κάντε γρήγορα!

Οί τζανταρμάδες δρώναν καί ξαναδρώναν, μά οί τρούμπές δέ δούλευαν καλά.

Ο μάστορ - Σωτήρος δέν δυό άλλα Τουρκιά δόστου κ' έχυνε τενεκέδες στά παραθύρια.

Θάταν ή ώρα 10 πιά.

Η φωτιά είχε πειράξει καί τά κάτω παράθυρα.

Μά μέ τά πολλά τήν σβύσαν, Ο μάστορ - Σωτήρος κάθισε μισ' άναίσθητος σέ μιά καρέκλα.

— Τό μάτι δλλονώνε τον είχε φάει! Οί Τουρκαλάδες σιγά σιγά φεύγαν.

Ο Αλευτέρης έφερε δυό ρακιά στους ζαπτιέδες γιά νά συνεφέρουν.

Κάπου, κάπου σέ καμιά γωνιά άναβε κάνα ξυλαράκι κι' απε έσδυνε σάν τό σπίρτο.

Ο μάστορ - Σωτήρος έβγαλε καί έδωσε από δυό λίρες στά Τουρκιά, πού βοήθησαν. Καί φύγαν.

Κείνος άμίλητος καθόταν.

Πάνε ή Σμύρνη, πάνε κι' όλα, τό μάτι τους τόν είχε φάει, ο Θεός νά τους τό πληρώση!

Ο Αλευτέρης καθόταν πάνου ο' ένα κελετέρι, σκεφτικός κι' αιώτός.

Ο μάστορ - Σωτήρος σηκώθηκε απότομα.

— Ποιός λές, βρέ Αλευτέρη, νά μάς τόκαν' αυτό;

Ο Αλευτέρης δέν απάντησε άμέσως· δάγκωσε τά χείλη του.

— Άμποιός άλλος από τους Γιουρούκιδες! . . . . .

Κείνος κοντοστάθηκε σκεφτικός.

— Τώρα τό θυμάμαι! Άχι! τά σκυλιά μ' είχαν όχτριά!

Πέροι τό χειμώνα μ' είχαν παρακαλέσει νά θάλουν δέκα σακκιά σάρι στά ντάμια του Κούλα, μιά πούταν άδειανός. Μά δέν τους άφηκα, γιατί νόμισα πώς ήταν κλεμμένα.

Μ' είχαν όχτριά τά σκυλιά! . . .

Ο Αλευτέρης άκουγε σά ζαβός.

Ο μάστορ - Σωτήρος κάθισε πάλι στήν καρέκλα.

Δέ θάξε πιά μέρος γιά ξεκαλοκαιριά! . . . .

Η κυρά Πολυξένη, σάν έφυγε ο άντρας της, έστειλε τήν Πολύμνια νά φωνάξη τή μητέρα της. Ήταν άλλαλόφωνη.

— Τί κακό μάς δρέθηκε; μπά πού νά φάν τά κρηάτα τους, τό μάτι τους έμεινε στό δίο μας.

Τά κορίτσια κάναν πώς βρισκόντουσαν σέ δουλειά, γιά νά μή δείχνουν τή μικρή τους λύπη. . . .

Ηρθε ή κόνα Φωτεινή άλαφιασμένη.

— Μωρ' παιδί μου, τί κατάρρα ήταν αυτή; ! . . .

Μπά πού νά βγοδν τά μάτια τους καί νά ζητιανεύουν.

— Άπ' τό Θεό νά τέρουν.

Η κυρά Πολυξένη μιζόκλαψε.

— Έ . . . δέν πειράζει, παιδί μου - είπε

ή γρηά φιλοσοφικά, ο άντρας σου νάναι καλά καί ξαναγίνονται όλα, μόν' ο θάνατος τά χαλά.

Μεσάνυχτα κόντευαν.

Τά κορίτσια μέ τή δούλα τή Διαμάντω πέσαν.

Μά οί δυό γυναίκες θά περιμέναν τό μάστορ - Σωτήρος.

Ήταν άμίλητες. Παραδέρναν μέ τό νοδ τους.

Σπίτι πιά στή Σμύρνη ή κυρά Πολυξένη τέρερε δέν είχε.

Και πώς θά καθόταν μεσ' στο χωριό καί νά βλέπη όλους τους όχτρούς γελαστούς!

Κεϊ κατά τή μιά ήρθε ο μάστορ - Σωτήρος.

Μύριζε όλος καπνίλα.

Κάθισε στό χαγιάτι σιωπηλός. Σιμά στή γυναίκα του.

Η κόνα Φωτεινή τούφερε νερό καί τίς παντοφύλες του.

— Τί κάνατε; ρώτησε άνυπόμονα ή κυρά Πολυξένη.

— Κακά καί ψυχρά. Τ' άπάνω όλο χάθηκε.

Και τό σπίτι της Σμύρνης μαζί του. . .

— Άπ' τό Θεό άς τέρουν - ψιθύρισεν ή κόνα Φωτεινή!.

1929, Φλεβάρης ΤΑΣΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΚΟΙΜΩΜΕΝΗ

Μέ τό άπαλόν άνόσασμα, τό πιό άπαλό σου στήθος άνάλαφρα σηκώνεται καί ξαναπέφτει άγάλι.

Τών μαθρών, τών έβένικων μαλλιών τό άμτρο πληθος προσκέφαλον άπλώνεται σι' ώραίο σου τό κεφάλι.

Άπ' τά γυριά ματόκλαδα πίσω, ποιδ νά προβάλλη άγνό δροσάτον δνειρο, μέσ' στού ύπνου σου τό βύθος; Ποιός ξέρει ποιών άνθόκηπων νά σέ μεθάν τά κάλλη, καί ποιές φρονιτώνουν εύωδιές στό νεανικό σου στήθος!

Κι' άκόμα: μέσ' σέ δνειρικές πορφύρες τυλιγμένος, ποιός ξέρει άν δέν δρθώνεται μπροστά σου ο εύλογημένος, πανέμορφος μελλούμενος νυμφίος! Γέννημα πλέριο

μιας φαντασίας παρθενικής πού άδρά τήν συνταράζει κάποιο πρωτόφαντο αΐσθημα: καί κρυφαναγαλλιάζει ή δόλονηκή σου, άγνή ψυχή, στό διάβα του τό αΐθριο!

Γ. Α. ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ

ΣΤΕΡΝΗ ΦΟΡΑ

Λόγια καί γέλοια δλόδροσα σέ κοραλλέμο στόμα, Σάν μακρονή άντηχήσατε χαρμόσυνη καμπάνα.

Κ' ήρθε ή Ζωή στερνή φορά, καλή μας χρυσομάνα, Μου φίλησε τό μέτωπο καί μουπε: ζήσε άκόμα!

Κ. ΔΗΜΑΔΗΣ

ΕΦΙΑΛΤΗΣ

Καλώς νάρθουν οί άκάλεστες σκιές κι' άπόψε πάλι Άπ' τών δνειρων τό νεκρό, τ' άλαργινό άκρογιάλι,

Χαρές πού σέ μαρτυρικό τίς έπλεξα στεράνι Καί λύτες πού στήν άδεια τήν καρδιά μου έχουν πεθάνει.

Κ. ΔΗΜΑΔΗΣ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΤΟΪ
ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΤΑ ΦΑΥΛΑ...

ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΑΞΙΣ Ι.—(Φθινόπωρο. Ή σκηνή ο' ένα χωριατόσπιτο).

Ταράς. Κι' ο Μιχάιλα πού είναι;

Μάρφα. Σανό πήγε νά πουλήση στήν πόλη. Κι' από ώρα θάπρωπε νάναι φερόμενος πίσω, μά δέ φαίνεται. Καί μέ δέγν' ή έγνοια μη του συνέβηκε τίποτα.

Ταράς. Μά τί νά του συμβή;

Μάρφα. Δέν ξέρω, μά πάντα όχι κολό, βέβαια. Έχει τό κακό ο εύλογημένος άμα ξεμακραίνη από τό σπίτι του νά ξεχνιέται όλοτελα. Καί τώρα τρέμ' ή καρδιά μου σέ τί χάλια θά μου γυρίση.

Ακουλίνα. (Παίρνει πάλι τό γνέσμο της καί δείχνοντας τή νύφη της λέει του Ταράς). Δέ λέει νά σωπάση. Δουλέφτρα κι' άξια καί νοικοκυρά ίσαμε κεί πού δέν παίρνε, μά αυτή ή γρίνια της δέν υποφέρεται...

Μάρφα. Δέ θά νοιαζόμουν άν πήγαινε μονάχος. Μά είναι κείνος ο δαίμονας ο Ίγνάτ μαζί. Γιά τούτο δέ μοιρώ νά ήσυχάσω...

Ταράς. (Χαμογελάει) Ώ, ναι. Ο Ίγνάτ Κάνιτες πραγματικά όπου τό βρη τό πιότό δέν τάφινει.

Ακουλίνα. Καί μ' αυτό τί; Ο καθένας μυαλό έχει νά κυβερνήση τον έαυτό του.

Μάρφα. Σωστή ή κουβέντα σου, μητέρα, πολύ σωστή. Μά δέν τά ξέρεις καί σū τώρα; Όσο καλός κ' ύπόμονος είναι νηστικός, τόσο γίνεται θηρίο άμα μεθύση, κι' όλα γιά τά πληρώνα, ή άμοιρη.

Ταράς. Είσαί όμως καί σū μιά γλωσσοκοπάνα απ' τίς λίγες. Βλέπεις τον άντρα σου μεθυσμένο. Πολύ καλά.

Αστον νά κοιμηθή, νάν του περάση. Μά όχι, κεινή τήν ώρα βροίσεις νά του τά πής όλα. Κι' όσο κι' άν τις τρώς, γνώση δέ βάζεις.

Μάρφα. Μά πώς νά κάνω; Όλα του φαίνονται στραβά.

Ταράς. Βλέπεις λοιπόν; Έδώ είναι τό ζήτημα. Πολλές φορές, μεθάμε από άνάγκη. Ή γιά τή δουλειά μας, ή γιάτι βρεθήκαμε σέ παρέα. Κι' άν μεθύσαμε όμως, δέ χάθηκε ο κόσμος. Σū κάνε τή δουλειά σου.

Μάρφα. Όε' απ' τό χορό πολλά τραγούδια. Βασανίζομαστε, παιδευόμαστε μέρα-νύχτα, μέ τίς δουλειές, μέ τά παιδιά κι' άντίς ο ερχομός του νοικοκύρη νά μάς άνακουρίση, τότε είναι πού βροίσομε τό μετελά μας. Κι' όλ' αυτά απ' τή βότκα, τήν τρισκατάρατη.

Περαστικός. (μέ γιομάτο τό στόμα) Δίηχο έχ' ή νοικοκυρά. Έξ αυτής τά φαύλα... τούτέστιν οί μεγάλες καταστροφές του βίου των άνθρώπων εκ των άλκοολιστικών ποτών προέρχονται...

Ταράς. Ή βότκα, φαίνεται, σ' έφαγε

καί σένα, κακομοίρη μου.

Περαστικός. Καί ναι καί όχι. Πάντως αρκετά ύπέφερα έξ αιτίας της. Τό στάδιο του βίου μου έντελώς άλλο μοιροῦσε νά είναι, χωρίς αυτήν τήν άδλία.

Ταράς. Εγώ όμως στοχάζομαι, πώς άμα τήν πίνης μετρημένη, δέ σέ βλάπτει ποτέ.

Περαστικός. Μάθετε λοιπόν, ότι έχει

τοιαύτη δύναμιν ενεργείας, ώστε δύναται τελείως νά καταστρέψη τον άνθρωπο.

Μάρφα. Βλέπω καί τό δικό μου. Άμα είναι μεθυσμένος, τίποτα δέ βλέπει μπροστά του. Με σακατεύει στό ξύλο σά νά μουνά σκυλί.

Περαστικός. Αυτό είναι τό λιγώτερο. Υπάρχουν άνθρωποι, άτομα τούτέστιν, τά όποια χάνουν έξ αιτίας της τελείως τάς φρένας καί προβαίνουν εις πράξεις έντελώς παρόλογες. Έφόσον δέν έχει πηή δέν έγγίζει τό παραμικρόν ξένον άντικείμενον, μόλις όμως μεθύση κλέπτει τά πάντα. Καί ξύλο έφαγα καί στή φυλακή κάθισα, μά δέ βαριέστε. Άμα κατεβάσω δυό-τρία καυοσταράκια,—τό άτομον αυτό ήθελα νά πώ—κλέπτει ό,τι βρεθή μπροστά του.

Ακουλίνα. Άν δέν τώχ' ή κούτρα..

Περαστικός. Ή παροιμία αυτή είναι γιά τους γερούς άνθρώπους, μά έδώ πρόκειται γι' άρρώστια...

Ταράς. Ώ, τόρα τό πέτυχε! Άρρώστια; Μ' ένα γερό ξύλο νά δής πώς του περνάει ή άρρώστια του λωποδύτη. Μά πέρασ' ή ώρα μέ τήν κουβέντα. Καλυνύχτα σας! (φεύγει).

Σκηνή ΙΙΙ

(Οί ίδιοι χωρίς τον Ταράς. Ή Μάρφα σφουγγίζει τά χέρια της καί θέλει νά δγγή).

Ακουλίνα. (Ελπίζοντας πώς ο ξένος έφαγε τό ψωμί του) Μάρφα, δώσε του κι' άλλο ψωμί.

Μάρφα. Ούφ! Με σκότισες! Πάω νά δω τό σαμοβάρι (φεύγει).

Σκηνή ΙV

(Στήν αρχή λείπει ή Μάρφα. Ή Ακουλίνα σηκώνεται, κόβει κι' άλλο κομμάτι καί τό δίνει του ξένου).

Περαστικός. Μεροσί. Δεινός έπέινασα. Ακουλίνα. Είσαί απ' τους εργατικούς, Περαστικός. Εγώ; Διετέλεσα μηχανικός.

Ακουλίνα. Κ' έπαιρνες πολλά; Περαστικός. Καί πενήντα κ' έβδομηντα...

Ακουλίνα. Άμ' βέβαια. Κατά τή δουλειά, βλέπεις, κ' ή πληρωμή. Καί πώς κατήντησες έτσι;

Περαστικός. Κατήντησα. Δέν είμαι ο μόνος. Κατήντησα διότι ζοῦμε εις εποχήν κατά τήν όποιάν ο τίμος άνθρώπος δέν δύναται νά σταδιοδρομήση.

Μάρφα. (φέρνει τό σαμοβάρι) Ώχ, Θεούλη μου! Ή καρδιά μου σφιγγεται όσο στοχάζομαι πώς θά μουρθη.

Ακουλίνα. Άρχινάω καί γώ τόρα ν' άνησυχώ.

Κ. ΔΗΜΑΔΗΣ

Μάρφα. Όταν τὰ λέω γώ; Όλοι ἄ-
δικο μὸν οἰχόνου μὰ θαρρῶ πὼς μο-
νάχα γὼ ἔχω δίχου.

Ἀκουλίνα (ξερματάει τὸ τσάι). Καὶ τὸ
τσάι τέλειωσε. Τούτες νὰ φέρη;
Μάρφα. Τούπα. Μά, ξέρεεις, σκοτίστη-
κε. Ἄμα βγάλη τὸ πόδι του ἔξω ἀπὸ τὸ
σπίτι, τὰ ἔχασε δλα.

Ἀκουλίνα (τοῦ Περστικοῦ). Ὅριστε,
τὸ τσάι.

Περστικός. Ἐκφράζω τὴν εὐγνωμο-
σύνην μου, διὰ τὴν φιλόφρονα φιλοξε-
νίαν. (πετάει τὸ τσιγάρο του καὶ πλησιάζει
στὸ τραπέζι).

Μάρφα. Δὲ μῦς λές, ἀπὸ ποῦ κατάγε-
σαι, τοῦ λόγου σου; Ἄπὸ χωριάτες;
ἀπὸ ἐργατικούς; ἀπὸ ἐμπόρους; (τοῦ
δίνει ἕνα φλυτζάνι τσάι).

Περστικός. Μεροσί. Πολυτοίχιλος
εἶναι ἡ καταγωγή μου.

Μάρφα. Τί πάει νὰ πῆ αὐτό;

Περστικός. Ὅτι ὁ πατήρ μου ἦτο
κόμης Πολωνός, εἶχε δὲ καὶ πλείστους
συνεργάτας. Μητέρας ἐπίσης δύο εἶχα,
γενικά, ἡ βιογραφία μου εἶναι ἀρκούν-
τως συγκεχυμένη.

Μάρφα. Πήγατε σχολεῖο;

Περστικός. Καὶ αἱ σπουδαὶ μου ἐπί-
σης ὑπῆρξαν πολυτοίχιλοι καὶ συγκεχυ-
μένοι, εἰς σιδηρουργεῖον μὲ παρεδόκα
μια τῶν μητέρων μου. Σιδηρουργός,
λοιπόν, ὑπῆρξεν ὁ πρότερος μου παιδα-
γωγός. Ἡ δὲ παιδαγωγία του ἔρχετο
εἰς τὸ νὰ μοῦ κατεβάξη περισσότερες
κατακεφαλίες, ἀπ' ὅσες σφουριές στὸν
ἄκμονά του. Ὡστόσο, παρ' ὅλο τὸ τόσο
ἄγριο ἔγλω, δὲν κατόρθωσε νὰ σβύση
τὰ ταλέντα μου. Ἄπὸ τὸν σιδηρουργό
κατέληξα σὲ λεπτοκόμο. Μὰ ἐδῶ ἐξετι-
μῆθην δεόντως κ' ἐμάθα καλά τὴν τέ-
χνην. Ἀπέκτησα γνωριμίας μὲ μορφωμέ-
νους ἀνθρώπους, γράφτηκα στὸ κόμμα.

Ἐπαίρνω εὐκόλα τὴν πνευματικὴν λογο-
τεχνία. Κ' ἡ ζωὴ μου θὰ μπορούσε νὰ
εἶναι ἀνώτερη, ἐνεκα τὰ πολλά μου χα-
ρίσματα.

Ἀκουλίνα. Αὐτὸ ν' ἀκούγεται...

Περστικός. Συνέβηκε ὅμως παρεξή-
γησι. Ἡ δεσποτικὴ πίεσις τῆς λαϊκῆς
ζωῆς. Καὶ βροθήκα στὴ φυλακὴ. Πε-
ριορισμὸς τῆς ἐλευθερίας...

Μάρφα. Γιὰ ποῖο λόγο, εἶπες, σέ φυ-
λάκισαν;

Περστικός. Ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων.

Μάρφα. Σὺν τί δικαιωμάτων;

Περστικός. Τῶν δικαιωμάτων. Ὡστε
νὰ μὴ πανηγυρίζῃ διαρκῶς ὁ μουρτζου-
καὶ ὡστε ὁ ἐργαζόμενος προλετάριος νὰ
δύναται λαμβάνειν ἀμοιβὴν τῶν κό-
πων του.

Ἀκουλίνα. Τὰ δικαιώματα αὐτά, βέ-
βαια, δὲ θάνα μονάχα γιὰ τὰ ἐργοστά-
σια, μὰ καὶ γιὰ τὴ γῆς.

Περστικός. Ἀκριβῶς, ἀκριβῶς. Καὶ
τὸ ἀγραμματικὸν ζήτημα εἶναι εἰς τὴν
πρώτην γραμμὴν.

Ἀκουλίνα. Ποῦ νᾶδινε ὁ Θεὸς κ' ἡ
Παναγία! Νὰ βλέπαμε μιά καλὴ μέρα
καὶ μεῖς, ποῦ πνιγίμαστε στὰ χρέη. Καὶ
τώρα;

Περστικός. Τώρα; Τραβῶ γιὰ τὴ
Μόσχα, θὰ παρουσιασθῶ στὸν πρότε-
ρο μου ἀρετικὸ, θὰ πῶσα στὰ πόδια του
καὶ θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μοῦ δώσῃ
μὰ δουλειά. Ὅσα—ὄσα.

Ἀκουλίνα. Θέλετε κ' ἄλλο τσάι;

Περστικός. Εὐχαριστῶ, Μεροσί, τοῦ-
τέστιν.
(Στὸ διάδρομο ἀκούγονται ἑμίλιες δυ-
νατές).

Ἀκουλίνα. Νὰ κ' ὁ Μιχαῖλα, θὰ
προφτάσῃ ζεστό τὸ τσάι.

Μάρφα. (σικκώνας). Ὡχ, βάσανά
μου! Εἶναι μὲ τὸν Ἰγνάτ, στουπὶ κ' οἱ
δύο τους.

Σκηνή V

(Οἱ παραπάνω. Μπαίνουν μεθυσμένοι ὁ
Μιχαῖλα κ' ὁ Ἰγνάτ).

Ἰγνάτ. Γειά, χαρά! (σταυροκοπιέται
πρὸς τὸ μέρος τῶν εἰκόνων) Καὶ μεῖς
μέσ' στὴν ὥρα! Χά, χά, χά. Ἐλόγου σας
τὸ τσαγάκι καὶ μεῖς τὴ βοτκούλα. Σύμ-
φωνοι; (γελάει)

Μιχαῖλα. Ποῖος εἶν' αὐτὸς ὁ λιμοκον-
τόρος; (βγάνει ἀπ' τὸν κόρφο του μιά
μποτιλία βότκα καὶ τὴ βάνει στὸ τραπέζι).
Φέρε φλυτζάνια.

Ἀκουλίνα. Πὼς τὰ πέρασες ἄλλο;
Ἰγνάτ. Περιφρήμα! Ἦπιαμε, γλεντή-
σαμε, φέραμε καὶ σπῖτι μας.

Μιχαῖλα. (γιομίζει τὰ φλυτζάνια ἐδῶ-
κα. Δίνει πρῶτα τῆς μάνας τῆς, ὕστερα
τοῦ ξένου). Πιές καὶ τοῦ λόγου σου.

Περστικός. (κρατώντας τὸ φλυτζάνι).
**Εκφράζω τὴν ἀσθηματικὴν μου εὐγνω-
μοσύνην.** Ὑγιαίνετε. (τᾶζει ἀπὸ τὸ φλυτζάνι)

Ἰγνάτ. Γειά σου λεβέντη! Πὼς τὸ
κατέβασε ὁ ἄτιμος, ἔ; (τοῦ γιομίζει δεύ-
τερο).

Περστικός. Εὐχόμαι κάθε ἐπιτυχία
στὸς ἐγγειρησίους σας! (τᾶζει ἀπὸ πάλι).

Ἀκουλίνα. (τοῦ γιομίζει τῆς) Δὲ μοῦ λές,
ἔκανες καλὴ πούλιση;

Ἰγνάτ. Καλὴ, καλὴ, τᾶπιαμε ὄλα.

Ἀλήθεια, Μιχαῖλα;
Μιχαῖλα. Ἄμ, βέβαια! Πόσα χρόνια
θὰ ζήσουμε; Δὲ βαριέσαι!

Μάρφα. Κακομοίρη μου, ξεροκέφαλε!
Ψομί δὲν ἔχει τὸ σπῖτι σου καὶ σὺ
ἀσωτεύεις.

Μιχαῖλα. (ἀπεληγνικά) Μάρφα!

Μάρφα. Τί Μάρφα καὶ ξεμάρφα. Ἄχ,
νὰ πέθαινα, νὰ γλύτωναι!

Μιχαῖλα. Μάρφα κοίτα δῶ!

Μάρφα. Δὲν ἔχω καμμιά ὄρεξη. Ἄ-
σε με!

Μιχαῖλα. Γλήγορα! Γέμισε τὰ φλυ-
τζάνια. Κέρνα τοὺς καλεσμένους.

Μάρφα. Φτοῦ σου, σκόλε! Δὲν ἔχω
τὴν ὄρεξή σου.

Μιχαῖλα. Δὲν ἔχεις τὴν ὄρεξή μου;
Ἄχ, σκυλοτόμαρο; Ξαναπές το!

Μάρφα. (κουνίζει τὸ μωρό, τὰ παιδιὰ
περίτρομα σφίγγονται κοντὰ τῆς) Νὰν τὸ
ξαναπῶ; Εἶπα, πὼς δὲν ἔχω τὴν ὄρε-
ξή σου.

Μιχαῖλα. Ἐχεις καιρὸ νὰ τῆς φᾶς.
(ὁρμάει καταπάνω τῆς καὶ τὴ χτυπάει στὸ
κεφάλι) Γιὰ νὰ ξερῆς!

Μάρφα. Ὡ—ω—ω—ω! (τρᾶχει κλαί-
γοντας κατὰ τὴν πόρτα).

Μιχαῖλα. Δὲν θὰ πᾶς πουθενά, πα-
λιοσκρόφα!... (κάνει πάλι νὰ ὁρμήσῃ κα-
ταπάνω τῆς).

Περστικός. (τὸν προφταίνει καὶ τὸν
πιάει δυνατὰ ἀπὸ τὸ χέρι) Δὲν ἔχεις τὸ
παραμικρὸν πληρὸς δικαίωμα.

Μιχαῖλα. (σταματᾶει καὶ τὸν κοιτάει
μὲ ἀπορία) Ἐχεις καιρὸ νὰ τῆς φᾶς καὶ
τοῦ λόγου σου;

Περστικός. Δὲν ἔχεις πληρὸς δικαίω-

μα τὸ γυναικεῖον φύλον νὰ ὑπόκειαι
εἰς περιπροβολάς.

Μιχαῖλα. Δὲν πᾶς στὸ διάολο! Αὐτὴν
τὴν εἶδες; (τοῦ δείχνει τὴ γροθιά του).

Περστικός. Ἀδύνατον νὰ ἐπιτρέψω
τοιαύτην βίαιαν προσαγωγήν κατὰ τοῦ
γυναικεῖου φύλου.

Μιχαῖλα. Φταίω γώ, ποῦ στέκομαι καὶ
σ' ἀκούγω.

Περστικός. Χτύπα! Γιατὶ δὲ χτυπᾶς;
(προσείνει τὸ πρόσωπο).

Μιχαῖλα. (κινεῖ τοὺς ὄμους) Κι' ἂν
σοῦ τραβῆξω τὸ χαστούκι;

Περστικός. Σοῦ λέω; χτύπα!

Μιχαῖλα. Ἄ, στὸ διάολο! Μὲ σκό-
τιτες! (κινεῖ τὸ κεφάλι).

Ἰγνάτ. (τοῦ ξένου) Φαίνοσαι μὲ τὸ
πρῶτο, πὼς θάσουν γυναικῶς στὰ
νεύατα σου.

Περστικός. Τὸ δίχου πρῶτ' ἀπ' ὄλα!

Μιχαῖλα. (τῆς γυναικῶς του, ἀνασαι-
νοντας μὲ δυσκολία) Φχαρίστα τὸν, ποῦ
γιὰ γατήρι του δὲ σ' ἔκανα λυθῶμα.

Μάρφα. Σάμπως ἡ πρώτη φορά;

Μιχαῖλα. Ἐ, καλά! (δίνει τοῦ Περ-
στικοῦ κ' ἄλλη ἐδέκα) Τράβα ἄλλη μιά
γερη (τῆς γυναικῶς του) Ἐλα, ἔλα! Ἄσε τὰ
μυζοκλάματα. Δὲν ἔχει ἐξουσία κανεὶς
καὶ νὰ χωρατέψῃ! Νὰ τὰ λεφτά. Φύ-
λαξέ τα (τῆς πετάει δύο χερτο-ομίσματα
καὶ μερικὰ ψιλά).

Ἀκουλίνα. Ἐφερές τσάι καὶ ζάχαρι;
Μιχαῖλα. (βγάνει ἀπὸ τὴν τσέπη του
ἕνα πακέτο καὶ τὸ δίνει τῆς γυναικῶς
του. Ἡ Μάρφα παίρνει τὰ λεφτὰ καὶ τὸ
πακέτο καὶ, σιωπηλῶς, ἀποτραβιέται στὸ
κελάρι) Ὡχ! αὐτὸς οἱ γυναικῶς! Ὅσο
κ' ἂν τίς δέροντες, δὲ βάνουν μυαλό.

(γιομίζει πάλι τὸ φλυτζάνι τοῦ ξένου)

Περστικός. Εὐχαριστῶ.

Μιχαῖλα. Ἐλα τώρα!

Περστικός. (πίνει) Σὺν τὴν ὑγεία σας!

Ἰγνάτ. (τοῦ ξένου) Σὺν τὴν νᾶχον δὴ
τὰ μάτια σου, ἔ; Νὰ χαίρεσαι τὸ φρά-
κο σου! Ποῦ τὸ βροῖκες τόσο ἀκριβὸ
φράκο; (δειχνονας τὸ ξεσκισμένο του
σκακίκι) Μὴ τυγῶν καὶ τᾶλλάξῃς. Εἶναι
περιφρήμα, θὰ τάξῃ τὰ χρονάκια του, τὸ
κακόμοιρο, ἔ; Νάχα κ' ἐγὼ ἔσο παρό-
μοιο, πὼς θὰ μ' ἀγάπαγα ἂν γυναικῶς!
(τῆς Μάρφας) Ἐ;

Ἀκουλίνα. Ντροπὴ σου, Ἰβάνιτ, χω-
ρίς λόγο νὰ κοροϊδεύῃς τὸν ἄνθρωπο.

Περστικός. Ἄ, ἐνεκα ἡ ἀμάθεια,
βλέπετε.

Ἰγνάτ. Δὲν τὸ κάνω μὲ κακία. Ἐτσι
γιὰ νὰ περνᾷ ἡ ὥρα. Ἐλα, τώρα ἄς
ποῦμε ἄλλη μιά. (πίνει).

Ἀκουλίνα. Κι' εἴλεγες προσητέρα
πὼς ἀπ' τὴ βότκα γίνονται ὄλα τὰ κα-
κά, καὶ μπηξες καὶ φυλακὴ...

Μιχαῖλα. Γιὰ τί αἰτία;

Περστικός. (πολὺ μεθυσμένος) Ἐνεκα
ἡ ἀπαλλοτριώσεως...

Μιχαῖλα. Τί πάει νὰ πῆ αὐτό;

Περστικός. Παρουσιαστήκαμε ὄλοι
ἐν σώματι ἐνώπιόν του. Λεφτά, τοῦ λέ-
με, εἰδ' ἄλλως, ἰδοὺ τὸ περιστροφικόν.
Εἶς κ' ἀπόιδες βγάνει δύομιση χιλιάδες.

Ἀκουλίνα. Ὡ, Θέ μου!

Περστικός. Μὰ κεί ποῦ θὰ σιγουρί-
ζαμε ὅπως ἔπρεπε τὸ ποσόν... Ὡ Ζέμ-
πρικοβ διεῦθνε... Καταφθάνουν... τὰ
κοράκια. Μᾶς πιάνουν ἀμέσως κ' ἴσια
στὴ φυλακὴ.

Ἰγνάτ. Καὶ τὰ λεφτά, τὰ πήραν;

Περστικός. Ἐ, νᾶταν κ' ἄλλα! Ἐ-

Σκηνή IV

(Μπαίνει ἡ Ἀκουλίνα μὲ τὸν κουβά).

Μάρφα. (τῆς γρηάζει) Μητέρα, μήπως
φύλαξες τοῦ λόγου σου τὰ φῶνια;

Ἀκουλίνα. Μῆτε τὰ εἶδα.

Μιχαῖλα. Σὰς τᾶδωκα, βλογημένες!

Ἀκουλίνα. Μὰ ποῦ νᾶναι; (ψάχνου
μάταια).

Σκηνή V

Ὁ γείτονας. Πᾶμε, Τυχόνιτς, γιὰ ξύ-
λα; Ἐ;

Μιχαῖλα. Ὅ, τι ἔλεγα νὰ ζέψω. Μά,
βλέπεις, κατὶ χάσαμε.

Γείτονας. Τί;

Μάρφα. Νά, ἔχτες τὸ βράδυ, ὁ νοικο-
κύρης ἔφερε ἀπὸ τὴν πολιτεία καφέ καὶ
ζάχαρη... καὶ τώρα δὲν τὰ βρίσκουμε
πουθενά.

Μιχαῖλα. Κολαστήκαμε σὲ κάποιον
ἄλιτη, ποῦ φιλοξενήσαμε τὴ νύχτα.

Γείτονας. Ἄλιτη; Πὼς ἦταν;

Μάρφα. Ξεραγχανός, χωρὶς γένεια.

Μιχαῖλα. Κουρειασμένα ροῦχα.

Γείτονας. Σγουρομάλλης, μὲ μύτη
καμπούροτι;

Μιχαῖλα. Ναι.

Γείτονας. Τώρα δά, ποῦ ἐρχόμου,
τὸν ἀνάμωσα καὶ μοῦκανε, μάλιστα,
ἐντόπωση γιατί πήγαινε πολὺ βιαστικός.

Μιχαῖλα. Αὐτὸς ἦταν! Κ' εἶναι ὥρα;

Γείτονας. Δὲν εἶχ' ἀκόμα περάσει τὸ
γεφύρι.

Μιχαῖλα. (ἀδράχνει τὸ σκούφο καὶ θγαί-
νει βιαστικά μὲ τὸ γείτονα) Πρέπει νὰ
τὸν πιάσουμε! Τὸ σκυλί! Αὐτὸς εἶναι!

Σκηνή VI

Μάρφα. Ὡχ, ἁμαρτίες! Νὰ δῆς, μη-
τέρα, πὼς αὐτὸς τᾶκλεψε.

Ἀκουλίνα. Κι' ἂν δὲν εἶν' αὐτὸς;
Ἐτσι ἄλλη μιά φορά, ἐδῶ κ' εἰκοσι
χρόνια, εἶπαν γιὰ κάποιον, πὼς ἔκλεψε
ἐν' ἄλ. γο. Μαζέφτηκε ὁ κόσμος. Ὁ ἕνας
ἔλεγε, πὼς τὸν εἶδε νὰ μπαίγῃ στὸ ἄ-
χοῦσι, ὁ ἄλλος πὼς τὸν εἶδε νὰ κρατᾷ
τὸ ἄλογο ἀπὸ τὸ καπίστρι. Τάλογο ἦταν
γκοῖζο, ποῦ γνωρίζεται ἀπὸ μακρυνά.

Μαζέφτηκε κόσμος, βάλθηκαν νὰ ψά-
χνουν. Στὸ δάσος πετυχαίνου τὸ πάλ-
ληκάρι, ποῦ κατηγοροῦσαν. Ἐσοῦ, τοῦ
λέν, ἔκλεψες τὸ ἄλογο. Ὁ κακομοίρης
ὀρκίζεται πὼς δὲν ἔχει εἰδηση μὰ ποῦ
νὰ τὸν ἀκούσουν. Νὰ μὴ στὰ πολυλογῶς,
τὸν σκότωσαν στὸ ξύλο. Καὶ τί θαρρεῖς;

Τὴν ἄλλη μέρα βροῖθηκε ὁ πραγματικός
κλέφτης. Ὁ ἄλλος ἦταν ἀθῶος. Εἶχε
παίει στὸ δάσος κάποιον ἀντρον δὴ.

Μάρφα. Καλὰ λές. Νὰ φοβᾶσαι ἀπ'
τᾶδικο. Κι' ὁ καφερός, φαίνεται νᾶταν
καλὸς ἄνθρωπος.

Ἀκουλίνα. Ὁ ἔσπεσμός του εἶναι με-
γάλος καὶ γιὰ τοῦτο δὲν πρέπει κανεὶς
νὰ γυρεύῃ πολλά ἀπ' αὐτόν.

Μάρφα. Ἄκου! Φωνές. Τὸν βροῖχαν,
πρέπει.

Σκηνή VII

(Μπαίνουν ὁ Μιχαῖλα, ὁ Γείτονας, ἕ-
νας γέρος κ' ἕνα παλληκάρι καὶ σπρώ-
χνουν τὸν χτεσινὸ ξένο).

Μιχαῖλα. (ταραγμένος, τῆς γυναικῶς
του, ἐνθ' κρατᾶει τὰ φῶνια του) Στὴν
τσέπη του τὰ βροῖχαν. Λωποδύτης, κα-
κοχρονονάχῃ!

Ἀκουλίνα (τῆς Μάρφας) Ὁ καφερός,
κοίτα, πὼς κρέμασε τὸ κεφάλι!

Μάρφα. Γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, πρέπει,
μιλοῦσε χτες τὸ βράδυ κ' ἔλεγε, πὼς
ἄμα μεθύση κλέβει ὅ,τι βροῖθῃ.

Περστικός. Δὲν εἶμαι κλέπτης. Αὐτὸ
δὲν λέγεται κλοπὴ, ἀλλ' ἀπαλλοτριώσις!
Εἶμαι ἄνθρωπος δραστήκιος καὶ πρέπει
νὰ ζήσω. Δὲν εἰσθε εἰς θέσιν νὰ κατα-
νοήσετε. Πράξατε ὅ,τι θέλετε.

Γείτονας. Στὸν Πρόεδρο τῆς Κοινό-
τητας ἡ στὸν Ἀστυνόμο;

Περστικός. Εἶπα; πράξατε ὅ,τι θέ-
λετε. Ἐγὼ οὐδὲν φοβοῦμαι καὶ δύναμαι
νὰ ὑποστῶ διὰ τὰς πεποιθήσεις. Ἄν
εἰσθε ἄνθρωπος μεταμορφωμένος, θὰ
εἶχατε θέσιν νὰ κατανοήσετε...

Μάρφα. (τοῦ ἀντροῦ τῆς) Πιστάτα τον,
νὰ ζῆς! Μιὰ καὶ τοῦ τὰ πήρατε πίσω,
ἀστον νὰ πᾶῃ στὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ.

Μιχαῖλα. (ἐπαναλαμβάνει τὰ λόγια τῆς
γυναικῶς του) «Στὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ»...
Μᾶς φώτισες! Σάμπως δίχως ἐσένα
δὲν ξέραμε τί νὰ κάνουμε.

Μάρφα. Γιὰ νὸ φεύγη μιά ὥρ' ἀρχή-
τερα...

Μιχαῖλα. Ἄς φύγη! Καὶ δὲν πάει
νὰ φύγη! Καλὰ ποῦ μᾶς τᾶπες! Γιὰ
νὰ φύγη, θὰ φύγη, μὰ πρέπει, προτοῦ
φύγη, νὰν τοῦ ποῦμε δύο λόγια, γιὰ
νὰ νιώσῃ. Κατάλαβες; (τοῦ ξένου) Ἄ-
κου τοῦ λόγου σου, μουσιέ, τί θέλω νὰ
σο

ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΤΑΜΑΓΙΕΡ

ΤΟΥ ΑΡΘΟΥΡΟΥ ΣΝΙΤΣΛΕΡ

έν μπορώ πιά να εξακολούθησω αυτή τη ζωή. Δεν μπορώ πιά να βλέπω όλον τον κόσμο να με περιφρονεί. Μου είναι αδύνατο να υποφέρω τη σκέψη ότι όλοι έχουν την ιδέα πως η γυναίκα μου δεν μου ήταν πιστή. Και όμως: αυτό είναι η αλήθεια ή καθαρά αλήθεια. Το όρκίζομαι σε ό,τι έχω ιερό—και το επιβεβαιώνω με τον θάνατό μου.

Έχω διαβάσει πολλά βιβλία που μιλούν για το σπάνιο αυτό φαινόμενο. Υπάρχουν βέβαια πολλοί που αμφισβάζουν για πράγματα τόσο φανερά υπάρχουν όμως και πολλοί σοφοί και σπουδαίοι άνθρωποι που πιστεύουν στις εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις. Θά σάς αναφέρω πολλά τέτοια παραδείγματα, και ο αμερόληπτος κριτής θ' αναγκασθί να παραδεχθί ότι δεν του λέω ψέματα.

Ο Μαλεμπράνς, λόγου χάρι, λέει κάπου ότι, σε μια πανήγυρη του αγίου Πίου, μια γυναίκα άφασιδώθηκε τόσο πολύ στην εικόνα, ώστε το παιδί που έφερε στον κόσμο ύστερ' από λίγες μέρες έμοιαζε καταπληκτικά με τον άγιο. Το πρόσωπο είχε τα κουρασμένα χαρακτηριστικά του γέροντος: κρατούσε τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος: τα μάτια ήταν γυρισμένα προς τον ουρανό. Το περιεργότερο όμως απ' όλα ήταν ότι στον ώμο του παιδιού κρεμότανε μια μεγάλη κρεατοελιά: η σκούφια του αγίου Πίου!

Επειδή όμως μπορεί να βρεθούν πολλοί που να μη πιστεύουν στη μαρτυρία αυτή του Μαλεμπράνς—κι' ως είναι μαθητής και διάδοχος του φιλοσόφου Καρτεσιού—θά σάς αναφέρω και τι λέει ένα άλλο ιστορικό πρόσωπο: ο Μαρτίνος Λούθηρος. Ο Λούθηρος λοιπόν λέει σε κάποιο λόγο του πως γνώρισε στη Βυτεμβέργη ένα ζωντανό άνδρα με νεκροκεφαλή. Πώς έγινε αυτό; Όταν η μητέρα του ήταν έγκυος είχε τρομάξει βλέποντας ένα πεθαμένο, και γι' αυτό έκανε ένα παιδί με νεκροκεφαλή. Μά ή ιστορία που μου φαίνεται πιο σπουδαία απ' όλες, και που κανείς φρόνιμος άνθρωπος δεν θά την αμφισβητήσει, είναι αυτή που αναφέρει ο Ηλιόδωρος στα Αιθιοπικά του. Ο ιστορικός αυτός αφη-

γείται ότι η βασίλισσα των Αιθιοπών Περσίνα απέκτησε, ύστερ' από άτεκνο συζυγικό βίο δέκα ετών, μια λευκή κόρη. Μόλις όμως γεννήθηκε το παιδί της, το πέταξε γιατί φοβήθηκε την όργη του άνδρός της, του βασιλέως Υδάσπου. Της πέρας της κόρης της από τη μέση μια ζώνη, επάνω στην οποία έγραψε για να ποιά λόγο έκανε άσπρο παιδί, μολοντί ο άνδρας της ήταν μαύρος: "Μέσα στο περιβόλι του παλατιού, όπου την αγάλιαζε έρωτικά ο Υδάσπης, ήταν στημένα αγάλματα ελληνικών θεών. Κι' επειδή η βασίλισσα τα έβλεπε διαρκώς, τις στιγμές εκείνες, έκανε άσπρο παιδί...

Μά η δύναμη του άυλου πνεύματος προχωρεί ακόμα περισσότερο. Αυτό το πιστεύουν όχι μονάχα οι άγροίματοι και οι «δεισιδαίμονες», αλλά κι' αυτοί οι σοφοί κι' έγγραμματοί, καθώς μās βεβαιώνει το ακόλουθο περιστατικό, που συνέβη στη Γαλλία, στο 1637. Έκει, μια γυναίκα, ύστερ' από τεσσάρων χρόνων άπουσία του άνδρός της, γέννησε ένα αγοράκι. Βρέθηκαν πολλοί που είπαν ότι το παιδί αυτό το έκανε με τον φίλο της. Εκείνη όμως πήρε όρκο ότι, πριν από έννια μήνες, είχε όνειρευτεί ότι κοιμήθηκε με τον άνδρα της—και τότε συνέλαβε. Οι γατροί και οι μαμμές του Μονπελιέ βεβαίωσαν και κείνοι με όρκο πως ήταν δυνατό και το δικαστήριο της Χάβρης άνεγνώρισε στο παιδί όλα τα δικαιώματα της νομιμότητος.

Στη σελίδα 74 του βιβλίου του Χάμπεργκ: «Περίεργα φαινόμενα της φύσεως» διάβασα τα ακόλουθα: Μια γυναίκα γέννησε ένα παιδί με κεφάλι λιονταριού, γιστι στον έβδομο μήνα της εγκυμοσύνης της έτυχε να παρακολουθήσει την παράσταση ενός θηριοδαμαστού.

Μια άλλη άναλογη ιστορία διάβασα στο βιβλίο του Λίμποκ: «Τα σφάλματα των γυναικών»: Κάποια γυναίκα γέννησε ένα παιδί με σημάδι από κάψιμο στο μάγουλο, επειδή λίγες εβδομάδες πριν γεννήσει είδε να καίεται το άντικυρνώ σπίτι. Μέσα σε τοϋτο το βιβλίο, μπορείτε να διαβάσετε και άλλα περίεργα κ' ενδιαφέροντα πράγματα. Το έχω μπροστά μου τώρα, ένθ' γράφω αυτές τις γραμμές: το φυλλομετρώ και ξαναδιαβάζω ένα σωρό τέτοιες περιπτώσεις, μερικές που τις βεβαιώνει και η έπιστήμη.

Μια τέτοια περίπτωση είναι και

αυτή που συνέβη σε μένα ή, μάλλον, στη γυναίκα μου—στη γυναίκα μου, που είμαι βέβαιος ότι μου έστάθη πάντοτε πιστή.

Θά με συγχωρέσης, καλή μου γυναίκα, που θά πεθάνω τώρα; Πρέπει να με συγχωρέσης. Πεθαίνω απ' τη μεγάλη αγάπη που αισθάνομαι για σένα, γιατί δεν μπορώ να βλέπω την καταφρόνηση του κόσμου, γιατί δεν θέλω να βλέπω τους ανθρώπους να περιπαίζουν έσένα και μένα. Όταν πεθάνω, θά πάψουν να γελούν και θά τα καταλάβουν όλα όπως τα καταλαβαίνω κ' εγώ. Σεΐς, που θά βρήτε μένα και αυτό μου το γράμμα, πρέπει να ξέρετε πως ένθ' εγώ γράφω τώρα, εκείνη κοιμάται στο διπλανό δωμάτιο, και άτάραχη, όπως μπορεί ακόμη να κοιμάται μονάχα εκείνος που έχει τη συνείδησή του ήσυχη. Και το παιδί της—το παιδί μας—, που είναι τώρα δέκα τεσσάρων μόλις ημερών, κοιμάται και κείνο στην κούνια του, δίπλα από κρεβάτι της μαμās του. Πριν φύγω από το σπίτι, θά περάσω από το δωμάτιό τους και θά φιλήσω τη γυναίκα μου και το παιδί μου στο μέτωπο, στοργικά, τρυφερά—άπαλά, για να μην τους ξυπνήσω. Τα γράφω όλα αυτά λεπτομερώς, για να μη φαντασθί κανείς ότι τρελλάθηκα και δεν ξέρω τι κάνω... Όχι! τ'ά σκέφθηκα όλα καλά και με ψυχραιμία. Μόλις τελειώσω αυτό το γράμμα, θά φύγω από το σπίτι μες στα βαθειά μεσάνυχτα και, προχωρώντας ανάμεσα στους έρημους δρόμους, θά φθάσω ως το μονοπάτι όπου τόσες φορές περπατούσα με την γυναίκα μου την πρώτη χρονιά του γάμου μας, ως το μονοπάτι που βγάζει στο Ντορνμπάχ—κι' ακόμα πιο πέρα, στην καρδιά του δάσους. Μάλιστα: τ'ά έχω υπολογίσει όλα με ψυχραιμία.

Ίδου τώρα πως έχει η υπόθεση: Όνομάζομαι Άνδρέας Ταμάγιερ, 34 ετών. Υπάλληλος στ' Αδριακό Ταμειτήριο. Παντρεμένος προ 4 ετών. Κάθομαι στην οδό Χερνάλερ, 63. Τη γυναίκα μου τη γνώρισα έφτά χρόνια πριν τη στεφανώθω. Μ' αγαπούσε και με περιμενε. Στό διάστημα αυτό, έδιωξε δυο άλλους πολύ καλούς γαμπρούς: ένα άστυνόμο με 1.800 φιορίνια μισθό το μήνα κ' ένα όρατο παλληκάρι, φοιτητή της Ιατρικής, που καθότανε σπίτι τους. Τους έδιωξε επειδή είχε δώσει εγώ δεν ήμουν ούτε πλούσιος ούτε ώραϊος και αν ο γάμος μας ευρίσκε από μέρα σε μέρα και περισσότερες δυσκολίες.

Ποιός λοιπόν θά τολμήσει τώρα να πη ότι η γυναίκα αυτή, που με περίμενε με τόσο ύπομονη έφτά χρόνια, με άπάτησε ύστερ' από τον γάμο μας; Ο κόσμος όμως είναι καλός και άθλιος: ζηλεύει την εύτυχία του άλλου. Και βρέθηκαν πολλοί που υποστήριξαν ότι... Μά τώρα, όλοι θά βουβαθούν όλοι θ' αναγκασθούν να το όμολογήσουν και μόνοι τους. «Δεν είχαμε δική! τ'ό βλέπουμε! η γυναίκα σου σου είχε μείνει πιστή δεν ήταν ανάγκη να πεθάνης».

Όσοσο είναι ανάγκη να πεθάνω. Γιατι όσον καιρό θά έμενα στη ζωή,

όλοι σας θά με χλευάζατε και και θά με καταφρονούσατε. Μονάχα ένα καλό κι' εύγενικό άνθρωπο έγνώρισα: το γέρο δόκτορα Βάλτερ Μπράουνερ. Αυτός μονάχα μου είπε:

— Αγαπητέ μου Ταμάγιερ, δεν πρέπει να τρομάζεις και να στεναχωρείσαι. Πρό παντός να μη στεναχωρήσεις και την γυναίκα σου. Θά σου φέρω πολλά βιβλία για να πεισθής ότι η περίπτωση αυτή δεν είναι εξαιρετική.

Και μου έφερε τ'ά βιβλία, τ'ά όποια ανέφερα παραπάνω και τ'ά όποια μ' έπεισαν ότι δεν έχει καμιά σημασία αν το παιδί μου έχη ιδιόρρημο χρώμα, ότι η γυναίκα μου μου έστάθη πάντοτε πιστή. Μονάχα η μοχθηρία και η άμάθεια μπορούν να μη λάβουν ύπ' όψιν την εξέγηση αυτού του φαινομένου και δεν διατάζω να πω πως, αν το περιβάλλον μας δεν ήταν τόσο κούτο και κακό, θά μπορούσα να μείνω κ' εγώ στη ζωή. Κανείς όμως δεν μπορεί να καταλάβη! όλοι γελούν με μένα και με χοροιδεύουν. Κι' αυτός ο θεός μου ο Γουσταύος Ρεγκελφνερ, ο θεός της γυναίκας μου, τον όποιο όλοι στην οικογένειά μας τον είχαν πάντα σε μεγάλη υπόληψη, όταν είδε για πρώτη φορά το παιδί μου, με κύταξε με τρόπο πολύ προσβλητικό... «Αφού κ' η ίδια η μητέρα μου μου έσφιξε το χέρι παράξενά σαν ν' ήμουν άξιος συλλυπητηρίων. Και οι συνάδελφοί μου, όταν μίλησαν χθές στο γραφείο, κάτι είπαν κρυφά μεταξύ τους: και ο θυρωρός, λησμονώντας ότι είχα χαρίσει στο παιδί του, τ'ά Χριστούγεννα, το παλιό μου ρολόι, με μεγάλη δυσκολία κράτησε χθές τ'ά γέλια του, ένθ' περνούσα από μπροστά του είδα και τον μακάλη της γειτονιας να με κυττά τρεις, τέσσαρες φορές και να ψιθυρίζει σε μια ήλιζιωμένη γυρία: «Αυτός είναι!».

«Όλοι με δαχτυλοδειχτούνε! Θέ μου! τι μπορούσα να κάνω για να τους πείσω; Δεν μπορούσα βέβαια να γονατίσω μπροστά τους και να τους πω με δάκρυα στα μάτια:

— Γιατι δεν θέλετε να καταλάβετε; Μην είσθε τόσο σκληροί! Πρέπει να βεβαιωθίτε πως η γυναίκα μου μου έμεινε πιστή! Τι φταίει αυτή αν, τον περασμένο Αύγουστο, πήγε μαζί με την αδελφή της στον Ζωολογικό Κήπο όπου είχαν στήσει τις σκηνές τους αυτοί οι καταραμένοι οι μαύροι; Όταν γύρισε το βράδυ σπίτι, μου είπε ότι ποτέ στη ζωή της δεν είχε αισθανθί τέτοια τρομάρα όπως εκείνη την μέρα που βρέθηκε δολοκλήρες ώρες μόνη με τους Νέγρους... ναι, έμεινε μόνη, επειδή η Φρίτση, η αδελφή της, συναντήθηκε κατά τύχη με τον άρραβωνιαστικό της κ' έφυγαν μαζί, παρατώντας δολοκλήρη την γυναίκα μου... Τού κόνα η Άννα μου γυροούσε έδώ κ' έκει στον Κήπο να βρη την αδελφή της... Οί έπισκέπται έφευγαν ένας-ένας, η ώρα περνούσε, και η γυναίκα μου κόντευε να λιγοθυμήσει από την ταραχή της... Σαφνικά, άρχισε να πέφτη καταγιά. Και η γυναίκα μου βρισκότανε μόνη ανάμεσα σ' εκείνους τους άγριανθρώπους με τ'ά παχιά χείλη, τ'ά σγουρά μαλλιά και τ'ά κάτασπρα δόντια. Επόμενο ήταν να τρομάξω. Μια γυναίκα έγκυος

είναι πολύ εύπαθής... Και όταν έκλεισαν οι πόρτες του Ζωολογικού Κήπου, αναγκάστηκε να φύγη... Γύρισε σπίτι κατάχλωμη, τρέποντας ακόμη από το φόβο της. Η Φρίτση δεν είχε επιστρέψει... Όταν πήγα κ' εγώ σπίτι, βρήκα την Άννα μου έαπλωμένη στο κρεβάτι με πυρετό. Μ' έσφιξε στην άγκαλιά της, με μάτια όρθάνοιχτα, και μου διηγήθηκε τι της είχε συμβεί... Και το αποτέλεσμα της τρομάρας που πήρε επειδή βρέθηκε δολοκλήρη, τόσες ώρες, ανάμεσα στους μαύρους, ήταν να γεννηθί και το παιδί μας μαύρο. Αυτό δεν είναι κάτι πρωτοφανές. Έχει συμβεί και άλλοτε. Το βεβαιώνουν πολλοί συγγραφείς και φιλόσοφοι...

Άλλά και αν ακόμη τ'ά έλεγα αυτά στον κόσμο, κανείς δεν θά με πίστευε. Ίσως μάλιστα, και τώρα που θά σκοτωθώ, να πούνε μερικοί ότι αυτοκτόνησα από την ντροπή μου επειδή με άπάτησε η γυναίκα μου.

Μά όχι—όχι! Το παιδί αυτό είναι δικό μου! η γυναίκα μου μου είναι πιστή. Τους αγαπάω και τους δυο όσο τίποτε άλλο στον κόσμο. Έσεΐς, μονάχα

έσεΐς, οί κουτοί και οί κακόπιστοι, με σπρώχνετε στο θάνατο. Και όσο πιο πολλά θά σάς έλεγα, όσο πιο πολύ θά προσπαθούσα να σάς εξηγήσω έπιστημονικώς αυτή την περίπτωση, έσεΐς διαρκώς θά γελοούσατε και θά λέγατε: —Ο καιμένος ο Ταμάγιερ, τρελλάθηκε!..

Γι' αυτό κ' εγώ πήρα την άπόφαση να σκοτωθώ για την τιμή της γυναίκας μου. Όταν θά είμαι πιά νεκρός, δεν θά περιπαίζετε την γυναίκα μου, ούτε και θά με περιγελάτε...

Και σύ, καλή μου μητέρα, θά καταλάβης ότι είχες άδικο να μου σφίξες τότε το χέρι σαν να είχα ανάγκη συλλυπητηρίων. Θό ζήτησης βέβαια τώρα σγνώμη από τη γυναίκα μου. Μου φαίνεται πως είπα όσα είχα να πω... Το ρολόι σημαίνει μία. Καλή νύχτα, φίλοι μου. Θά μπω για μιάν ακόμα φορά στο πλαγινο δωμάτιο, θά φιλήσω για τελευταία φορά την γυναίκα μου και το παιδί μου—και ύστερα θά φύγω.

Έχετε γειά.

ΑΡΘΟΥΡΟΣ ΣΝΙΤΣΛΕΡ

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,"

XL

Χτές μάφηρες να κλάψω στην ποδιά σου
τώραϊο, το μονάκριβο όνειρό μου
που πέθανε από τότε που η εύνοιά σου
σβύστηκε σαν σκιά από το πλευρό μου.
Πόνεσε, Αγάπη—άπίστευτο!—η καρδιά σου
μπρός στο βαθύ, που σ' έσπειρες, καύμο μου
και κύλησαν για με απ' τ'ά βλέφάρά σου,
τ'ά δάκρυα σου θεομά στο πρόσωπό μου...
Τ'ά δάκρυα σου, που κάποτε είχες χύσει
ζητώντας μου τυφλά να σ' ακολουθήσω
κι' είχα γι' αυτά τ'ά δάκρυα όλα άψηφίσει...
Τ'ά δάκρυα σου που μέκαναν να ζήσω
στοϋ όνειρου μου τον τάφο, χτές τη δύση,
κι' ανάσταση ή τρελλή να προσδοκήσω!

XLI

Άλήθεια πως κ' αν ψάξης μεσ' στα πλήθη,
δ'ε θαύρης σαν έμε ύμνητή κανένα,
αλήθεια πως ποτέ δεν έκοιμήθη
στά σπλάχνα σου ο παλιός παλμός για μένα;
Να το πιστέψω, Αγάπη, πως στα στήθη
βαθειά, ίερη θά μέχης φυλαγμένα,
και πως σκοτάδι δ'ε θ' απλώση ή λήθη
να σβύση την εικόνα μου από σένα;
Πως κάποτε θά δώ την άγκαλιά σου
νάνοίξη, σαν με ίδης άρρώστημένη
να σέρνομαι ζητιάνα στα σκαλιά σου;
Άλήθεια πως μπορεί, και γερασμένη
σαν θάμαι, να αιστανθώ την όμορφιά σου
τ'ά κάτασπρα μαλλιά μου να όμορφαίνη;...

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

Μία συνέντευξη με τὸν κ. Γρυπάρη

Εδημοσιεύθη σὲ πρωϊνὴ ἔφημερίδα μιὰ ἀρκετὰ ἀξιοπρόσεκτη καὶ ἀποκαλυπτικὴ συνέντευξη μετὰ τὸν κ. Γρυπάρη. Εἶχαμε γράψει ἐπανεπιληθμένως ὅτι ἡ Ἀκαδημία μας ἐλαχίστη σημασία ἀποδίδει στὴ σημερινὴ τέχνη μας καὶ ὅτι σχεδὸν κατ'ἀνοχὴν περιέλαβε μερικοὺς λογίους μας ὑπὸ τὸ ἀρχαιοπρεπὲς κτίριό της. Τὰ γραφόμενα μας ἤρθε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ καὶ νὰ ἐπικυρώσῃ μετὰ τὸν πλέον ἀναμφισβήτητο τρόπο ἕνας λογοτέχνης τῆς ἀξίας καὶ τῆς σοβαρότητος τοῦ κ. Γρυπάρη. Στὴν ἀναφερομένη συνέντευξη ὁ ὁμιλητὴς ἐξέφρασθη κατὰ λέξιν ὡς ἑξῆς σχετικὰ μετὰ τὴν Ἀκαδημία: «Ἡ Ἀκαδημία κατ' οὐσίαν εἶναι Ἴδρυμα ἐπιστημονικόν. Ἐγινε τότε ὅπως ἔγινε διὰ νὰ τηρηθῇ ἡ ὑπόσχεσις ποὺ εἶχε δοθῆ εἰς τὴν Διεθνή Πανεπιστημιακὴν Ἐνωσιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, ἡ Ἀκαδημία δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὰ καμμίαν θετικὴν ὑπηρεσίαν. Οἱ ἐπιστήμονες δὲν εἶχαν καὶ τόσῃν ἀνάγκῃν Ἀκαδημίας. Ἐχουν τοὺς ἀρτιωτάτους ἐπιστημονικοὺς τῶν συλλόγους, ἔχουν τὰ Πανεπιστήμια, ἔχουν ὅλα τὰ μέσα τῆς ἐκδηλώσεώς των. Ἐκεῖνα τὰ κακόμοιρα τὰ γράμματα καὶ τέχνη, ποὺ δὲν ξέρουν ποῦ νὰ στραφοῦν διὰ νὰ εὑροῦν κάποιαν ὑποστήριξιν, ἀφέθησαν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου...». Ὅταν δὲ τοῦ παρετηρήθη ὅτι τὰ γράμματα καὶ αἱ τέχνη ἀντιπροσωπεύονται ἤδη στὴν Ἀκαδημία, ὁ κ. Γρυπάρης ἀπήντησε ὅτι τοὺς ὑπάρχοντας ἀκαδημαϊκοὺς δὲν τοὺς ἐξέλεξαν ὡς λογοτέχνες, ἀλλὰ τὸν κ. Παλαμᾶ ἐπειδὴ εἶναι «ἀριστος πρακτικογράφος ὡς ἐκ τῆς πείρας ἦν ἀπέκτησεν εἰς τὴν γραμματείαν τοῦ Πανεπιστημίου» καὶ τὸν κ. Δροσίνη «ὡς κατάλληλον πρόσωπον διὰ τὰς ἐκείναις δημοσιεύσεσι τῆς Ἀκαδημίας!». Καὶ ὅταν ἕνας Γρυπάρης διακηρύττῃ μετὰ τὸ κύρος του τὴν ἀνωτέρω ἀλήθειαν, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μὴ γίνουιν παραδεκτὲς ἀπὸ μᾶς καὶ ἀπὸ τὸν καθένα μας. Ἡ λογοτεχνία λοιπὸν ἔχει θεωρηθῆ ἀνάξια νὰ τιμῆσῃ τὴν Ἀκαδημία μας, καὶ ἂν ἔγινε κάποια ἐξαίρεσις, αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι ἔτυχε νὰ εὑρεθῶν μετὰ τῶν ποιητῶν μας ἕνας καλὸς πρακτικογράφος καὶ ἕνας καλὸς διαφημιστὴς, ἄνθρωποι δηλαδὴ κατάλληλοι καὶ ἀπαραίτητοι γιὰ τὸ ἀνώτερον πνευματικὸ Ἴδρυμά μας.

Χωριστὴ Ἀκαδημία

Ὁ κ. Γρυπάρης ὅμως δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Προχωρώντας στὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος, μετὰ τὴν πλήρη χρεωκοπία τῆς Ἀκαδημίας ὡς πρὸς τὴν ἀποψὴ τῆς ἐξυπηρέτησεως τῆς λογοτεχνίας μας, προτείνει τὴν ἴδρυσιν νέας χωριστῆς Ἀκαδημίας, τὴν ὁποίαν θὰ ἀποτελέσουν κατὰ βάσιν οἱ λαβόντες ἀριστεία λόγοί μας. Ἡ πρότασις αὐτὴ φυσικὰ δὲν ἴσχυται νὰ συζητηθῇ σ' ἕνα περιορισμένον σημεῖωμα ὅπως τὸ παρόν, πρέπει ὅμως νὰ δώσῃ ἀφορμὴν καὶ στοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς μας νὰ διατυπώσουν καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπόψιν των γιὰ νὰ ἐξευρεθῇ τοιοῦτοτρόπως κάποια λύσις. Τὸ οὐσιώδες ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπαναλαμβάνομε, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὰ γράμματα καὶ ἡ τέχνη μας εὐρίσκουν πολὺ κακὴ φιλοξενία στὴν Ἀκαδημία καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀναγνωρίζεται σήμερον ἀπὸ πολλοὺς. Τὸ θλιβερὸν δὲ αὐτὸ φαινόμενον, τὸ ὅποιο δὲν ἐτολμοῦσαν ἴσως νὰ τὸ παρουσιάσουν ἀπὸ τῆς πραγματικῆς μορφῆς του οἱ ἀκαδημαϊκοὶ λογοτέχνη μας, ἦρθε νὰ τὸ ἀποκαλύψῃ ὁ κ. Γρυπάρης, ἕνας ἄνθρωπος ποὺ λόγῳ τῆς θέσεώς του γνωρίζει πολὺ καλὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα. Ἀπομένει λοιπὸν τώρα νὰ ἐξετασθῇ κατὰ ποῖον τρόπον θὰ δυναθῇ καὶ ἡ λογοτεχνία μας νὰ ἐκπροσωπηθῇ ἐπισημῶς καὶ ἐπαξίως καὶ πῶς θὰ κατορθώσῃ νὰ προσφέρῃ πραγματικὰς ὑπηρεσίας στὸν τόπον μας.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν μαθητῶν

Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἀπεφάσισε νὰ ὀρίσῃ μιὰ ὁμοιόμορφον ἐνδυμασίαν γιὰ τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων καὶ νὰ λάβῃ μέτρα γενικώτερα γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τους στὴν κοινότητα. Τὸ μέτρο αὐτὸ βέβαιον δὲν ἔχει μικρὴ σπουδαιότητα, ἀλλὰ λόγῳ ἀκριβῶς τῆς μὴ περιορισμένης σημασίας του θὰ ἔπρεπε νὰ μελετηθῇ πρὶν ἀκόμη τεθῇ σ' ἐφαρμογὴν καὶ κοινοποιηθῇ στοὺς διδασκάλους. Εἶδαμε μετὰ τῶν ἄλλων ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον ζητεῖ νὰ ἀπαγορευθῶν στοὺς μαθητὰς οἱ κάλτσες «διότι μὴ ἀλλασσόμεναι συχνὰ ρυπαίνονται εὐκολώτερον πάσης ἄλλης ἐνδυμασίας (!) καὶ γίνονται ἐστία δυσσομίας καὶ ρύπου». Οἱ κύριοι συντάκται ὅμως τῆς ἐν λόγῳ ἐγκυκλίου δὲν ἔλαβον τὸν κόπον νὰ σκεφθῶν μετὰ τί πρέπει νὰ ἀντικατασταθῶν οἱ κάλτσες στὸ

ἀπὸ Μαρτίου μέχρι Ὀκτωβρίου διάστημα κατὰ ὅποιο προτείνουιν τὴν ἀφαίρεσίν των. Δὲν πιστεύομε πάντως νὰ ἔχουν τὴν ἀξίωσιν νὰ γυροῦν ἔξω στοὺς δρόμους τὰ παιδιὰ καὶ τὰ κορίτσια τῶν μεγάλων γυμνασιακῶν τάξεων ξεκάλτσωτα σὰν ἀλητόπαιδα τῆς Πειραιϊκῆς παραλίας. Ὅσο γιὰ τὴν ἄλλαν διατάξιν, μολοντί ἀποβλέπουιν

καὶ ἐκεῖνες στὴν καλύτερη ἐξυπηρέτησιν τῆς ὑγιεινῆς, εἶναι ἀνάγκη νὰ διατυπωθῶν μετὰ μεγάλη προσοχὴν καὶ πρὸ παντὸς νὰ μὴ συσχετισθῶν μετὰ μεταρρυθμίσεις ἐνδυμασιακὰς, γιὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἦταν ἀδύνατον στὰ φτωχόπαιδα νὰ ἀνθῆξουν.

Στὸ προηγούμενον φύλλον ἐδιάβασαν οἱ ἀναγνώσται μας μιὰ ἀγγελία σχετικὴ μετὰ τὸ περιοδικό μας. Ἄν καὶ δὲν μποροῦμε ἀκόμη νὰ δώσομε ἐντελῶς ὀριστικὰς πληροφορίας γιὰ τὴν μεταρρυθμίσειν ποὺ μελετοῦμε, οἱ γενικὲς κατευθύνσεις των εἶναι οἱ ἀκόλουθες: Τὸν καιρὸν ποὺ πρωτοβγήκαν τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα», παρουσίασαν στὸ ἑλληνικὸν κοινὸν κάτι μοναδικὸν τόσο στὸ περιεχόμενον ὅσο καὶ στὴν ἐμφάνισιν· ἀπόδειξις εἶναι ἡ ὑποστήριξις ποὺ βρῆκε ἀμέσως τὸ φύλλον, ὑποστήριξις τέτοια ποὺ γρήγορα μπόρεσε ἀπὸ δεκαπενθήμερον νὰ γίνῃ ἐβδομαδιαῖον, νὰ αὐξήσῃ τὴν σελίδων του, νὰ εἰκονογραφηθῇ πλουσιώτατα κ.τ.λ. Στὸ μετὰ τὸ ὅμως, ὅπως συμβαίνει δυστυχῶς, ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ ἐκίνησε τὸ φθόνον πολλῶν ἐπιχειρηματιῶν ποὺ ἐμιμήθησαν πέρα γιὰ πέρα τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» καὶ ἐγέμισαν τὴν ἀγορὰν μετὰ ἀπομιμήσεις, ποὺ ὅσο καὶ ἂν δὲν μᾶς θίγουν οικονομικῶς, μείωσαν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν τῆς ἐμφανίσεώς μας. Καὶ αὐτὸ ὅμως ἂν δὲν συνέβαινε, καὶ ἂν οἱ μιμηταὶ μας ἦσαν ἐντελῶς εἰς τὸ ὕψος τοῦ περιοδικοῦ μας, καὶ πάλιν, μόνον τὸ γεγονός ὅτι ἴσχυον οἱ ἀναγνώσται νὰ μᾶς συγκρίνουν μετὰ ἐκεῖνον, θὰ ἦταν λόγος γιὰ νὰ θελήσομε ἐμεῖς νὰ τοὺς προσφέρομε κάτι καλύτερον. Πραγματικὰ τὸ κοινὸν ποὺ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν κόσμον τῶν Γραμμάτων ἔχει τόσο πολὺ αὐξηθῆ, ποὺ ζητεῖ πάλιν ἕνα ὄργανον κατ' ἐξοχὴν εἰδησεογραφικόν, κάτι ποὺ νὰ τοῦ παρέχῃ νέα ζωντανά, ἐπικαιρὰ γινώμενα τῶν λογίων γιὰ ὅλα τὰ σπουδαῖα καὶ ζωτικὰ ζητήματα τοῦ τόπου μας, εἰδήσεις ἀπὸ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς κ.τ.λ. Δίπλα σ' αὐτὰ θὰ εἶχε βέβαιον, ἕνα τέτοιο ὄργανον, ὅλα τὰ στοιχεῖα ποὺ χαρακτηρίζουν τὸ περιοδικόν: κριτικὴ, διήγημα, μυθιστόρημα, κ.τ.λ. Χωρὶς νὰ ὑποσχωμέθα ἀκόμη τίποτε ὀριστικόν, αὐτὲς ἐλπίζομε ὅτι θὰ εἶναι αἱ γενικὲς ἀρχαὲς τῆς νέας κατευθύνσεώς πρὸς τὴν ὁποίαν ἔχομε στραφῆ. Τὸ περιοδικόν μας ἐμφανιζόμενον ἔτσι θὰ ἀπογοητεύῃ κάθε ἐνδεχόμενον μιμητὴν μετὰ τὴν μικρὴν τιμὴν ποὺ θὰ ἔχη καὶ τὴν μεγάλας ἐκδοτικὰς δαπάνης ποὺ θὰ προὔποθῃ δαπάνης καὶ τιμῆς ποὺ μόνον ἕνας ὀργανισμὸς στηριγμένος ἀπόλυτα στὴν ἐκτίμησιν τοῦ κοινοῦ του, καθὼς εἴμασθε ἐμεῖς, μπορεῖ νὰ σηκώσῃ.

28 Μαΐου 1453

Η θεοφύλακτος πόλις, ή πόλις του Κωνσταντινου, ήταν ευθρομένη σε πικρό σκοτάδι. Ο στρατός και ο στόλος του Μωάμεθ ερισκόνταν έξω από τα τείχη της πρωτεύουσας. Οι άγριες πολεμικές κραυγές των Τούρκων είχαν φέρει σε θανάσιμο πρόμο τους κατοίκους της πολιορκουμένης πόλεως. Τα τρόφιμα άρχισαν να σπανίζουν.

Μονάχα ο Θεός θα μπορούσε πια να σώση την Κωνσταντινούπολη από την λύσσα του Ίσλάμ.

Ο Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος έμαθε ότι την Άλλη μέρα οι Τούρκοι θα έκαναν γενική έφοδο. Πώς θα τελειώνει αυτή ή μάχη; Το ήξερε πολύ καλά. Ήξερε ότι ήταν τραπτό να πέση ή πρωτεύουσα στα χέρια των Τούρκων. Μά έπρεπε να πέση και όχι να παραδοθή. Και ο αυτοκράτωρ, ψύχραιμος και άταραχος μπρός στον κίνδυνο, παρήγγειλε σ' όλους τους ευγενείς και στρατηγούς του πως τους ήθελε στο "Ανάκτορον. Θα έκαναν συμβούλιο. Είχε να τους μιλήση.

Και οι ευπατριδαί της Κωνσταντινουπόλεως και οι άρχηγοί των συμμάχων μαζεύθηκαν για ή τελευταία φορά στην αίθουσα άκροάσεως των "Ανακτόρων.

Τή συνάθροιση αυτή δεν μπορούμε να την ονομάσουμε συμβούλιο, γιατί δεν ήταν πια καρός να δώση κανείς τη συμβουλή του, ούτε και να προτείνη τίποτα ή να υποβάλλη τη γνώμη του. "Ψότσο, τη στερνή κείνη νύχτα, ή έκφυλισμένη άριστοκρατία της Κωνσταντινουπόλεως έδειξε πως της έμεινε ακόμα λίγη θέρμη μέσα της. Δεν ήταν πια ικανή να κατακτήση, ν' άνδραγαθήση. Έτοιμαζόταν όμως να πεθάνη με άξιόπρεπεια.

Κανείς πια δεν έκανε λόγο για παράδοση της βασιλείας, κανείς δεν είχε την παραμικρή έλπίδα σωτηρίας, κανείς δεν περίμενε βοήθεια. Στο Θεό, μονάχα στο Θεό, είχαν αποθέσει όλοι το θάρρος τους. "Εμοιαζαν μ' ανθρώπους που έφθασαν στο τέραμα της ζωής των, που θα έπαιζαν την τελευταία πράξη από το δράμα της ζωής τους, αποφασισμένοι όμως να τελειώσουν καλά την παράσταση. Θεωρούσαν τους κόπους και τα παθήματα σαν πράγματα άνάξια λόγου. Η ψυχή τους είχε αποσπασθή από τα επίγεια. Ήταν έτοιμοι να κάνουν, με καρτερική υπομονή, τό ταξίδι που δεν έχει γυρισμό.

Και ή μεγάλη αυτή απόφαση φαινότανε, καθορά κ' έκφραστικά, στο πρόσωπο του αυτοκράτορος, που στεκόταν έρθως μπρός στην τράπεζα του συμβουλίου. Το γαλήνιο και άστιστρο μέτωπό του, ή ψυχή λάμψη των γαλανών ματιών του, ή ώχρότης που είχε χυθή στη μορφή του, μαρτυρούσαν πόσον είχε υποφέρει αυτός ο άνθρωπος, πόση άγωνία δοκίμασε και πόσα άλλα μαρτύρια ήταν έτοιμος να δοκιμάση.

Η φωνή του άντήχησε βαρειά και πονεμένη.

— Είναι περιττό να σας πώ, ευπατρι-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΜΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

ΤΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΝΗΛ

δαι της Κωνσταντινουπόλεως, βαρῶνοι, ίππόται και ευγενείς της Δύσεως, είναι περιττό να σας πώ ότι εφθασε ή τελευταία σκηνή της τραγωδίας, αφού τό βλέπετε και μόνοι σας. "Όλοι έμεις, που μαζευτήκαμε εδώ, μπορούμε ν' άκούσουμε την άλήθεια σαν άντρες. Δεν πρέπει να ξεγελιάμαστε με την έλπίδα ότι μπορεί ή αϊριανή αντίσταση μας να έπιτύχη. Πρέπει όμως να υπερασπίσουμε τον έαυτό μας. Είμαι τόσο βέβαιος για σας ότι θα πράξετε τό καθήκον σας, όσο και για μένα τον ίδιο. Ο Θεός διάλεξε έμάς, και μάς συνδέσσε με δεσμούς αίματος και τιμής, για να φροντίσουμε να μη ντροπιστή ή τιμημένη πόλις μας, πέφτοντας στα χέρια των έχθρών. "Όπως στη ζωή ένός ιδιώτου οι τελευταίες στιγμές του επικυρώνουν την τιμή ή την ντροπή της, όπως ή διαγωγή όλγων όρών μπορεί να κηλιδώση μια περασμένη δόξα ή και να εξαλείψη ένα παλιό όνειδος, έτσι και μετς πρόκειται τώρα να βάλουμε ένα επίλογο στην ιστορία μας. Σε μάς έλαχεν ο κληῖρος να διατηρήσουμε τη φήμη του Ίουστινιανού και του Βασιλείου, του Ήρακλείου και του Ρωμανού, να δείξουμε ότι τό αίμα των μαρτύρων και των πολεμιστών που χύθηκε για την πόλη αυτή, δεν πήγε χαμένο. "Αν όμως ζητήσουμε να γελάσουμε έμάς τους ίδιους και τον Θεό, οι άπόγονοί μας όχι μόνο θα μάς ονομάσουν προδότες και άνκνδρους, αλλά θα ντροπισώσουν και πολλά ένδοξα όνόματα. Θα ληήσουμε τόσα και τόσες ψυχές, που θυσιάστηκαν για μάς!

«Εκείνο λοιπόν που ζητῶ αύριο από μάς ο Θεός είναι όχι πια να κατακτήσουμε, αλλά να πέσουμε σαν άνδρες. Και αν ακόμα πρόκειται να υποφέρουμε, ή σκέψη ότι μονάχα έτσι κερδίζει κανείς την άθανατη δόξα πρέπει να μάς δώση δύναμη και παρηγοριά.

«Στην αϊριανή μάχη θα μάς παραστέκονται οι χιλιάδες των δικαίων που θυσιάστηκαν γι' αυτήν την πόλη. Να είστε βέβαιοι ότι θα δεχθούν με μεγάλη προθυμία τις ψυχές σας για να τις μεταφέρουν στη χώρα της μακαριότητος, όπου βρίσκονται τώρα κι αυτοί. Να είσθε βέβαιοι ότι θα είναι κοντά σας, ότι θα δώσουν δύναμη στα χέρια σας και θάρρος στην καρδιά σας, ότι θα δώσουν φρόνηση στους άνέντους και γενναιότητα στους δειλούς. Και όπως οι οικίες αυτές είναι σήμερα μαζί μας, έτσι ως έλπίζουμε πως και μετς αύριο θα είμθα μαζί τους.

«Λίγα ακόμα έχω να σας πώ, και ύστερα θα τελειώσω τον λόγο μου. Έάν

ταίου αυτοκράτορος; Ο ιστορικός Γεώργιος ο Φραντζής, που ήταν παρών σ' αυτό τό συμβούλιο, όμολογεί την άδυναμία του να δώση μια εικόνα της σκηνης εκείνης. Προσθέτει μονάχα πως όλοι οι παριστάμενοι, άρχοντες και άρχηγοί του στρατού, Ρωμαίοι και ξένοι—Βαρβάρκοι Φράγκοι, Γενουήσιοι, Βενετοί κλπ.—εταν άκουσαν τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο να τους μιλά έτσι, άγκαλιώσθηκαν με θαρραυμένα μάτια, συγχώρεσαν ο ένας τον άλλον και, λησμονώντας όλα τ' άγαπημένα τους πρόσωπα, έτοιμάσθηκαν να πεθάνουν για την πατρίδα.

«Τότε» από μια ώρα, οι καμπάνες της "Αγίας Σοφίας καλούσαν τους Χριστιανούς στην τελευταία λειτουργία. Ο αυτοκράτωρ και οι ευγενείς του, βαρῶνοι και ίππόται, κληρικοί και άνθρωποι του λαού, συνεκεντρώθηκαν στην ένδοξη εκκλησιά. Ο χορός, και ο νάρθηξ, και οι πτέρυγες, και οι στοές έγένεσαν κόσμο.

Οι άρχιεπίσκοποι και οι έπίσκοποι φόρεσαν για τελευταία φορά τά ίερά τους άμφια. Ο Μυστικός "Αμνός έσφαγιάσθη για τελευταία φορά. Για τελευταία φορά άντήχησε κάτω από τους θόλους της "Αγίας Σοφίας τό «έτι και έτι έν ειρήνη του Κυρίου δεηθώμεν». Για τελευταία φορά έψάλη ο θεος ύμνος.

«Όταν τελείωσε ή λειτουργία, ο αυτοκράτωρ, που είχε μεταλάβει των άρχάντων μυστηρίων μαζί με όλους τους άρχοντας και στρατηγούς του, ξαναπήγε στο παλάτι, εις τάς Βλαχέρνας. Σαναχτήθηκε συγχώρεση από τους συγγενείς του και παρακάλεσε για μίαν άκόμη φορά τους στρατηγούς του να υπερασπισθούν με πάθος την βασιλεία.

«**Έν τήδε τή ώρα, γράφει ο παριστάμενος Γεώργιος ο Φραντζής, τις διηγύσεται τους τότε κλανθμούς και θεήνους των έν τῷ παλατίῳ; Εί και απόξύλου άνθρωπος ή έκ πέτρας ήν, ούκ ήδύνατο μη θερηήσαι.**

Κανείς δεν τολμούσε να μιλήση. Μονάχα κλάματα άκούονταν. Και κάτι δειλοί ψιθυρισμοί:

—Ο Θεός να εύλογήση την Μεγαλειότητά σου!

—Η Παναγία να φυλάττη τον Κασαρά!

—Ο Θεός να διατηρήση τον Παλαιολόγον!

Κι' έτσι τελείωσε τό τελευταίο συμβούλιο της "Ελληνικής Μεσαιωνικής Αυτοκρατορίας.

Σημέρωνε ή 29 Μαΐου 1453...

(Διασκευή) V, αδ—

υπάρχη μεταξύ σας κανένας τον οποίο άδικησα χωρίς να τό ξέρω, τον παρακαλώ να με συγχωρήση με όση ειλικρίνεια θα ζητήσω κι' εγώ συγχώρεση από τό Θεό, αύριο τό βράδυ, πριν βασιλέψη ο ήλιος και πέση τό σκοτάδι της νύχτας στην θεοφύλακτη πόλη...».

Ποιός θα μπορούσε ποτέ να περιγράψη τη σκηνή που έπηκολούθησε την έπνεροχη δημιουργία του τελευταίου αυτοκράτορος; Ο ιστορικός Γεώργιος ο Φραντζής, που ήταν παρών σ' αυτό τό συμβούλιο, όμολογεί την άδυναμία του να δώση μια εικόνα της σκηνης εκείνης. Προσθέτει μονάχα πως όλοι οι παριστάμενοι, άρχοντες και άρχηγοί του στρατού, Ρωμαίοι και ξένοι—Βαρβάρκοι Φράγκοι, Γενουήσιοι, Βενετοί κλπ.—εταν άκουσαν τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο να τους μιλά έτσι, άγκαλιώσθηκαν με θαρραυμένα μάτια, συγχώρεσαν ο ένας τον άλλον και, λησμονώντας όλα τ' άγαπημένα τους πρόσωπα, έτοιμάσθηκαν να πεθάνουν για την πατρίδα.

«Τότε» από μια ώρα, οι καμπάνες της "Αγίας Σοφίας καλούσαν τους Χριστιανούς στην τελευταία λειτουργία. Ο αυτοκράτωρ και οι ευγενείς του, βαρῶνοι και ίππόται, κληρικοί και άνθρωποι του λαού, συνεκεντρώθηκαν στην ένδοξη εκκλησιά. Ο χορός, και ο νάρθηξ, και οι πτέρυγες, και οι στοές έγένεσαν κόσμο.

Οι άρχιεπίσκοποι και οι έπίσκοποι φόρεσαν για τελευταία φορά τά ίερά τους άμφια. Ο Μυστικός "Αμνός έσφαγιάσθη για τελευταία φορά. Για τελευταία φορά άντήχησε κάτω από τους θόλους της "Αγίας Σοφίας τό «έτι και έτι έν ειρήνη του Κυρίου δεηθώμεν». Για τελευταία φορά έψάλη ο θεος ύμνος.

«Όταν τελείωσε ή λειτουργία, ο αυτοκράτωρ, που είχε μεταλάβει των άρχάντων μυστηρίων μαζί με όλους τους άρχοντας και στρατηγούς του, ξαναπήγε στο παλάτι, εις τάς Βλαχέρνας. Σαναχτήθηκε συγχώρεση από τους συγγενείς του και παρακάλεσε για μίαν άκόμη φορά τους στρατηγούς του να υπερασπισθούν με πάθος την βασιλεία.

«**Έν τήδε τή ώρα, γράφει ο παριστάμενος Γεώργιος ο Φραντζής, τις διηγύσεται τους τότε κλανθμούς και θεήνους των έν τῷ παλατίῳ; Εί και απόξύλου άνθρωπος ή έκ πέτρας ήν, ούκ ήδύνατο μη θερηήσαι.**

Κανείς δεν τολμούσε να μιλήση. Μονάχα κλάματα άκούονταν. Και κάτι δειλοί ψιθυρισμοί:

—Ο Θεός να εύλογήση την Μεγαλειότητά σου!

—Η Παναγία να φυλάττη τον Κασαρά!

—Ο Θεός να διατηρήση τον Παλαιολόγον!

Κι' έτσι τελείωσε τό τελευταίο συμβούλιο της "Ελληνικής Μεσαιωνικής Αυτοκρατορίας.

Σημέρωνε ή 29 Μαΐου 1453...

(Διασκευή) V, αδ—

Γ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ

ΤΟΥ ΓΕΡΟ-ΜΑΘΙΟΥ Ο ΚΑΪΜΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Μ

ια βαρειά μπόυχα ό-γρασιές και σπισμένων φύλλων θάραινε, άνυπόφερα, τον άέρα. Τό μπουγάξι έσπρνοσ' ένα κρού φίλό, διαπεραστικό, που εισχωρούσε στα κόκαλα και πάγωνε τά μεσοδία.

Προχωρημένη άρκετά ήταν ή νύχτα του Νοέμβρη και ο ούρανός σκεπαζόταν, όλος, από σύννεφα που είχαν ένα θλιβερό, σκούρο χρώμα. Μιά πνιγερή άπόπνοια άναδιδόταν από τη νοτιομένη γής και δυο πάσσα μπρός δεν ξεχώριζε, μέσ' στα θάμνα τό στενό, άνηφορικό μονοπάτι...

Μονάχος του, όλμερίς, μάζωχες τό λιοκάρι του ο γέρο-Μαθιός. Μονάχος του και τώρα γύριζε στο χωριό ακολουθώντας τό θαρραυτωμένο ζώο π' άγκομαχούσε και λαχάνιαζε στη γλυστερή άνηφοριά. "Εχει τόσην έμπιστοσύνη στο ένστιχτο του γαϊδουριό που ίσως ποτέ δε θάχε σ' άνθρώπο! "Όταν εκείνο σταματά, στέκει κι' αυτός, τό καρτερει να ξανασάνη... Ξανασιάνουνε κι' οι δυο και πάλι, εμάκλυθα ο ένας στον άλλο, ξεκινούνε...

Νοιώθει κάτι να του κείη τό λαϊμό, ο γέρο-Μαθιός, μα δεν είναι θίφα. Κι' ούτε ή πείνα είναι που κάνει τά γόνατά του να λυγούνε και να τρέμουνε... Τό πνιγμένο σκοτάδι που τον έζωνε, ή ώρα, ή έρημιά—δλ' αυτή—βαρύνανε στην ψυχή του απεμπιστικά, στέκονταν ασάλευτα μπροστά του, θασανίζοντάς τον με τό υποβλητικό τους δέος...

Ο κρουσταλλιασμένος άέρας βούτζε στ' αυτή τα και του τσογγίξε τό μούτρο, ή μήτη του πολύ συχνά έσταζε στα μουστάκια και τά μεπερδεμένα, θρώμικα γένεια του, κι' εταν, καμμιά φορά, σκόνταφε σε κάποιο κότερώνι, που ήτανε ριγμένο στη μέση του μονοπατιού, τά κοκκαλιασμένα του δάχτυλα ζητούσαν στηριγμα' στη ράχη του ζώου, σα σε όμο άρσοπωμένο φίλο!

Κάποτες τά μάτια του θουρκύναν, έπνιγε, μέσα του, κάποιο στεναγμό, και στοχαζόταν, θαιροιστημένα, πικρά:

«Γιατί; Γιατί να με περιφρονήση έμένα ο Θεός;».

«Έν' άπότομο ξεκίνημα τον άποτραβόσε από τους τέτοιους και παρόμοιους στοχαζόταν, μα, σε λίγο, ο νους του γύριζε κει, ξανά, έπίμονα, όμοια με τό κοπερσοκούλχο που δε θέλει ν' άλαργέψη άπ' τό ψοφήμι!

Η θαρυγκόμια του έδρισκε διεξοδο με τό παραμικρό κι' άλλοτες έδημιουργόσε μόνος του την άσχημή...

«Κάτ' από τουτον τό θράχο, για να προφυλαχτούν από του ήλιου τό κάμα, ή τη

μάνιτα της μπόρας, θα τρύπωναν, κάποια φορά, κι' ο πάπος κι' ο πρπάπος μου—ποιάς έφέρει πόσος γενιές! Και τούτονε πάλι τον πλάτανο... Έτσι τότε θυμάμαι πάντα! Μόνο... Και γώ... γέρασα και χαράμισα τη ζωή μου όλη δίχως τίποτες να καταλάβω...».

Τό μονοπάτι περνόσε τώρα μέσ' από μία ρηχή νεροσυρή. Κει δά, στην άπόσνια μεριά, κοντά σε μία θασειά θατομάζα, είχε γίνει φονικό.

«Ένας σταυρός, σκαλισμένος, πρόχειρα, στο ριζικό έδειχνε τό μέρος...

Μικρός, όχτώ-δέκα χρονών, ήτανε, τότες, ο γέρο-Μαθιός και να θυμόταν όλα τά καθέκαστα σα νάτανε μόλις έχτές! Τέσσερες τον έφέρνανε στον όμο, άπάνω σε μία ξυλένια σκάλα, κι' από πίσω ακολουθούσαν άλλοι, και ή μάννα του και οι δυο του αδερφίδες, σκούζοντας, γρατσουνώντας τά μούτρα τους και τραβώντας τά έσπλεγα μαλλιά τους...

Ντάλα μισημέρι ήτανε μιάς πνιγερής άλωναριάτικης μέρας...

Περνώντας από κοντά έννοιωσ' ένα ξεκλειδώμα στα γόνατα κι' έν' άλλόκοτο δούϊσμα—όχι άπ' τον άέρα—στ' αυτή.

Θάρρεψε πως άκουσε κάτι σαν κλάμα, σα μισοπνιγμένο ρόγχο, στη σκοτεινιά! "Ετσι τόυθε και μονομιάς έύθηκαν οι κόμποι του κορμού του κ' ένας φίλος, κρῶς ιβρώτας ξεπήδησε στις ρίζες άπ' τά μαλλιά του και σ' όλο του τό μούτρο. Στάθηκε μονοπόδαρος. Άνατριχίσε όλος. "Εκλεισε τά μάτια. Η καρδιά του άδράνεψε πια μέσ' στο σφιγμένο του στήθι και, με μίαν απεμπισμένη κίνηση, άδραξε του ζώου την ούρά!

Τότες ήτανε πάλι που τόυθε στο μυαλό πως τά θαμνικά γίνονται, πολλές φορές, λογγής-λογγής ζώα για να...

«Εμπηξε μία φωνή π' άντήχησε σ' όληνε τη λαγκαδιά, ως πέρα... Του φάνηκε πως τον έκυνηγοσαν από πίσω, πως κάτι τον έτραβοκοπόσε από μπρός και τον έπαράσερνε, όλοσνα θαθότερα, μέσα σε μίαν όργη και θεοσκότεινη τρύπα! Έπειτα...

«Ώς άσίκησε τά μάτια κ' είδε μπρός—πέρα—τά σκόρπια φωτερά του χωριού, αναθάρρεψε λίγο και σαλάνισε τό ζώο, φωναχτά, ένφ' όσο ζύγωνε, ή τρεμούλα του λυγόστεισε...

***

«Ανοιξε τη σαραβαλιασμένην οξέπορτα κι' άφησε τό ζώο να περάση πρώτο, διωντάς του, έτσι—λές—κάποιαν έπισημότητα, έπειτα, κλείνοντας πάλι πίσωθέ του, φώναξε με τη βαρειά, λαρυγγώδη φωνή του.

—Μωρή!

—Σ' άκουσα! τ' άπάντησε, άμέσως,

μι' άλλη φωνή από μέσα, γυναίκα, με κάποια βραχνάδα που θα της είχε—ίσως—χαρίσει ή άμιλησιά όλης της ήμέρας.

Κρατώντας στόνα της χέρι ένα λαδολύχναρο, πασκίζοντας με τ' άλλο να προφυλάξη τη φλόγα του άπ' την πνοή του άνέμου, ήρθε, σε λίγο, εκείνη, σέρνοντας τά χοντρά της ποδέματα στις λαοπωμένες πλάκες της αλής.

Σιγανά και, θάλεγε κανείς, τρυφερά του είπε:

—Πώς κι' άργησε, καημένη Μαθιέ; Τέτοιαν ώρα!... Μ' έκαμες να παραλόσου... Είπα μη και σου συνέθη τίποτες κακό...

«Εκείνος σούφρωσε τά φρύδια, φούσκωσε τά μάγουλα κι' άρχισε να ξεφορτώνη τό ζώο, χωρίς άλλο λόγο.

—Πώς κι' άργησε; Ξαναρώτησε κείνη πιο δυνατά. Και ο καιρός εν' άσχημος... Καλά που δεν έπιασε καμμιά μπόρα. Νά! άρχισε κιάλας!

Κάτι μουρμούρισε τώρα εκείνος μέσ' στα δόντια του κι' έδωσε μία γερή κλωταιά στο χοίρο που τον έρέθιζε του καρπού ή μυρουδιά και μουτσούνιζε, γρούζοντας, μέσ' στα πόδια του.

—Καημένη Μαθιέ! Έκαμε πάλι εκείνη, σα να διαμαρτυρότανε και για τους δυο...

Η Βγενιά, ή γυναίκα του, ήταν άλήθεια δυο-τρία χρόνια μεγαλύτερή του, μ' αυτό που τη σακάτεψε και την έγέρασε παράκαιρα ήταν ή πολλή δουλειά, τό κακοζώισμα και—κατόπι—ή μανία που είχε πιάσει τό Μαθιό για φαγωμάρα... Τώρα ούτε σε μία γαιτόνισσα δεν τά κατάφερνε να πάη. Με αφάνταστο κόπο έβγαίνε, σαν ήτανε λιακάδα, άπ' δέξω από τό σπίτι της!

Και τώρα πάλι μία φωνή, ζοφερή, ψιθύρισε στο Μαθιό, παραχτικά:

«Δε μπορούσε ναμια και τούτη σαν άλλες; Τάχατες γιατί; Άν ήταν όμως, κάποιος θάρχότανε άπόφε μαζί σου! Κι' αυτή τον καημό σου τον ήξερε μά...».

Πολλές φορές του άντραλόσε, του κουρκούτιζε τό νού τούτ' ή γνώμη.

Πολλές—άμτρες—φορές του άνάσκαφε τά στήθια τουός ο καημός. Πικρά, βουρκωμένα, όλο χολή, συλλογίσταν:

«Άν είχα και γώ ένα παιδί, δε θα με παίρναν από κοντά της μανής και της άλληνής τά μυξάρικα πετροβολώντας με και φωνάζοντάς μου σκληρά, περιπαιχτικά!

«Ά, ά! γέρο Μαθιέ... σαλιαρη!... Ξεκουτιάρη!... άκληρήτη!... ά, ά! γέρο Μαθιέ!».

Και πειραζόταν ακόμα περισσότερο γιατί άφορμή που δεν κάνανε παιδιά ήταν αυτός—δηλαδή φύση που τον «άδικησε» σαν άποπαίδι της!

Μυστικό τό κράτησε ή μάννα του, μυστικό άπ' όλους τον κόσμο. Κι' ούτε στον πνευματικό της τόλμησε να τό πη από φόβο μήπως και του παιδιού της τό ζαράδι μαθευτή και γίνη περίγελο στον κόσμο... Κι' έπειτα πάλι ή γυναίκα του υποτάχτηκε στο ριζικό της με μία νοσερή, μοιρολατρικήν έγκατάλειψη!

***

Και τώρα οι δυο γέροι κάθονταν κοντά-κοντά, άπάνω στο ίδιο ξυλένιο, χαμηλό σκαμνί και συνεζίζονε κάποια κουβέντα που, κατά τά φαινόμενα, έχουν άρχισει από προτήτερα.

— Και βέβαια! Έκαμ' ο γέρος ύστερ' από μιὰ παρατραβηγμένη, θλιβερή σιωπή. Βέβαια! αν δεν ήσουν, πάντα σου τέτοια—μιὰ άνίκανη!—δὲ θὰ παραδερνα άνόμα μονάχος μου, μερονυχίς! Και σάν τί καρτερῶ τώρα; Πές μου εἰς: σάν τί καρτερῶ; Νά! Νά μείνω καμμιὰ ὥρα, ξερός ἐκεῖ πού σέρνομαι και νά με βροῦνε με τὰ κοράκια! Ναι, αυτό καρτερῶ, μὰ εἰς κανείς πῶς δὲν καταλαβαίνεις... 'Ο Μαθιῶς—λές—κι' ο κόσμος ὅλος μαζύ σου—εἶναι κακός! Γκιρνιάζει... ελαστημάει... τρώγεται, με ὅλα, χωρίς ἀφορμή... 'Α, Βγενιά! Βγενιά! Δὲν εἶν' εἶν' αυτό, ὄχι! Δὲ μ' ἀπομωρῶνανε τὰ γερατιά, μὰ...

Σώπασε ἀπότομα κι' ἔρριξ' ὀλόγυρά του μιὰ θλιβερή ματιά. Στέναξε, ἀπὸ θαθεία, σάν ἄνθρωπος τέλεια ἀπελπισμένος, πῆρ' ἔπειτα κι' ἔστριψε, ἀργά-ἀργά, με τὰ χοντρά, ροζάριχα δάχτυλά του, ἕνα τσιγάρο. Τ' ἄναψε και ρούφηξε ἥθονικά τὴν ἄθλια νικοτίνη, μαζεύοντας τὰ χεῖλια μπρός και μισοκλείοντας, κάτω ἀπ' τὰ δασοῖα του ματόφρυδα, τὰ ξέθωρα γαλάζια μάτια του.

Ἐκείνη κοιτοῦσε χαμηλά, ἔπειτα πῆρε, ἀπὸ καταγῆς, ἕνα συνταῦλι κι' ἀνασκάλευε τὴ χόβολη ὡς νὰ τὴς εἶχε πέσει κάτω ἐκεῖ μέσα κι' ἔφαχνε μάταια, νὰ τῶρρη. Τὸ φτωχὸ ἀντιφύγγισμα τῆς φωτιάς χάριζε στὰ γλωμά τους πρόσωπα μιὰ φανταστικὴ ζωηράδα.

Οἱ οικίς τους πέφτανε σμιχτές, ἀσάλευτες, μεγαλωμένες ἀφύσικα, πέρα στὸν ἄβαφο γρότ τοῖχο, τὰ ξύλα ἀφήνανε κάπου-κάπου ἀλλόκοτους τριγμούς, ἠ φτώχεια κι' ἠ μιζέρια πρόβελναν καγγάζοντας ἀσυμπόνετα στὸ ἄδειο σπῆτι και στοὺς γυμνοὺς τοῖχους κι' ἔνοιωθε κανείς ἕνα περίεργο ρίγος βλέποντας ἐκεῖ δὰ τὰ δυὸ κακογεραμένα κορμιά πού τὰ τσάκιζε, καθένα μ' ἄλλοῦτικό τρόπο, τὸ ἴδιο θαθὺ κι' ἀόγαστο πάλημα...

— Αὐτὸ εἶναι!

Ἐκαμε πάλι ἐκείνος ἄξαφνα, σὰ νὰ παραμιλοῦσε... Δὲν τὸν ἐρώτησε «τί», δὲν τοῦ ἀποκρίθηκε ἀμέσως. Λές και δὲν ἄκουσε πού τῆς μίλησε, ἠ δὲν κατάλαθε τὰ λόγια του, κι' ἐξαιολοουήσε ν' ἀνασκαλεύη τὴ χόβολη.

Ἐπειτα, σέρνοντας μιὰ-μιὰ τίς συλλαβές, γύρισε και τοῦ εἶπε: — Γιά συλλογίσου, καμημένε Μαθιῆ, τὸν ἐξάδερφό σου τὸν Παρασκευά. Εἶχε—τὸ ξέρεις καλά— τρεῖς γιουὺς και δυὸ θυατέρες. Και μ' αὐτὸ τί ἐκατάλαθε; Πείνασε... και ζητιάνεψε—ύστερ' ἀπὸ τέτοια περιουσία πού εἶχε!—και κατάνησε νὰ πεθάνη σὲ ξένο χῶμα, φειριασμένος και ἐλπεινός...

Τὴν ἀντίκοψε ἀμέσως, σὰ νᾶξερε ἀπὸ πρῖν, ὡς ἄνοιξε τὸ στόμα τῆς ἠ και πρῖν ἄκόμα πού ἤθελε νὰ φτάση.

— Ναί... ναί... δὲ λέω! μᾶφταιγες περισσότερο καίνος ὁ μακαρίτης! Ἀπὸ μικρά, ἀπὸ τόσα δὰ κουτούβελα, τάπερνε μαζύ του στὴν ταβέρνα... στὸ καφενεῖο... Τζόγος και κρασί—κρασί και τζόγος! Τούς ἔδωσε, ἀπὸ τότες, τὸν κακὸ δρόμο... τὸ κακὸ παράδειγμα... μὰ γὼ κοιτάω και τούς ἄλλους... Τὸ Βασίλη τὸν Παδῖα— ἄς ποῦμε— και τὴν... Ἀρετή! Βγάλανε— ὄνομα και πράμα— μιὰ λεβεντοφαμελιά!

— 'Α! ἠ Ἀρετούσα! ἔκαμ' ἠ γρηῶ μ' ἕνα παράδοξο γέλοιο, και, γιά μιὰ στιγμή,

τὰ σβουμένα μάτια τῆς φωτίστηκαν ἀπὸ μιὰν ἀλλόκοτη ζωηρὴ λάμψη...

Ἐκείνος γύρισε και τὴν ἐκοίταξε με βλέμμα θολό, σκληρό, ἐχθρικό. Λές κή-τανε φίδι αὐτὸ πού καθότανε στὸ πλάι του. Ἐνα φίδι πού μόλις κιάλας τοῦ εἶχε δαγκάσει τὴ θρώμικη φτέρνα,—πού ἔξερε ἀπὸ τὸ ξηλωμένο του πόδεμα—και πού ἔνοιωθε τῶσα τὸ δηλητήριό του νὰ φέρη γύρο μέσ' στὶς φλέβες του μαζύ με τὸ ἄρρωστημένο του αἷμα!

—Γεῶς; Τί γεῶς, στὸ Θεό σου! τῆς φώναξε στὸ μούτρο, πικαρισμένος.

—Μὰ...

—Ἐρώ!.. ξέρω!.. Αὐτὰ πού λέγαν ἄλλοτες—τότες...—πῶς δὲν εἶναι—λέει—δ-λα τὰ παιδιά τοῦ Βασίλη... δικὰ του! Κολοκῦθια!! Τὸ πῶ ἀσκημο ἀπ' ὅλα, τὸ πῶ κρύο, εἶν' ἠ ἐρημιά... τὸ ξεκλήρισμα.. Μὰ σὺ δὲν τὸ κατάλαδες ποτέ σου... και τώρα δὲν τὸ καταλαβαίνεις! ἠ Ἀρετή... Ἐκείνη ἦταν ἄξια γιά ὅλα! Ὡς και τὸ χτήμα τ' ἄρχοντα τοῦ Μαλάνου κάμανε δικό τους και... και... Μακάρι νὰ τὴν ἔπαιρνα τότες, πού μοῦ τὴν ἐπροξενούανε... Μὰ ἤμουνα νέος, ἐλέπεις, και κοίταξα νὰ κάμω ἀγάπες... κουραφέξαλα, ἀνοησίες! Νά μου τώρα (ἔδω ἔκαμε κάποια χαρακτηριστικὴ χειρονομία) κιάς μὴν εἶχα τὸ μυαλό ἀπᾶν' ἀπὸ τὴ σκούφια μου! Τόσου χρονῶνε κόποι πάνε!.. Και ξέρεις πού θάρτη καιρός νὰ ρωτοῦνε πού ἦτανε τὸ σπῆτικό τοῦ Μαθιοῦ; 'Α! ὅσο τὸ συλλογίζομαι... ὅσο τὸ συλλογίζομαι...

Σώπασε κι' ἀκούηχτος τὸ πηροῦνι στὸ γροθιασμένο χέρι του. Πέρασε κάμποση ὥρα πού δὲ μίλησε κανείς τους. Και οἱ ἄνάσες τους ἄκόμα βγαίνανε πῶ ἀρηγές, πῶ ἄδυναμες. Λές και φροντίζανε γι' ἄγνωστο λόγο, νὰ τίς πνίξουνε μέσα τους, ἄκόμα κι' αὐτές!

—Αἶ, Βγενιά! Δὲ θὰ φάμε τίποτες ἀπόψε; εἶπε κατόπι σκουπίζοντας, με τὴν ἀνάποδη τῆς παλάμης, τὰ δακρυσμένα μάτια του...

—Δὲν εἶμαι κακός... δὲ μ' ἄρῶσουνε τὰ μαλώματα κ' οἱ φασαρίες, μὰ... Τὸ εἶπ' αὐτὸ σιγά, τινάζοντας ἄξαφνα κατὰ θαῦτη τὸ σαγόνι του, με ἀπογοήτση και μιὰν ἀπάνταστη πίκρα, και πάλι ἐσώπασε και χαμήλωσε τὰ μάτια.

—Μαθιῆ, τί νὰ κάμω; τὸν ἐρώτησε κοιτώντας τον ἴσια στὰ χαμηλωμένα μάτια.

—Τί νὰ κάμης; Τί νὰ κάμης; Σηκώθηκε ἐπάνω ἐραβισμένος, ἔκοψε κάμποσες βόλτες, πέρα-δῶθες, μονολογώντας σιγανά, μετὰ πῆγε κι' ἔκατσε στὴν πρώτη του θέση.

Ἐκείνη στεκότανε, χαμένη ὀλότελα, με τὰ στήθεια θαρεῖα, ἀκουμπισμένα στὰ σμιχτά της γόνατα, και τὰ δάχτυλα πλεγμένα χαμηλά, στὶς ἄντζες... Κοιτοῦσε ἴσια μπρός τῆς, ἀφανισμένη ἀπὸ ἕν' ἀλλόκοτο συναίσθημα, τὰ ξύλα πού ἀφανίζονταν σύντομα ἀπὸ τὴ φλόγα, κ' ἕνα παράπονο πικρό, ἀνώφελο ἀνέβασε δάκρυα κι' ἐπνίξε τὴ θλέψη τῆς!

Γιὰ πολλὴν ὥρα, δὲ γροικιόταν ἄλλο ἀπὸ τ' ἀνατριχιαστικὸ τριζοδόλημα τῶν ξύλων, τ' ἀναφυλλῆτὰ τῆς γρηγῆς, και τὸ μονότονο σάλαγο τῆς μπόρας, πούχε ξεσάσει στὸ μεταξὺ κι' ἔδερνε τὰ κεραμίδια.

Ἐ γέρος τὴν ἐκοιτοῦσε, και δὰ στὸ πλάι του, πού ἀναταραζότανε ἀπ' τοὺς λυγμούς, και κάτι τοῦ ζούλας τὸ στήθι, κάποιος κόμπος τοῦ δέθηκε στὸ καιμό.

Ἐ γάτος ἦρθε και τρίφτηκε στὰ πόδια του μαουρίζοντας. Τὸν ἐχάιδεψε πρώτα κι' ἔπειτα τὸν ἀπόσπρωξε λίγο, ἤρεμα, μαλακά...

—Αἶ, Βγενιά! Δὲ θὰ φάμε τίποτες ἀπόψε; εἶπε κατόπι σκουπίζοντας, με τὴν ἀνάποδη τῆς παλάμης, τὰ δακρυσμένα μάτια του...

1929 ΓΕΩΡΓ. Π. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ

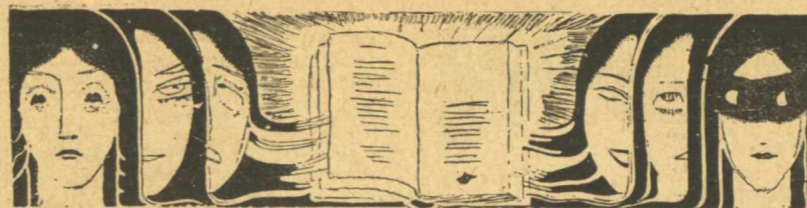
Γιατ' ἤρθαμε στὸν κόσμο αὐτὸ δὲν ξέρουμε κι' ἐμεῖς, — τὴν ὑπαρξή μας, λέει ὁ σοφός, ὀφείλουμε στὴ φύση, στὸ γρότφο αὐτὸ δὲν μπόρεσεν ὡς σήμερα κανείς νὰ δώσει μιὰν ἐξηγητὴν ἀπλῶς, ἔστω μιὰ λύση.

Μὲ μάτι βλέπουμε ἄδειαν τὸ δρόμο νὰ μικραίνει κι' ὅμως τραβᾶμε ὀλοῖσα καθένας μοναχός, ποτέ μας δὲ σκεφτήκαμε πῶς εἴμαστε ἔδω ξένοι σιάχη, καπνός πού χάνεται, πού πᾶ νὰ σβύσει ἄχός,

Νουώθουμε τ' ἄρρωστο κορμὶ πού ἔβάρυνε σάν ξένο ν' ἀναζητᾶει σι' ὄνειρο τὴν πρωτινήν ἀχλύ, λόγισε ἠ μέση κι' ἔχουμε τὸ μάτι θολωμένο — ὦ Κωμωδία, τὸ τέλος σου ἀπίθανο πολὺ...

Και μᾶς κρατᾶ τὸ αὔριο κι' ἐλπίζουμε σ' αὐτὸ σάν ναναγοὶ πού μάταια προσμένουνε βοήθεια, τὸ τέλος τ' ἀνεπάντεχου δρόμου θάνα φριχτό, μὰ τότε δὲ νὰ ροιῶσουμε τὴν τραγικὴν ἀλήθεια.

Δ. Ν. ΓΑΛΑΝΗΣ

ΝΙΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Ο ΣΚΥΛΟΣ

(Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο)

Τῆς φάνηκε παράξενο. — Εἶναι ἕνα σκυλλὶ ἀρρωστιάριζο. Τοῦ τυφλοῦ. Τ' ἀφεντικὸ του, στραβὸς ἀπὸ χρόνια, καθόνταν στὸ καλύβι ἔδω και λίγο καιρὸ μαζὶ με τὸ Μοῦργο.

Πέθανε ὕστερα. ἠ Δημομαρτὶα μᾶς ἔδω-σε τὸ καλύβι νὰ κάτσουμε. Εἴμαστε ἀπ' τ' Αἰβαλίη. Πρόσφυγες. Εἶδαμε και πάθαμε νὰ διώξουμε τὸ σκύλλο ἀπὸ μέσα. Κόντηψε νὰ μᾶς δαγκάση. Ἀπὸ τότε περῶ σάν τύχη και μᾶς ἀγριοκντάζει. Κι' ὄχι τίποτα. Νὰ μὴ δαγκάση τὰ μορᾶ!

Ἐδωσα κατὶ τῆς φτωχιάς.

— Ξέρεις καθόλου τίποτα γιά τὸ σκυλλί; Ξέρεις πῶς βρῆκε τὸν τυφλό; Και τί τὸν ἔλεγαν;

— Μπάομπα Στάθη τὸν λέγανε. Και μοῦ διηγῆθηκε τὴν ἱστορίαν τοῦ σκύλλου εἶσαι ὅπως τὴν ἤξερε ἀπ' ὅσους γνώριζαν τὸν τυφλό.

Ἐ σκύλλος—ὁ Μοῦργος—εἶχε ἔρρει ἔδω ἕνα ἀπόγευμα. Βράδυ ἴσως ἦτανε. Σίγουρα τότε πού ἄφησε ἐκείνη τὴ γωνιά ἀντίκρου στὸ ἀρχοντόσπιτο. Μέσα στὸ καλύβι κοιμόταν ἕνας γέρος. Ἐ σκύλλος ἀπὸ ἐνστικτο ἐξέπλωσε στὰ πόδια του. Τὸ πρῶ ὁ γέρος τὸν κνττάζει. Τὸν χαιδεύει. «Καλὰ πού με ζέστανες τὰ πόδια. Θὰ ξυλίαζαν ἀπ' τὸ κρύο.»

Τοῦ οἶχτει ἕνα κομμάτι ψωμί. Ἐ σκύλλος τὸ χάρτεται.

Ἐ ἦσαν ὀρεχτὰ μαζί. «Μοῦργο, Μοῦργο.» Τὸ ζῶο δὲν ἤξερε τί πάει νὸ πῆ αὐτό. Σὲ λίγο κατάλαβε. Καινούργιο ὄνομα. Τὸ παραδέχτηκε. Κάθε βρά-δυ ζέστανε τὸν ἀφέντη του και τὴ μέρα γύριζε μαζί του στὴ ζητιανιά. Ἐ ζητιάνος ὅταν περπατοῦσε ἄπλωνε τὰ χεῖρια του και τὸ μπασοῦνι ψηλαφῶν-τας. Περιέργα καμώματα. Ἐ Μοῦργος τότε κατάλαβε. ἠταν τυφλός. Τοῦ ἔκανε τὸν ὀδηγό.

Ἐ τυφλός δὲν εἶχε φαμίλια. Ἐ σκύλλος ἔγινε γι' αὐτὸν σὲ λίγο ὁ κόσμος ὀλοκλήρος.

— Ἐλα, Μοῦργο, νὰ φάμε τοῦ ἔρρι-χτε κατὶ ξεροκόμματα. Κάθε δεκάρα πού δὲν πετύχαινε τὸ τενεκεδάκι τοῦ τυφλοῦ, ὁ Μοῦργος τὴν ἔπερνε στὸ στό-μα και τὴν ἔφερνε τοῦ ἀφέντη του. Ἐ-μενε στὸ δρόμο ὅλη μέρα ξαπλωμένος διπλά σὲ ζητιάνο. Πότε, πότε ὅπως εἶχε ἀκουμπισμένη τὴ μούση του στὰ μπροστινὰ τὸ πόδια, ἀναστένανε και ξεπετοῦσε βαθεία, εἶσαι πού ἠ σκόνη ξε-πετοῦσε ἀπὸ μπρός ἀπ' τὰ ρουθούνια

του. «Τί ἔχεις Μοῦργό μου;» Και ὁ Μοῦργος τῶγλυψε τὰ χεῖρια.

Ἐ γέρος ἀρρώστησε βαθεία. Ἐ Μοῦρ-γος σκέφτηκε, σκέφτηκε.

Ἐ γέρος πέρνει τὸ τενεκεδάκι στὸ στόμα του. Σέρνει τὸ ἔλεεινὸ και σάπιο κορμί του και πηγαίνει στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου. Τὸ ἀπίθωσε χάμου κι' ἔκατσε διπλά. Περιμένε. Ἐρριχτε συμπαθητι-κὲς ματιές σὲ κιάδε διαβήτη πού πη-νούσε. Ἐσως νὰ χαμογελοῦσε κιάδε-κιάποτε γιά νὰ γίνη πὸ ἐλκυστικός. Μὰ οἱ ἄνθρωποι περνοῦσαν πολὺ βιαστι-κοί. Κι' ὄσοι τὸν πρόσεχαν ἔλεγαν γε-λασιά:

— Κύντα! Τί ἔξυπνο ζῶο, ὁ σκύλλος τοῦ τυφλοῦ!.. Και τὸ ἔξυπνο ζῶο ὡς τὸ βράδυ δὲν μᾶζεψε τίποτα. Μὰ δὲν γί-νόταν νὰ γυρίση κι' εἶσαι.

Περῶ ἀπ' τὸ προῦρο —ἐκεῖ πού ἦ-ταν πελάτης ὁ ἀφέντης του— και ἄρ-πάει ἕνα ψωμί. Μὴν τάχα κι' ὁ φτω-χός δὲν ἔπερνε ἕνα ψωμί κάποτε; Τὸ βάζει στὰ πόδια. Τὸ ψωμάδοπτυλό τὸν κννηγᾶει. Ἐνας ἔρχεται ἀντίθετα. Δί-νει τοῦ Μοῦργου μιὰ γερὴ κλοτσιὰ στὴ κοιλιά. Τὸ ψωμί πέρτει. «Γαῦ..!». Ἀγ! τί πόνος. Τὸ σκυλλί τρέχει ἄκόμα.

Φτάνει στὸ καλύβι. Ἐ κύριος κοιμᾶ-ται. Σιγά-σιγά ξαπλώνει στὰ πόδια του νὰ τὰ ζεστάνη. Καὶ μεσάνυχτα τὸ ζῶο αἰσθάνεται νὰ ἔρχεται κρύο ἀπ' τὰ πό-δια τοῦ ἀφέντη. Θεέ μου! Τί κρύο! Ἀ-νησυχεῖ. Πάγχει ἀνάμεσα στὰ ρουῖχα. Τί τρέχει; Τὰ πόδια τοῦ φτωχοῦ παγω-μένα. Αὐτὸ δὲν εἶχε γίνε ποτέ. Ἐς τὸ πρῶ ἀδύνατο νὰ τὰ ζεστάνη. Ἐ ζητι-άνος δὲν ἔυπνησε. Ἐ Μοῦργος ἀνατρι-χιάζει. Καινούργια συμφορά.

— Γαῦ, γαῦ... ἀπελπισμένα. Βγαίνει ἔξω, φωνάζει. Αὐτὸ ἄνθρωποι ἔρχονται. Ἐ σκύλλος σπαινεῖ και τρυπώνει πᾶλε μέσα. Οἱ μιλές. Μπαίνει κάποιος. Ἐ-στερα ἄλλος.

— Δὲ σοῦ τῶλεγα; λένε ἀναμεταξύ τους. Ἐ μπάομπα Στάθης μᾶς τὰ τί-ναξε.

— Μὰ δὲν ἦταν κρὺο τὸ ἀποψινόν. Τὸ σκυλλί πάει κοντὰ νὰ μᾶθη. Μιὰ κλοτσιὰ. Δὲν ξέρει πᾶ τί νὰ σκεφτῆ. Λέχεται τὴν κλοτσιὰ και τραβιέται στὴν ἄκρη. Δὲν τὸ κούνησε. Μὰ τ' αὐτιά και τὰ μάτια του στυλωμένα. Πρὸς τὸ με-σιμέρι ἠρθαν κι' ἄλλοι ἄνθρωποι. Ἐ-νας παλιός. Ἐ Μοῦργος κνττάζει με προσοχή. Σηκόνουν τὸν νεκρό. Τὸν τυ-λίγουν με κᾶτι πανιά. Τὸν βάζουν σὲ μιὰ μαζουὰ κάσα πού ἔφερε κάποιος. Τὴν σηκᾶνε. ἠ συνοδεία κινὰ και βγαίνει.

Ἐ Μοῦργος σηκᾶνετα. Προχωρεῖ

ἀγάλι ἀγάλια σὴν πόρτα. Κνττάζει ἔξω Σαῦβη. ἠ συνοδεία φεύγει. Γραῖσε γογγύρα, πάει στὴν ἀγροστορωμή. Τὴν κάνει ἄνω κάτω. Ψάχνει. Πουθενὰ ὁ τυφλός. Τὸν πᾶν! Σάν ἀστρατὴ πετιέ-ται ἔξω. Τρέχει. Τούς προφαίνει.

— Γαῦ, γαῦ! οὐδὲλῆζει κλαμῆριχα. Μὴ μοῦ τὸν πέρνετε. Ἀφήστε τον... Γαῦ, γαῦ...!

— Ὅσφι μερικὲς φωνές. Οἱ ἄνθρω-ποι μόνον εἶσαι ἔχρονε ν' ἀπαρτοῦν. Τὸ σκυλλί ἔκλαιγε. Ἐτερεχε μπροσά, πίσω. Λαχάνιασε. Τὰ μάτια του κοκκίνα, ὀρ-θάνοιχα. Στυλωμένα ζοηρά. ἠ γλῶσ-σα του κρεμάστηκε. «Γαῦ... γαῦ...!», τούς φώναζε κουρασμένα. Σβυσμένα. Τὰ πλευρά του φουσαρόμνικα λές κι' ἔπαιζαν:

Στὸ νεχτοφαεῖο ἔρριξαν τὸ νεκρὸ σ' ἕνα λάκκο. Ἀπὸ πάνω χῶματα. Οἱ ἄνθρωποι ἔφυγαν. Ἐ Μοῦργος χύμηξέ στον τάφο. Ἐξυνη τὰ ἠησῆκταρα χῶ-ματα. Θεέ μου! Τί κλάμμά! Τῶρα τὰ κατάλαβε ὅλα. Ἐκλαιγε. Ἐκλαιγε: Ξά-πλωσε ἐκεῖ και δὲν ἤθελε νὰ φύγη. Τὴ νύχτα ὁ νεκροφάτης τὸν ἐδίωξε. Τὴν ἄλλη μέρα ξαναπῆγε. Τὸν ξανόδιωξε με τίς πέτες. — Ἀγγαλὰ θέλετε ν' ἀφήσῶ ἕνα σκύλο νὰ κοιτᾶται στὰ μνημοσυτῆ πλάι στὸ σταυροῖ. Μὴ πῶς δὲν μᾶς τῶπε ὁ ἄνθρωπος τότε;

Αὐτὴ ἦταν ἠ ἱστορία τοῦ Μοῦργου ὀπως μοῦ τὴν εἶπε ἠ γυναῖκα ἐκείνη; Τὴν ἱστορία τὴν ἤξεθαν ὅλο. ἐκεῖ γύρω:

—Καὶ ἔρχεται σιγὰ ἔδω ὁ σκύλλος;

—Κάθε μέρα. Μόλις βγῆ ἀπ' τὸ νε-κροφαεῖο περναίει ἀπὸ δῶ. Ρίχτει μιὰ ματιά και φεύγει. Πού πάει... Δὲν ξέρει κανείς.

Σάν ἕνα στοιχειο. Κι' ὀπως ἔκανα νὰ φρῶ, ἠ γυναῖκα με φώναξε:

—Νάτος, κύριε! Νά! ἐκεῖ. Μοῦδειξε. Τὰ μικρὰ μαζεύτηναν στὴ φρύσται τῆς; Ἐ σκύλλος πέρναγε ξυστὰ στὴν κορυφή τῆς ὄχτης. Φαινόταν συλλογισμένος. ἠ οὐρὰ κρεμόταν σάν ἕνα μαλακὸ λουρί. Τριπόδιζε ἀργὰ και κνττάζε κατὰ τὸ πο-τάμι. Θὰ γύρνε τίποτα... Ἐσως κανένα ψοφήμι. Τί ἄλλο;

Και τὴ στιγμή ἐκείνη ἔκανα κάτι πού ἦταν πολὺ σκληρό.

— Φ ε ν τ ὀ ρ! φώναξα με μιὰ δυνα-τὴ και κοφτὴ φωνή.

Ἐ σκύλλος πνᾶχτηκε μ' ἕνα πῆδο σὰ νὰ πέρασε ἠλεκτρικὸ ρεῦμα ἀπὸ μέσα του. Τὸ κακομοίριζο κορμὶ του στάθηκε ἴσιο. Ἐ λαμὸς τέγτωσε. Πόσο καιρὸ εἶχε νὰ τὸ κᾶνη... Τὸ κεφάλι ψηλά. ἠ ματιὰ του ἐπάνω μου κορφοτῆ. Και τὰ τέσσαρα πόδια ντοῦρα ξυλιασμένα. ἠ οὐρὰ πῆρε μιὰ οριζόντια διεύθυνση. ἠταν ὁ Φεντόρ. Σάν ἄγαλμα. Πῆγα κοντὰ του. Τὸ μάτι του τὸ ἕνα κρεμα-σμένο. Ἐπλωσα τὸ χέρι μου νὰ τὸν χαϊδέψω. Μὰ τὸ ξανατράβηξα πίσω με φρέκη. Πού νὰ τὸν χαϊδέψω; Τὰ σκου-λίδια ἔβραζαν στὶς μυτωμένες πληγές. Κούνησε τὴν οὐρὰ του. Σύρθηκε κοντὰ μου. Τὰ μάτια μου ἔτρεχαν. Χαμήλωσε τ' αὐτιά του. Σήκωσε κατὰ πάνω μου τὴ μούρη του. Ξεροκατάπνε. Λές κι' ἦ-ταν ἕνας λυγμός πού ἔσβυνε πρῖν φτάσει ὡς ἄπάνο.

ΝΙΚΟΣ Α. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΨΥΧΑΡΗ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΛΑΖΑΡΙΝΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ετρεμε καὶ δὲν καταλάβαινε. Τούτη ὁμως τὴ νύχτα ἔπρεπε νάσαι ἀποφασιστική. "Ὅλα εἶχανε ἔρθει ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι ἔλπριζε. Μ' ὅλα ταῦτα, χωρὶς νὰ τὸ θέλει, κάποια κραυγὴ ἀπολύτρωσης τῆς ξέφυγε. Δὲν ἦτανε ψέμματα ὅλα ὅσα εἶπε ἡ Μαριγώ. Τὸ ἐξαγνιστικὸ θυμιάμα εἶχε φέρει ἀποτελεσμα. "Α! γιὰ μιὰ νύχτα τοῦλάχιστον, εἶχε γλυτώσει ἀπ' τὰ αἰσχρὰ χάρδια, ἀπ' τὸ λέρωμα αὐτοῦ τοῦ καταραμένου. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἡ Μαριγώ τῆς εἶχε συστήσει νὰ φράξει ὅλες τὶς χαραμάδες. Τὸ λιβάδι, τὸ ἅγιο ἄρωμα, πού παρηγοραίει τὶς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν, πού τοὺς φέρνει ὡς τὸν οὐρανὸν, ἀνάμεσα στοὺς ἄγγέλους, ταπεινώνει τὸν ἀπιστο. Κι' ὁ ἀπιστος, τυφλωμένος, παίρνει γιὰ εὐεργεσία ὅ,τι ξορκίζει μέσα του τὸ δαίμονα, ὅπως τὸ σωτήριον ἄρωμα εἶχε ξορκίζει ἀπ' τὸ στήθος τοῦ Τούρκου τὸν δαίμονα τοῦ ἁγίου πάθους του, μόλις πάτησε στὴν καλύβα.

Ἡ Φροσύνη δὲν μπορούσε νὰ ἐξηγήσει ἀλλιῶτικα αὐτὴ τὴν ἀλλόκοτη γαλήνη, αὐτὸ τὸ χαμόγελο τοῦ Ἀχμέτ, πού τὸ μάντευε μέσ' στὸ σκοτάδι ἀνάμεσα στὰ λόγια του. Ἡ Φροσύνη δὲν εἶχε κλείσει καθόλου μάτι. Σὲ κάθε στιγμή φοβότανε μὴ καὶ ξυπνήσει τὸ κτήνος. Μὰ τὸ κτήνος εἶχε κοιμηθεῖ. Ἀκόμα καὶ τὴν ὥρα πού τὴν ἀποχαιρέτησε ὁ Ἀχμέτ, ἀνατριχίλασε σύγχωρμα μήπως ξαναρχίσει τὰ χάρδια του. Ἐτρεμε γιὰ τὸ θεμερὸ φίλ πού τῆς ἔδωσε φεύγοντας, καὶ γιὰ τὸν ἔξαλλο τόνο τῆς φωνῆς του, ὅταν τῆς εἶπε μὲ τὰ χεῖλια ὑγρά, νὰ προσέχει καλά, πρὸ πάντων τὸ βράδυ, νὰ μὴν σφαλίσαι τὴν ὀξώπορτα.

Ἡ Φροσύνη ἔτρεξε στὸ σπῆτι τῆς Μαριγῶς. Τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια πού τὴς ἐρχόντανε διαρκῶς στὸ νοῦ, τὶς ξαναζωντανεύανε μέσα τῆς τάφριχ τὰ κρίματα πού εἶχε κάνει. Αὐτὸ λοιπὸν θὰ βάσταγε πολὺν καιρὸ: "Α! ἂν δὲν ὑπῆρχε ὁ ἀγαπημένος τῆς Γιαννάκης, σίγουρα δὲ θάχε ἀνάγκη οὔτε ἀπ' τὴ Μαριγώ, οὔτε ἀπ' τὸ λιβάδι, γιὰ νὰ τελειῶνει μιὰ καὶ καλή.

Ἡ Φροσύνη τὰ ἐξήγησε ὅλα στὴ μάγισσα. Ἀπ' τὸ παῖ, ἡ Μαριγώ τὴν περίμενε μὲ μεγάλη ἀνυπομονησία στριφογυρίζοντας σὰν τρελλὴ μέσα στὴν καλύβα τῆς.

Ἀμέσως ἀπ' τὰ πρῶτα λόγια τῆς Φροσύνης, ἡ Μαριγώ τὴν παράτησε, πήδησε ἔξω, ὤρμησε στὴν καλύβα τῆς

ἀνηψιάς τῆς, προτοῦ μπορέσει ἡ Φροσύνη νὰ πάει τὸ κατόπιν τις, γύρισε ὅλες τὶς γωνιές, ἔσκυψε, μύρισε σὰν τὸ σκυλὶ πού ψάχνει γιὰ τὸ κυνήγι, οὐρλιασε μὲ τὴ βραχνὴ φωνὴ τῆς, χύθηκε ἔξω καὶ διαλάλησε σ' ὅλο τὸ χωριό:

—Εἶναι κάποιο βουβάλι! Ἐγὼ σὰς τὸ λέω, πὼς εἶναι κάποιο βουβάλι!

Σὲ λίγες μέρες μιὰ παράξενη σύμπτωση, ἔκανε ὡς καὶ τὸ σοφὸ γέρο-Στέφανο νὰ τρανταχθῆ ὀλόκληρος ἀπ' τὰ νύχια ὡς τὴν κορφή, ὅταν ἀναθυμήθηκε τὰ λόγια τῆς γριάς, πού τὴν ἔπαιρνε γιὰ τρελλή, ἀπ' τὴ ζήλεια του, γιὰ τὴν ἐντύπωση πού ἔκανε στὸν κόσμο ἡ παράξενη αὐτὴ κραυγὴ τῆς. Πρέπει ἀπ' ἐναντίας νὰ πιστέψουμε πὼς ἡ ἱστορία τοῦ λιβανιοῦ δὲν ἦτανε γιὰ τὴν καινούργια αὐτὴ Κασσάνδρα παρὰ μιὰ ἀθάνα δοκιμὴ. Ὀλόκληρο τὸ χωριὸ θὰ ἀναστατωνότανε σὲ λίγο φοβερά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.

Οἱ τρεῖς στρατιῶτες τοῦ Ἀχμέτ.

Οἱ στρατιῶτες πού ἀποτελοῦσαν τὸ μικρὸ ἀποσπάσμα τοῦ Ἀχμέτ — τὸ μεγάλα ἀποσπάσματα τὰ φυλάγανε γιὰ τὶς σπουδαῖες θέσεις, σὰν τὴν Καρδίτσα ἢ τὰ Φάρσαλα — εἶχαν σεβαστεῖ τὴ διαταγὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τους καὶ δὲν πειραῖζανε τὸ χωριό, ὅπως τοὺς εἶχε προστάξει ἀπ' τὴν πρῶτὴ μέρα. Δὲν βάλανε φωτιά, δὲ σφάξανε, δὲν διαγομίσανε, δὲν κλέψανε. Ἡ διαταγὴ ἦτανε ρητὴ καὶ δὲ χωροῦσε καμιὰ διφορούμενη ἐρμηνεία. Σαίρανε πὼς ὁ Ἀχμέτ δὲν ἀστενεύοντανε. Σαίρανε ἐπίσης, πὼς τὸν πατέρα του, τὸ Σελίμ πασά, ἔναν ἀπ' τοὺς στρατηγούς πού ἦτανε στὶς διαταγὰς τοῦ Ἐττέμ, τὸν εἶχανε σὲ μεγάλη ὑπόληψη καὶ βρισκότανε στὴ Δομοκὸ.

Οἱ ἄντρες τοῦ Ἀχμέτ δὲν πέφτανε ἔξω ὁ Τούρκος στρατιώτης, εἶναι θαυμαστὰ πειθαρχικός — ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως πού τοῦ ὀρίζουν τὴν πειθαρχία, ὅταν βρίσκειται σὲ μιὰ χώρα σὰν κατακτητῆς. — Ὑπῆρχαν ὅμως πολλὰ πράγματα καὶ οἱ στρατιῶτες δὲν τὰ καταλαβαίνανε.

Ὁ Τούρκος μιὰ μονάχα φιλοσοφία ξαίρει: Τὴν ὑποταγὴ στὸν Προφήτη ἢ τὸν ἑολοθρεμὸ τοῦ ἐπαναστάτη. Ἡ λογικὴ τῶν καλῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ἦτανε ἀπλοῦστατη. Ἡ Θεσσαλία τοὺς αὐτοὺς, ὁ ρήτορας τοῦ ἀποσπάσματος, ὁ Ἀλῆς, δὲν ἄφηνε στιγμή πού νὰ μὴν ἐξερεθίζει τοὺς συντρόφους του. Δὲν χειρονομοῦσε, δὲν σήκωνε τὴ φωνή. Μὲ τὸνο σοβαρὸ καὶ ἐπίσημο, μὲ τὴν ψυχὴ γεμάτη ἐνθουσιασμό, ἔλεγε:

φέρανε καμιὰ ἀντίρρηση στοὺς στρατιῶτες τοῦ Ἰσλάμ νὰ ξαναγίνουν κύριοι τῶν γκαιοῦρηδων. Κι' ἔτσι γι' αὐτὸ τὸ λόγο βρισκόντανε τώρα στὴ Θεσσαλία.

Ἡ Εὐρώπη προσέφερε δῶρα στὸν Πατισάχ γιὰ νὰ τὸν βεβαιώσει γιὰ τὴν ὑπακοή τῆς καὶ γιὰ νὰ ξεφύγει τὴ δίκαια ὀργή του. Χρειαζότανε λοιπὸν κάποια τιμωρία σκληρὴ γιὰ νὰ δεῖ ἡ Εὐρώπη τί κινδυνεύει κανεὶς νὰ πάθει ὅταν ἀντιστέκεται στὴν ἡμισέληνο. Νὰ τί ζητάει ἡ δικαιοσύνη. Καὶ ἡ δικαιοσύνη δὲν εἶναι σκοτεινὸ πρᾶμα. Εἶχανε ἀκούσει νὰ λένε πὼς ὁ πῖδ ἰσχυρὸς αὐτοκράτορας τῆς Εὐρώπης τὸ ἐνοίωσε ἐπὶ τέλους πὼς ὁ Ἰσλαμισμὸς εἶναι ἀνίκητος. Ἐκανε καὶ τὴν προσευχὴ του σὲ τζαμί. Δὲν τῶχε καὶ πολὺ νὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος, μάλιστα ὑπῆρχε ἡ διάδοσις πὼς σὲ λίγο θάλλαζε πίστη.

Ἀφοῦ τὰ πράγματα ἦτανε ἔτσι κι' ἀφοῦ ἡ Θεσσαλία ἦτανε δική τους, δὲν εἶχανε παρὰ νὰ τὴ μεταχειριστοῦν κατὰ πὼς θέλανε. Αὐτὰ τὰ παλιόσκυλα οἱ χριστιανοὶ θάτανε πάντα σὲ θέση νὰ ἐπανορθώσουν κάθε ζημιὰ. Δὲν ὑπῆρχε ἄλλη λύσις: Τὴ στιγμή πού βρισκόντανε σπῆτι τοὺς ἔπρεπε νὰ διαγομίσουν γιὰ νὰ τιμωρήσουν ἱτούς γκαιοῦρηδες καὶ γιὰ νὰ διασκεδάσουν οἱ πιστοὶ τοῦ Προφήτη.

Ὁ ἑολοθρεμὸς εἶναι γιὰ τὸν Τούρκο τέτοιο δειγμὰ δύναμης, ὥστε οἱ Κρητικοί, τὸν καιρὸ πού κάνανε τὴ μεγάλη τους ἐπανάστασι, κάψανε γιὰ παραδειγματισμὸ ὅλα τὰ τουρκικὰ κτήματα, ἐνῶ μπορούσαν νὰ τὰ ἀρπάξουν καὶ νὰ τὰ καλλιεργήσουν: Ὅταν οἱ μουσουλμᾶνοι βέηδες εἶδανε τὴν ἐρήμωση καὶ τὴν καταστροφὴ, τότε μονάχα καταλάβαινε τὴν ἦτα τους.

Ἡ ὑποχρέωση λοιπὸν πού αἰσθανότανε οἱ στρατιῶτες τοῦ Ἀχμέτ νὰ μὴ ἀγγίξουν οὔτε τὰ ἄλογα τῶν χριστιανῶν, τοὺς φαινότανε σὰν ἄρνησι τῆς νίκης τους. Ἀπ' ὅλα τὰ σημεία τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου, ἀπ' τὴν Αἴγυπτο, τὴν Τύνιδα, τὶς Ἰνδίες, τὸ Ἀλγέρι, τὰ νησιά τῆς Ἰάβας, τὴ Βουχαρά, τὸ Ἀφγανιστάν, οἱ πληθυσμοὶ χαιρετοῦσαν τὸν καινούργιο θριάμβο. Ὡς κι' ἡ ἐφημερίδα Μαλισεμάτ, τὸ ἐπίσημο ὄργανο τοῦ Πατισάχ, κήρυττε πὼς τὸ φῶς τοῦ Προφήτη φώτιζε πιά ὅλες τὶς χώρες, πὼς ἡ μόνη δύναμη πού ἀντιστεκότανε ἀκόμα θὰ ὑποχωροῦσε λίγο, πὼς ὁ Χεδίβης τοῦ σουλτάνου στὴν Εὐρώπη, ὁ αὐτοκράτορας Γουλιέλμος, ἀπαγόρευσε στὸν τσάρο τῆς Μόσχovas κάθε ἀνάμιξη στὶς μουσουλμανικὲς ὑποθέσεις, τὰ κατορθώματά τους εἶχανε ἀκουστεῖ σ' ὅλο τὸν κόσμο, καὶ νὰ πού ἕνας Τούρκος ἐπέβαλλε σὲ Τούρκους νὰ σεβαστοῦν αὐτὸ τὸ παλιόχωρο τῆς Λαζαρίνα!

Οἱ στρατιῶτες τοῦ Ἀχμέτ εἶχανε πολὺν καιρὸ τώρα πού θυμῶνανε γιὰ τὴν ἀδράνεια τους. Ἐνας μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς, ὁ ρήτορας τοῦ ἀποσπάσματος, ὁ Ἀλῆς, δὲν ἄφηνε στιγμή πού νὰ μὴν ἐξερεθίζει τοὺς συντρόφους του. Δὲν χειρονομοῦσε, δὲν σήκωνε τὴ φωνή. Μὲ τὸνο σοβαρὸ καὶ ἐπίσημο, μὲ τὴν ψυχὴ γεμάτη ἐνθουσιασμό, ἔλεγε:

— Οἱ ἐχθροὶ τοῦ σουλτάνου νικηθῆ-

καν. Ἡ σημαία τοῦ Προφήτη κυματίζει ἀκόμα ὑπερήφανα καὶ οἱ ἀπιστοὶ σκύβουν μπροστὰ τῆς τρομαγμένοι. Οἱ μουαμεθανοὶ ξυπνήσανε ἀπ' τὸ μακρὸ τους λήθαργο. Πολεμᾶνε πάλι γιὰ τὸν Ἰσλαμισμὸ, κρατῶντας σ' ὄνα χέρι τὸ σπαθὶ καὶ σ' ἄλλο τὸ Κοράνι.

— Καὶ μεῖς, τί κάνουμε ἐδῶ πέρα; ρώταγε ὁ Μουσταφᾶ, ἕνας ἠλιοκαμένος γέρος, σχεδὸν μαῦρος, μὲ μύτη καμπουρωτὴ, μὲ δόντια πού λάμπανε ὀλόασπρα καθὼς ἄνοιγε τὸ στόμα του. Αὐτοὶ οἱ γκαιοῦρηδες δὲν μᾶς πλερώνουν οὔτε χαράτι.

Τὸ χαράτι εἶναι φόρος πού πληρώνουν οἱ Χριστιανοί. Ὁ Τούρκος μονάχα ἀπ' αὐτὸν ζεῖ. Τὸ χαράτι εἶναι ἡ ἐξακολούθησις τοῦ πολέμου, κάτω ἀπὸ φαινομενικὴ εἰρήνη. Στὶς ἐπαρχίες, στὰ χωριά, κυνηγᾶνε τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς σακατεύουν στὸ ξύλο ὅσπου νὰ πληρώσουν τὸ φόρο.

Ὁ Τούρκος ἀπέναντι τοῦ Χριστιανοῦ στέκεται πάντα μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι.

Αὐτὲς ἦτανε οἱ κρυφὲς σκέψεις τοῦ Μουσταφᾶ, ὁ Ἀβδουλάχ σκέφθηκε κάμποι ὥρα γιὰ νὰ τοῦ ἀποκριθεῖ. Ἦτανε πῖδ ἤρεμος, πῖδ πονηρὸς. Θέλησε νὰ τοὺς βοηθήσει μέσα στὴ γενικὴ σύγχυση πού βρισκόντανε:

— Δὲν μπορούμε, εἶπε, νὰ τοὺς ζητήσουμε χαράτι; μὰ μπορούμε νὰ τοὺς κάνουμε νὰ μᾶς τὸ δώσουν μονάχοι τους.

Δὲ χρειαζότανε νὰ τοὺς δώσει περισσότερες ἐξηγήσεις. Ὅλοι καταλάβαινε τί τοὺς ἔλεγε. Τὴν ἄλλη μέρα οἱ τρεῖς σύντροφοι κάνανε μιὰ βόλτα στὸ χωριό. Θέλανε νὰ πιάσουνε τίποτα κουβέντα μὲ τοὺς χωριάτες. Παρουσιαστήκανε στὸ Γρηγόρη, τὸ γέρο περιβολάχη. Ὁ Ἀλῆς, ὁ Μουσταφᾶς κι' ὁ Ἀβδουλάχ εἶχαν ἀπὸ πρῶν κανονίσει τὸ ρόλο πού θάπαίριζε καθένας τους. Ὁ Ἀλῆς θὰ ἐξυμνοῦσε τὴ δόξα τοῦ Προφήτη, γιὰ νὰ προετοιμάσει τὸν ἑπίστο στὴν ὑποταγή. Ὁ Ἀβδουλάχ, ἂν ἀποτύγχανε ὁ Ἀλῆς, θὰ μεταχειριζότανε τὸ δόλο, καὶ ὁ Μουσταφᾶς θὰ τοῦ ἐτρῖζε τὰ δόντια. Ὁ φανατισμὸς, ἡ δύναμη καὶ ὁ δόλος, ὀλόκληρη ἡ Τουρκία πού τὴν ἀντιπροσώπωνε οἱ τρεῖς στρατιῶτες.

Ὁ Ἀλῆς κάθισε σένα σκαμνί. Ἀρχισε πάλι νὰ ὑμνεῖ τὴν ἡμισέληνο καὶ τοὺς θριάμβους τῆς.

(Ἀκολουθεῖ)

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ πού καθυστεροῦν τὴν συνδρομὴ των νὰ τὴν ἐμβάσουν τὸ ταχύτερον, ἄλλως θὰ διακοπῆ ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου.

ΕΜΙΑ ΒΕΡΑ Γ' ΕΝ

ΟΙ ΖΗΤΙΑΝΟΙ

"Ὅταν οἱ παγεροὶ ζῶνουν χειμῶνες Δάση, χωριά, χωράφια καὶ λιβεῖα, Σὰν ὄχνητας, κολῶνες, καὶ μιζέριας Στ' ἀπέραντα τοῦ κάμπου,

Μὲ τῶν τρελλῶν τὴν ὄψη, νὰ οἱ ζητιάνοι.

Βαριστημένοι, τὴν αὐγὴ, ἀπ' τὴ νύχτα Χθόνονται μέσ' τῶν δρόμων τὰ χαντάκια, Μὲ τὸ φῶμὶ τους στὴ βροχὴ βρεγμένο, Καὶ τὰ καπέλλα

Θολόμαυρα, καὶ τὶς βασιές τους πλάτες Σὰ θόλους, καὶ τὰ πλάνα δῆματά τους Σιγαλινὰ, τὴν καταλύτρα πλήξη Σὰ νὰ ρυθμίζουν.

Τους σταματάει, τὸ γόμα, στὰ χαντάκια Στὰ φύλλα ξαπλωμένους γιὰ τὸν ὕπνο, Καὶ εἰν' ἀπ' τὰ παρακάλια οἱ κουρασμένοι, Κι' ἀπ' τ' ἀπλωμένο χέρι,

Τόσο, πού φανερώνονται σὰν κλέφτες Στὸ κατώφλι, σπιτιῶν τῶν κάμπων ἔρμων, Καθὼς ἀνοίγει ἡ πόρτα, καὶ σκροπιέται Γοργὰ μὴ λάμψη.

Μὲ τῶν τρελλῶν τὴν ὄψη, νὰ οἱ ζητιάνοι.

Πᾶνε καὶ πᾶνε, μεσ' τὰ στεφροτόπια, Κι' εἶναι κατρεφτισμένη ἡ φαρμακίλα Τους, στοῦ προσώπου τους μέσα τὰ μάτια, Τὰ λυπημένα.

Μὲ τὰ ρούχα τους καὶ μὲ τὰ κουρέλια, Καὶ τὸ κουραστικὸ περπάτημά τους, Τὸ καλοκαίρι, μεσ' ἀπ' τὰ χωράφια Γιὰ τὰ πουλιὰ εἶναι οκιάχτρα.

Καὶ τώρα πού ὁ Δεκεμβρὸς λυσοασμένος Ὀρμητικὰ πᾶνω στὰ ρεῖκια πέφτει, Καὶ παγώνει, στὰ βάθεια τῶν φερέτρων, Τὸς πεθαμένους,

Ἀραδιασμένοι, ἀσάλευτοι, φαντάζουν Ὀρθοστημένοι, ὡσὰν σταυροὶ οἱ ζητιάνοι, Παισματάρηδες, σκυθρωποὶ, στοὺς δρόμους Τῆς ἐκκλησίας.

Μὲ τῶν τρελλῶν τὴν ὄψη, νὰ οἱ ζητιάνοι.

Κάτου ἀπ' τῆς ράχης τους τὸ μέγα βᾶρος Μὲ τὰ καπέλλα τους τὰ μαυρισμένα, Στὰ σταυροθρόνια κατοικοῦν, πού δέρνουν Βροχὲς καὶ ἀνέμοι.

Τὰ δῆματα εἶναι τῆς μονοτονίας

—Ποῦ ἔρχεται αὐτός, καὶ πᾶλε δρόμο πέρνει Καὶ ἀνάλαχος, ποτέ του ἀποσταμένος—

Πρὸς τὰ πλατεῖα τῶν κάμπων.

Εἶναι οἱ κουτσοί, οἱ κουλοὶ καὶ οἱ τυφλωμένοι, Καὶ τὰ βράδια τους εἶναι τραχιεῖς γλωσσες σημάτων τῆς μιζέριας, πού χτυπᾶνε τὸ θάνατο στὸ χῶμα.

Εἶναι οἱ παντοτεινὰ σημαδιασμένοι, Κι' ἀπὸ τὰ ἔλεη, κι' ἀπ' ὅλες τὶς συγχώριες, Καὶ εἰν' οἱ ἐξαντλημένοι καὶ οἱ φταρμένοι Καὶ στὰ κορμιά, καὶ στὶς ψυχὰς, δαθεία ὡς Τὰ κόκκαλά τους.

Κι' ἔτσι, ὅταν πέφτουν στὶς στερνές τους ὄρες Ἐεροὶ ἀπ' τὴ δίψα, χαῦνοι ἀπὸ τὴν πείνα, Καὶ φωνηάζουν, σὰ λῦκοι, σὲ μιὰ τρύπα Κατὰ τὸ βράδυ.

Ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ πίκρα καὶ ἡ ὀδύνη Πῖδ γέρικη ἀπ' τῆς θάλασσας τὰ χρόνια, Κατρεφτίζεται μέσα στὰ μεγάλα Καὶ δλάνοιχτά τζυς μάτια.

Καὶ κείνοι ποῦρχνονται ὑστερ' ἀπ' τῆς μέρας Τὸ μόχτο, τὰ κορμιά τους γιὰ νὰ θάψουν, Στὴν ὄψη τους, δειλιάζουν ν' ἀγναντέψουν Τὴ φοβέρα, κάτ' ἀπ' τὰ βλεφαρὰ τους Πού λάμπει ἀκόμη!

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

[Καίνομε κάθε έργο που μάς στέλνεται δε δύο αντίτυπα].

Β. Μεσολογγίτη, 'Ακούμας, 1929.— 'Ο «'Ακούμας» του κ. Μεσολογγίτη μάς έδωσε μαζί με την ευχαρίστηση του διαβάσματος και την ικανοποίηση της τέχνης ως αντίσταθμισμα των δυσαρέστων έντυπώσεων που μάς μένουν απ' την αναγκαστική παρακλόνιση των τελευταίων ειδήσεων, για τα οποία κι' η επικριότερη κριτική δε βρισκεί λόγια καλωσύνης. 'Ο νέος αυτός συγγραφέας έχει το χάρισμα να αφηγείται απλά κι' ώρατα, χωρίς να ξεπέσει στην κοινοτυπία ή στην εκζητήση. Υπάρχει βέβαια κάποια επιτήδευση κάτω απ' τις γραμμές του διηγήματός του, που αποβλέπει πρό πάντων στη φραστική πρωτοτυπία, αλλά η προσπάθειά του για τη διαμόρφωση μιας συγχρονισμένης τεχνικής ένισχύεται από μίαν αλοθηγή αρκέτα διαισθητική κι' έκλεττισμένη, σε τρόπο που να μη γίνεται αντιληπτή στους πολλούς ή κάπως βεβαιωμένη πρόθεσή του. 'Ο κ. Μεσολογγίτης ζητεί να υποβάλει περισσότερο παρά να πληροφορήσει, και σε πλείστα σημεία κατορθώνει να μάς μεταδώσει όχι λίγη απ' την ποιητική διάθεσή του που δε μπορεί να κρυφτεί καλά κάτω από το περιβλήμα της πεζογραφίας. 'Η διήγησή του διακόπτεται κάθε τόσο για να παρεμβληθούν ενδιάμεσες λεπτομέρειες, χωρίς μ' αυτό να χάσει τη συνοχή της και να πάθη από υπερβολική διάσταση. Το έλαφρό και παιγνιδιάρικο έδω κι' εκεί γράφικό του μάς παρουσιάζει συχνά φράσεις χαριτωμένες και μάς εισάγει ανεπαίσθητα σε καταστάσεις που μόλις μαντεύονται. Προσπαθεί κυριώτατα να αποδιώξει το φόρτο, κι' αυτό το καταφέρνει χωρίς κανένα κόπο, βοηθημένος από το έντονο της οικονομίας και την πείρα τη συγγραφική. Σε πολλά μέρη κατορθώνει με λίγα λόγια καλοβαλμένα να μάς διαγράψει ζωηρά το αντικείμενό του και να μάς έντυπώσει δυνατά το χαρακτήρα του. Γύρω από το κεντρικό πρόσωπο του διηγήματος, έναν τύπο ανθρωπιστή, κακοποιού που κλέβει από τους πλούσιους για να μοιράσει στους φτωχούς, κινούνται πλήθος άλλων, παρμένων απ' τη σύγχρονη μεταβατική κοινωνία με την ακαταστάλαχτη ψυχολογία της και την αντιφατική σύνθεσή της. Οι ήρωες του διηγήτου αποτελούν μιά ένδικφέρουσα ποικιλία νοσοτροπίας, κι' α' α' ηγνόνταν να μιλήσουν τη φυσική

του γλώσσα ο καθένας τους, θα τους αναγνωρίζαμε χωρίς δυσκολία για συγχρόνους μας, και, δέν άμφιβάλω, για όμοιους μας οι περισσότεροι. 'Ο συγγραφέας έχει χωρίς όμως να φρονίσση όσο έπρεπε να το άφομοιώσει με τη φύση τους, για να μη φαίνεται σαν ξένο στοιχείο. Θέλοντας να τους προσδώσει κάποια ιδιαίτερη ύψη κανονίζει σύμφωνα με τις συμπάθειές του την όμιλία τους και παρασύρεται σε κατάχρηση αισθηματισμού, αν όχι σε καταφανείς μικρές άπιθανότητες. Τ' άδύνατα όμως μέρη του τόμου αυτού είναι ελάχιστα, κι' όλες σχεδόν οι σελίδες έχουν τη σφραγίδα μιας ανώτερης χάριτος και διαπνέονται από μιά τρυφερότατη συμπάθεια προς τους ανθρώπους που αναζητούσαν.

'Ακόμα κι' ο έλαφρό έπικναστατικός τόπος των περισσότερων τους έχει παιδαγωγική και δέν αφήνεται να ξεσπάσει σε κραυγές μελοδραματικές. 'Ολόκληρο το έργο κινείται μ' έναν έσωτερικό, μυστικό ρυθμό που του δίνει τη μελωδία του τραγουδιού και τείνει να το άνυψώσει στην άτμόσφαιρα της καλλιτεχνικής δημιουργίας. 'Αν ο κ. Μεσολογγίτης έπρόσχε κάπως περισσότερο στη μορφολογική άποψη και διεγνόταν πιο Ικανός στην κατανομή των προσώπων, προικισμένος καθώς είναι μ' ευαισθησία όχι κοινή, θα μάς έδωσε ένα έργο όπου δε θα μάς έπιτρπονταν ούτε οι σημαντές έπιφυλάξεις. Μολαταύτα ο «'Ακούμας» μάς άρσσει και πιστεύουμε πως την ίδια γνώμη θάχουν και πολλοί άλλοι απ' τους άναγνώστες του.

Κ. Φραγκισκάτου «Σκόρπιες νότες...» ποιήματα, 1929.

Φαίνεται πως η ζωή δέν καταθλίβει με τις ίδιες στυγνές βιωτικές συνθήκες όλους τους ανθρώπους της εποχής μας, άφου υπάρχουν άκόμη σήμερα τέτοιοι που έχουν καιρό για χάσιμο και παράδες για εόδιασμα. 'Ο κ. Φραγκισκάτος, ο ποιητής της παραπάνω συλλογής, άφου γύρισε κι' έδω κι' έξω άρκετους τόπους, που τους σημειώνει με έπιμελή αυταρέσκεια κάτω από κάθε ποιήμα του, θέλησε να άντικαταστήσει τις έφημερες εύχρηστές των ταξιδιών με μίαν ικανοποίηση διαρκέστερη και κάπως πιο καλλιτεχνική. Κι' έτσι λοιπόν άποφάσισε να εγάλη μιά ποιητική συλλογή, που κοντά στον τίτλο του κομπογυρισμένου θα του πρόσθετε έναν άλλο τόσο περιζήτητο και που θα του εξασφάλιζε ίσως ποιός ξέρει τι είδους έπιτυχίες στην κοσμική του εμφάνιση, όπως ξέρουν όλοι οι προικισμένοι την πονηρή τούτη πόλη της 'Αθηνάς. 'Αν έχετε τώρα την περιέργεια να μάθετε τι στίχους γράφει το χαϊδεμένο αυτό παιδί της μεταπολεμικής τέχνης, διαβάστε το παρακάτω συνέτο του, παρμένο από τα είκοσι δύο άλλα του βιβλίου του, που σας βεβαιώνουμε πως δέν έκοπιάσαμε καθόλου να το άνακαλύψουμε:

ΚΑΙ ΠΕΘΑΝΕ

Βοαυάξει... Σκοτεινά κι' άγριανάρα
Ξαπλώνεται στη γη την ποσειμένη.
Λές, Θεϊκή του Πλάστου μας κατάρα
Για τη φτωχή Γενιά... την τυφλωμένη!

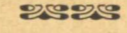
Φρίκης φωνή σκορπίζεται κλαυιάρα
Στους τάφους των νεκρών - κι' άγριεμένη.
Κι' ανάμεσα στον σκοτόν την τρομάρα
Σηκώνονται απ' το χώμα οι πεθαμένοι!..

Φαντάσματα στα μνήματα γλιστρούνε,
Με κλάψες και φωνές... μοιρολογούνε
Της Πλάσης στον ύπερλαμπρο Νεκρό....

...Μά στού Χριστού το μέτωπο έφάνη
Φωτόβολο... τ' άγκάθιο στεφάνι
Και πέθανε... στον ξύλινο Σταυρό!..

Νέο Φάληρο, 'Απρίλης, 1923.

Της ίδιας μορφής με το παραπάνω είναι όλα τα ποιήματα της συλλογής, που ένισχύονται μάλιστα μ' ένα πλήθος αποσιωπητικών και θαναμαστικών για να δείξουν πόσο θαναμαστά θα ταίριαζε στην περίπτωση του ή άνεξέλεγκτη και μακρόθυμη σιωπή. Και συλλογίζομαστε με κάποια πικρία: σε πόσους άλλους πρακτικώτερους σκοπούς δέν θα μπορούσαν να διατεθούν τα χρήματα που του κάκου εαλήθηκαν να συμμαζέψουν τις «Σκόρπιες νότες...» του κ. Φραγκισκάτου...

Γεώργιου Β. Βουγίδη: «'Η ζωή στο χωριό μου, 'Ασμα άσμάτων, Σατυρικά», ποιήματα 1929.

'Αν όμως τα ποιήματα του κ. Φραγκισκάτου έμβάλλουν σε σκέψεις κάπως θλιβερές, οι στίχοι του κ. Βουγίδη άπέναντίς είναι άρκετά διασκεδαστικοί, κι' οι

σατυρικοί κι' οι λυρικοί, αλλά πρό πάντων οι δεύτεροι. 'Ο κ. Βουγίδη, εκτός του ότι έπεχείρησε να μεταφράσει στη δημοτική το διδελικό 'Ασμα άσμάτων θέλησε άκόμα να συνεχίσει και την παράδοση του Κρυστάλλη με το δικαίωμα της κοινής τους καταγωγής. Τόσο ο άμνητής της Σουλαμίτιδος όσο κι' ο συμπατριώτης του τραγουδιστής της «Δασκάλας του χωριού» έδρθηκαν στο πρόσωπο του κ. Βουγίδη τον άντάξιο έρμηνευτή τους, που δε θα τους άφήσει βέβαια άσυμπλήρωτους. 'Από τη σειρά των λυρικών του τραγουδιών ξεχωρίζουμε, χαρακτηριστικό δείγμα, το παρακάτω τετράστιχο:

Καβάλλα στα εύδιασμα των όρη-
[ων μενεξέδων
και στον άχο του τραγουδιού που ύ-
[φώνουν χίλια άηδόνια
φτάνω ψηλά στα σύννεφα, κοντακια-
[νά στον 'Ηλιο
την κόρη την πεντάμορφη ζητώντα:
[την αϊθερία

'Όσο για την έπίδοσή του στο είδος της σατύρας, άρκει να τη δείξουν λίγοι στίχοι από τη 'Γουαίκα»:

Είμ' η γυναίκα έγώ παιδιά
το πόν που έξουσιάζω,

που σας φαιρόνω την καρδιά,
μά κι' όπου σας λυσιιάζω.

Κάθε καλό ζητείτε
να τώβρετε μπροστά μου,
ή σφαίρα γη κινείται.
στην περιφέρειά μου.

'Ας ξέρεσι κάθε χάχας
έγώ κάνω τας μάχας
που φέρουνε στην κλίση
κατόπι την... ειρήνη!

Γ. Κ.

'Η έκθεσις της κ. Κάκκας Νταριδου Αϊθουσα κ. Στρατηγοπούλου

'Η έκθεσις της κ. Κάκκας Νταριδου έχει να σε βεβαιώσει πως τα χρώματα είναι να καλό στολίδι στη ζωή μας' κι' άκόμη πως είναι μιά άπασχόλησι που δικαιολογεί έναν ελγηνή προορισμό. 'Αν ό-

“ΠΥΡΣΟΣ, Α.Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ”
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΧ. 8.000.000 — ΑΘΗΝΑΙ, ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΙΝ
ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟΥ 1930

ΣΕΛΙΔΕΣ 1600 ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Πληροφορία αυθεντική και έξηκριβωμένη εκ των πηγών.
Εύχερηστος κατάταξις της ύλης.

**'Η 'Εταιρία «ΠΥΡΣΟΣ», συνεχίζουσα το έκδο-
τικόν αυτής πρόγραμμα, μετά την ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΛΛΗ-
ΝΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ έκδίδει τόν**
ΟΔΗΓΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
δέν θά φεισθί δε δαπανών όπω καταστήση αυτόν
άντάξιον του τίτλου του και χρήσιμον εις πάντα.

Διά καταχώρησιν διαφημίσεων, προαγοράν σωματών
και πάσαν πληροφορίαν άπευθύνεσθε:
“ΠΥΡΣΟΣ, Α.Ε.
ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ 18 - ΑΘΗΝΑΣ
ή προς τους έν ταίς έπαρχίαις άντιπροσώπους.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΛΟΓΙΚΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΑΡΙΣΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ

Όνων Γαλλικών Βουργουνδίας — Bouchard
Chablis, Dry Pouilly Reserve, Chablis 1er 1923
Pommard 1923, Beaujolais 1923 κ.τ.λ.
Όνων Chateauf-neuf-du-Pape
Clos St Patrice 1926 blanc, Clos-du-Pape Clement 1923

Όνων Γαλλικών Βορδώ — Eschenauer
Graves, Medoc, Grand Vin de Graves Olivier, Barsac
Margaux, St Estèphe κ.τ.λ.

ΣΑΜΠΑΝΙΕΣ

Vins Mousseux
Liqueur C.L.O.C. Δανικής προελεύσεως
Ούϊσκι — Κοινιάκ
Carnets de Bridge πολυτελείας και μη
systeme Reliure Spirale

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΗ & ΛΙΑΝΙΚΗ
παρά τῷ Γεν 'Αντιπροσώπῳ
'Αδριανού 70, Παλαιά 'Αγορά — ΑΘΗΝΑΙ

Τηλ. 65 — 65

πάρχουν δηλαδή αυτά, είναι γιατί μπορούμε να επιδειχθούμε μαζί τους, ως άνθρωποι κοσμικοί και πολιτισμένοι. Έναν τέτοιο κοσμικό χαρακτήρα έχει η δουλειά της ή καλλίτερα δεν έχει τίποτε άλλο παρά μονάχα αυτό. Πάλι καλά! Και οι τριάντα εξ πίνακές της δεν είναι παρά ένας και μόνον πίνακας που διαμαρτύρεται με τον πιο κομψοπρεπή τρόπο, όπως αρμόζει εξ άλλου σε μία κυρία, πώς η Τεχνική δεν είναι τίποτε άλλο, παρά μία όμορφη, ένα καλό στολίδι, (πρός Θεού, μην πάρετε τον όρο όμορφη στη διαφορετική του έννοια), που ελέγχει εάν είναι ή όχι ο άνθρωπος πολιτισμένο κοσμικό ζώο. Και η κ. Κάκια Ναταρίδου είναι ένα τέτοιο πλάσμα. Έγώ τουλάχιστον και μόνον τον υπ' αριθ. 18 πίνακα αν υποθέσουμε πως έβλεπα (nature morte Γιαπωνέζικη), δε θα είχα καμμία αμφιβολία περί τούτου. Πόσον μάλλον πού είδα τριάντα εξηκόσια κομμάτια: πορτραίτα, νατέρ-μόρτ, intérieurs. Και έχω να πω, πως διακρίνει ομολογουμένως στην πάρα πάνω αντίληψη πού έχει για τα χρώματα. Η ειλκρινεία της είναι αναμφισβήτητη. Άλλά σώνει αυτό, εφ' όσον λείπουν, ως βλέπετε, απ' τη δουλειά της, όλες οι άλλες απαιτήσεις; ή ανάδειξη της φόρμας, ή ανασύνθεσή της, ή προσωπική σκέψη πάνω στα πλαστικά στοιχεία (φως, τόνο, ρυθμό,) πού την συγκροτούν ως ιδέα και εκφρασι ζωγραφική, μέσ' στο ταμπλώ' δηλαδή το αντίκρουσμα των αντικειμένων.

Όσο για την εκτέλεση πού τους κάνει, την προτιμώ βέβαια στα καλύτερά της,

όπως είναι λ. χ. το υπ' αριθ. 34 «Γωνία Τραπεζιού», τα δυό intérieurs υπ' αριθ. 35 και 36, και το υπ' αριθ. 27 «Φρουτιέρα». Υπάρχει μαζί με την κοσμική της ευαισθησία στο χρώμα, πού την χαρακτηρίζει εξ άλλου παντού, και κάποια (ας πούμε) ελευθερία στην πινακιά πού δίνει έναν λιγότερο υπνωτισμένο και μαλθακό τόνο, πού έχουν τα τελευταία της έργα. Άλλά μήπως αυτό προέρχεται από αδυναμία να εκτελέσει το θέμα της; Ώστόσο, ως επωφεληθή για κάτι πού της χρειάζεται και πού δεν έχει να το βρή παρά στην τότε αδυναμία της. Συμβαίνει κι' αυτό. Πάντως, ελευθερία.

Οι τωρινές σπουδές της την οδηγούν έξω απ' τη ζωή. Ο λυρισμός των χρωμάτων της, μπορεί να κολακεύη' αλλά δε συγκινεί. Της λείπει κάθε ελευθερία και διάθεση από τα πράγματα. Άς σκεφθώ. Έτσι μόνον τα υπολανθάνοντα χρωματικά της χρίσματα θα πάρουν κάποιο σκελετό πού δεν τον έχει σήμερα.

Απ' τα πορτραίτα της—εκτελεσμένα με την ίδια κοκκιώτικη διάθεση με την οποίαν εξωγράφισε τις νατέρ-μόρτ και τα intérieurs—προτιμώ το υπ' αριθ. 9 «Προσωπογραφία Αμερικανίδος».

Το τοπίο δεν αντιπροσωπεύεται στην εκθεσή της. Ώς συμπλήρωμα υπάρχει για τη σύνθεσή σε ώριμμένες νατέρ-μόρτ.

Ο μοντερνισμός της ως στραφή προς το εσωτερικό των πραγμάτων. Χρειάζεται σκέψη, αλλά και τόλμη' θυσίες για μία σωστή όμορφη.

ΑΝΑΣΤ. ΔΡΙΒΑΣ

Θέατρον Ὀλύμπια: Τετάρτη συναυλία συνδρομητῶν.—Ἡ «Καταδίκη τοῦ Φάουστ» ὑπὸ τῆς Χορωδίας Ἀθηνῶν.—Ρεσιτάλ Rogatchewsky.—Θέατρον Κεντρικόν: Ρεσιτάλ Marcelle Meyer.

Ἡ τετάρτη συναυλία συνδρομητῶν ὑπῆρξε ἀπὸ τὰς καλύτερας τῆς ἐφετηνῆς περιόδου. Ἡ ὀρχήστρα εἶχεν ἀπόλυτον σχεδὸν ὁμοιογένειαν καὶ ἐξετέλεσε κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικόν, πού τιμᾷ τὸν κ. Μητρόπουλον, τὴν Πρώτην Συμφωνίαν τοῦ Schumann, ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἔργα τῆς παγκοσμίου μουσικῆς. Εἶναι ἕνα τραγοῦδι, ἀπὸ τὰ παθητικώτερα, πρὸς τὴν ὁμορφίαν τῆς φύσεως καὶ πρὸς τὸν ἔρωτα. Ὁ Σούμαν συνθέσσε τὴν Συμφωνίαν του εἰς διάστημα τεσσάρων ἡμερῶν, εἰς στιγμὰς μεγάλης ἐμπνεύσεως καὶ καθὼς ἀναφέρει ὁ ἴδιος «εἰς στιγμὰς φλογεροῦ πάθους». Εἶναι ἡ εὐτυχισμένη ἐποχὴ τῆς ζωῆς του. Τὰ συμπτώματα τῆς τρέλλας πού κατέστρεψε τὴν μεγαλοφυΐαν αὐτὴν δὲν εἶχαν ἀκόμη φανῆ. Γι' αὐτό, χαρούμενος, γεμάτος ἐλπίδες, ὁ Σούμαν ὀνομάζει τὸ ἔργον του «Συμφωνίαν τῆς ἀνοι-

ξωσ». Ἡ εἰσαγωγή της ἀρχίζει μὲ μεγαλοπρέπειαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ πρῶτα θέματα, ἐντέλως πρωτότυπα, πού ἀνυμνοῦν τὴν φύσιν, ἐμφανίζονται. Μία γαλήνη, σχεδὸν εὐλαδική, πού θυμίζει τὸν Μπετόβεν, δεσπόζει σ' ὅλον τὸ πρῶτον μέρος. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ θροσερὸν καὶ δλόφωνον πλαίσιον τῆς φύσεως, ἡ ἔρωτικὴ καὶ γεμάτη πάθος ἐξομολόγησις ἀρχίζει μὲ τὸ δεύτερον μέρος. Σὰν ψίθυρος, σὰν γλυκὸ ναούρισμα, ἡ μελωδία τῶν βιολοντσέλλων, ἐσχύνεται καὶ καταλήγει σ' ἕνα ἐξέσπασμα χαρᾶς, πού περιγράφεται στὸ σκέρτσο. Τὸ φινάλε συμπληρῶνεται μὲ τοὺς ποικίλους ρυθμοὺς του τὸν ὠραιότατον αὐτὸν ὕμνον πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν ἔρωτα.

Εἰς τὴν συναυλίαν αὐτὴν συνέπραξαν δύο σολίστ: ὁ κ. Schweyda, ὁ ὁποῖος ἔπαιξε μὲ ἀκριβῆ μουσικὴν ἀντίληψιν καὶ ἀψόγον μηχανισμόν τὸ κοντσέρτο ἀρ. 4 τοῦ Μότσαρτ καὶ ὁ κ. Φαραντᾶτος, ὁστις ἐξετέλεσε τὸ κοντσέρτο τοῦ Brahms, ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα διὰ πιάνο. Ὁ ἐξαιρετος πιανίστας μας, πού ἀτυχῶς τόσον σπάνια ἐμφανίζεται, ἡμῆνευσε κατὰ τρόπον ἀπολύτως ἱκανοποιητικόν τὸ ἔργον αὐτό πού ὁ Μπράμς ἔγραψε ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς τραγικῆς παραφροσύνης τοῦ Σούμαν εἰς τὰ 1854.

Οἱ μετακληθέντες ξένοι σολίσταί, ἐκτός ἐνός, τοῦ κ. Rogatchewsky, ὁμολογῶσι δὲν μ' ἐνθουσίασαν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐτραγοῦθησαν μὲ ἀντίληψιν, μὲ ἀρκετὴν τέχνην, ἀλλὰ διατὶ γὰρ προστρέξομεν εἰς ξένους, ἀφοῦ, δόξῃ τῆ Θεοῦ, δὲν λείπουν ἀπὸ τὸν τόπον μας ἐξαιρετοὶ καλλιτέχναι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἤμποροῦσαν κάλλιστα γὰρ τραγοῦθῆσιν τοὺς ρόλους τῆς «Καταδίκης»; Εἰς τὴ ὑπῆρξεν, αἰφνίως, καλλιτερος ὁ κ. Bordon (Μεφιστοφελῆς) ἀπὸ τὸν ἰδικὸν μας κ. Νικολάου πού ἐξετέλεσε πέρουσι περιφημὰ τὸ μέρος αὐτό; Ἀκόμη καὶ ἡ κ. Charlotte Tirard (Μαργαρίτα) δὲν μας ἔκαμε γὰρ λησμονήσωμεν τὴν ἀληθινὰ μεγάλην καλλιτέχνιδα κ. Ninon Vallin. Ὁ μόνος πού ἤξιζε πράγματι γὰρ μετακληθῆ ἦτο ὁ τενόρος κ. Rogatchewsky. Ὑπῆρξε ἕνας Φουστ ὀνειρώδης.

Ἡ ὀρχήστρα, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Οἰκονομίδη, εἰς τοὺς κόπους τοῦ ὁποῦ ὀφείλομεν τὴν συνολικὴν ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν, παρὰ τὴν μὴ ἀπόλυτον ἰσορροπίαν τῆς εἰς μερικά μέρη, ἡμῆνευσε μὲ ἀρκετὴν ἐκφρασίαν καὶ χρῶμα τὰς κυριώτερας σελίδας τῆς «Καταδίκης» καὶ συνῶδευσε μὲ ἀκρίβειαν τοὺς τραγουδιστάς.

καὶ δικαίαν ἐπιτυχίαν. Ὅσοι δὲν τὸν ἤκουσαν, ἔχασαν ἀληθινὰ κάτι.

Ἐπίσης καὶ τὸ ρεσιτάλ τῆς Γαλλίδος καλλιτέχνιδος κ. Marcelle Meyer δὲν συνενέκντρωσε διόλου κόσμον. Ἐν τούτοις ἐπρόκειτο περὶ ἀξιολόγου πιανιστρίδας, εἰδικευμένης εἰς τὰ ἔργα παλαιῶν κλασικῶν συνθετῶν, τοὺς ὁποῖους ἀπέδωσε κατὰ τρόπον λίαν ἱκανοποιητικόν. Μὲ τὴν βαθεῖαν μουσικότητα πού τὴν διακρίνει καὶ τὸν ἐξαιρετον μηχανισμόν τῆς, ἡ κ. Meyer, ἡ ὁποία εἶναι μαθήτρια τοῦ μεγάλου Cortot, θὰ ἐξελιχθῆ σὺν τῆ χρόνῳ εἰς πρώτης τάξεως καλλιτέχνιδα.

ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΙΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁρέστη Λιγενή, «Ἐλευθερο Πνεῦμα», κριτικὴ μελέτη, σ. 126, ἐκδόσεις Α. Ι. Ράλλη, 1929, δραχ. 25.

Ζαχαρία Χαλκιάδης, «Κασιώτικα ἦθη καὶ ἔθιμα», τόμος Β'. σ. 126, Ἀλεξάνδρεια, 1929.

Πέτρον Ἀφθονιάτη, «Πρόσφυγες», σ. 126, ἐκδ. «Ἀγῶνος», Παρίσι, 1929, δραχ. 20.

Μιχ. Γ. Πετρίδης, «Οἱ τάσεις τῆς μεταπολεμικῆς λογοτεχνίας», μελέτη, σ. 20, Πειραιεῖς, 1929.

Ἀθ. Ἀθανασοῦλη, «Ψυχοεκπαιδευτικὸν σύστημα», σ. 192, ἐκδ. Σαββαΐδου, 1929.

Γεώργου Φ. Βουγίδη, «Ἡ ζωὴ στὸ χωριό μου», κ.λ.π. ποιήματα, σ. 88, 1929, δραχ. 30.

Κώστα Φραγκισκάτου, «Σκόρπιες νότες...», ποιήματα, σ. 116, 1929.

Θράσου Καστανάκη, «Στὸ χορὸ τῆς Εὐρώπης», μυθιστόρημα, σ. 210, ἐκδ. «Ἀγῶνος», 1929, δραχ. 30.

Διλῆς Ἰακωβίδης, «Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Ἡλιογέννητης», μελέτη, σ. 24, 1929, δραχ. 5.

Μιχ. Α. Ροδά, «Ἡ ὄρηγ τοῦ δάσους», δράμα, σ. 86, 1929, δραχ. 25.

Ἡ «Χορωδία Ἀθηνῶν» ἐνεφανίσθη ἐφέτος διὰ δευτέραν φοράν μὲ τὴν «Καταδίκην τοῦ Φάουστ». Διὰ τὸ ἀριστούργημα αὐτό τοῦ Μπερλιόζ ἔγραψε πέρουσι εἰς τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» μετὰ τὴν πρώτην ἐκτέλεσίν του. Ἡ Χορωδία, ἡ ὁποία κατέχει καλὰ τὸ ἔργον αὐτό, ἐτραγοῦθησε μὲ ἀκρίβειαν καὶ ὁμοιογένειαν καὶ δὲν θὰ εἶναι ὑπερβολὴ ἂν εἴπωμεν ὅτι εἶχε μίαν λαμπρὰν ἐπιτυχίαν.

**ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ**

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3
(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειότερων μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα τὰ μέσα, ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν μὲ ταχύτητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

**ΤΙΜΑΙ
ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ**

Τὸ ρεσιτάλ τοῦ κ. Rogatchewsky, τενόρου τῆς Ὄπερα-Κωμικῶν Παρισίων, ὑπῆρξε μία πραγματικὴ ἀποκάλυψις διὰ τὸ ἀραιόν, ἀτυχῶς, ἀκροατήριον. Ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς φωνῆν μεγάλην, πού γὰρ προκαλῆ ἐντύπωσιν, δὲν ἔχει, στερεῖται μάλιστα καὶ ἐντάσεως. Ἀλλὰ πόση ἐκφρασις, πόση βαθεῖα κατανόησις τοῦ καιμένου. Καὶ αὐτὰ αἱ ἀρεταὶ δι' ἕνα τραγουδιστὴν εἶναι αἱ κυριώτεραι. Τὸ αἰσθημα μὲ τὴ ὁποῖον ἐκτελεῖ τὰ διάφορα ἔργα, ὁ πλοῦτος τῶν μεταπτώσεων τῆς φωνῆς του, μὲ μίαν λέξιν ἢ μεγάλην τέχνην, συναρπάζουν καὶ τὸν πλεόν ἀνίεσον ἀκροατὴν καὶ τὸν θέλγουν.

Ὁ κ. Rogatchewsky, συνοδευθεὶς εἰς τὸ πιάνο κατὰ τρόπον ἀπαράμιλλον ἀπὸ τὸν κ. Μητρόπουλον, εἶχε θριαμβευτικὴν

**ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΦΕΙΔΙΟΥ 3**
ΤΗΛ. 60-90

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ
Διδασκόμενα μαθήματα: Πιάνο, βιολί, βιόλα, βιολοντσέλλο, ἄρπα, βαθύχορδον, πνευστά, τραγοῦδι, μελοδραματικὴ, δραματικὴ, ἀγαγέλιον, ἱστορία μουσικῆς, μουσικὴ δωματίου ἐνθμικῆ, ἄρμονια, ἀντίστιξις, σύνθεσις κ.λ.π.

Ἰδιαιτέρα προσοχὴ δίδεται εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ πρακτικοῦ διδασκαλείου δι' ἀρχαίους μαθητάς, τὸ ὅποιον ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψίν τῶν ἐφόρων λειτουργεῖ προστύπως.

Διδάσκουν 120 καθ' ἑαυτὰ καὶ διδάσκαλοι. Τὸ Ἑλληνικὸν Ὁδεῖον πρὸς διάδοσιν τῆς μουσικῆς ἴδρυσεν εἰς διάφορα Ἐκπαιδευτήρια Ἀθηνῶν καὶ Περιχώρων 12 Παρρητήρια ὡς καὶ ἐπαγγελματὰ τοιαῦτα ἐν Πειραιεῖ, Κορίνθῳ, Χάλκιδι, Πρακλείῳ (Κρήτης), Χανίοις, Χίῳ καὶ Βόλοι.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ
Τὸ Ἑλληνικὸν Ὁδεῖον ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ του, ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν διευκολύναν τὸν μαθητῶν καὶ τοῦ κοινοῦ διαθέτει:

**ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΤΑΧΙΑ
ΟΡΓΑΝΑ καὶ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ**
Εἰς πλουσιωτάτην συλλογὴν καὶ τιμὰς ἀσυμπαγίστους

ΠΙΑΝΑ
τῶν παγκοσμίου φήμης Ἑρσίον: J. Blüthner, Grottrian-Steinweg Neumeyr Soph κ.λ.π. τὰ ὅποια καὶ ὀνητιοσωπεύει.

ΦΥΘΟΓΡΑΦΑ
Εἰς ὅλα τὰ μελέτη. Ἀρτωτάτης κατασκευῆς καὶ ἐξαιρετικῆς ἀποδόσεως. Πόλησις τοῖς ΜΕΤΡΗΤΟῖΣ καὶ μὲ ΜΗΝΙΑΙΑΣ ΔΟΣΕῖΣ μὲ μεγάλας εὐκολίας πληρωμῆς.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

**ΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΝ
ΠΟΥ ΞΕΤΡΕΛΛΑΝΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ**

ΤΟ ΝΕΟΝ ΦΟΡΔ

Εἶναι ἐν ὄχημα οὐσιωδῶς νέον καὶ σύγχρονον, κατασκευασθὲν ὅπως ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς κυκλοφορίας εἰς εἰς ὅλας τὰς χώρας.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΙΠΟΤΕ ΤΟ ΠΑΡΟΜΟΙΟΝ ΩΣ ΤΕΛΕΙΟΝ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ

ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ — ΦΟΡΤΗΓΑ — ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

“ΑΘΗΝΑ” ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 28α

Ντόλη Νίζβα, «Ανθρώπινες μαριονέτες», νουβέλλα, σ. 118, 1929, δρχ. 20.
I. E. Μοσχονά, «Ο χορός των μουσών», Α', ποιήματα, σ. 120, 1929, δρχ. 25.

Σ.Δ.Καββαδία, «Η Όδύσσεια», έμμ. μετάφρασις, τείχος Ιον σ. 16, Πειραιεύς, 1929, δρχ. 5.

Ηλ. Π. Βουτιερίδη, «Κασσάντρα», τραγωδία, σ. 60, έκδ. Ζηκάκη, 1929.

Άγγελου Λ. Τροζάκη, «Φθινοπωρινή συμφωνία», διηγήματα, έκδ. Άρ. Μαυρίδη, σ. 80, 1929.

Νικολάου Α. Σάββα, «Ο πατούς» δράμα, σ. 30.

Γιάννη Χονδρογιάννη «Μυστικές ήμερες» ποιήματα, σ. 110, έκδ. Κοντομάρη, 1929, δρχ. 20.

Μανώλη Βαλλή, «Κουβέντες», σ. 134, Μυτιλήνη, 1929, δρχ. 25.

Σ. Μ. Παπαδοπούλου, «Νυχτωδίες» ποιήματα, σ. 14, 1930.

Θ. Τζαμήςτρα, «Θρακικά διηγήματα», σ. 88, Θεσσαλονίκη, 1929, δρχ. 25.

Μαρίας Πολυδούρη, «Ήχω στο χάος», ποιήματα, σ. 130, 1929, δρχ. 20.

Ναπολέοντος Παπαγεωργίου, «Ανάμεσα στους ανθρώπους», διηγήματα, σ. 82, έκδ. Ά. Μαυρίδη, 1930.

Τάκη Άθ. Μπέγου, «Βοήθεια σαυτόν», σ. 64, 1930, δρχ. 20.

Άγγελου Κασσιγόνη, «Η άπλή ζωή», σ. 30, —Άλεξάνδρεια.

Κάρτες ελήφθησαν. Ο κ. Μπασιτιάς σάς ευχαριστεί.—**Α. Όλύμπιον**: Τό διήγημά σας τελείως εξωτερικό. Σας λείπει ή καθύπερθε παρατήρησις.—**Σ. Γεωργιάδην**: Δίχως οι στίχοι να είναι κακοί, θα προτιμούσαμε να στέλνατε κάτι καλλίτερο.—**Ήλιαν Σταμάτην**: Άρκετά καλό. Θα δημοσιευθή αργότερα.—**Σ. Σταθάτον**: Δέν ξέρουμε γιατί το τραγούδι σας ήρθε τόσο άργά. Έν πάση όμως περιπτώσει και νωρίτερα άν έρχόταν, δέν θα δημοσιεύατο, γιατί δέν εκρίθη ως καλό.—**Τσολιάν Δευκίμην**: Έλαφρώς πρόχειρο. "Δούλο νομίζω ότι θα μπορούσατε να γράψετε πολύ καλύτερα πράγματα.—**Χ. Μηλιαρίτην**: Καλύτερα από τα προηγούμενα, άλλ' όχι δημοσιεύσιμο άκόμα γαιρέμαστε για την προσπάθειά σας.—**Π. Γκάκαν**: Κοινωνική ή σκέψις, δίχως ή μερ. ή να έχη καμιά όμορφιά.—**Ν. Προΐσκον**: Μοιρολόγια θέλωμε. Θα έπρεπε μόνο να προσέχετε μήπως έχουν δημοσιευθή και να σημειώνετε τις παραλλαγές.—**Α. Γκριτοπούλου**: Τα άποστρέψατα έχουν ήδη δημοσιευθή άλλού.—**Άλ. Ίωαννίδην**: Τό τραγούδι σας δέν εκρίθη δημοσιεύσιμο.—**Χρ. Ν. Πέτρον**: Δέν μπορούμε να κάμουμε προφητείες για τό μέλλον, τό ποιητικόν παρόν Σας όμως δέν μάς ικανοποιεί.

“ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,,

Α. Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΚΑΙ
ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Αναλαμβάνει την έκτύπωσιν βιβλίων, πινάκων, περιοδικών, έφημεριδών, την έκτύπωσιν πολυχρωμιών και έν γενει πάσης τυπογραφικής εργασίας. Είς τή εργοστάσια επίσης λειτουργεί άριτίοτατον βιβλιοδετεϊον τό όποϊον άναλαμβάνει πάσαν βιβλιοδετικήν εργασίαν.

Δι' οϊανδήποτε εργασίαν σας ζητήσατε τιμάς από την
“ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,,

Ή Ούλίτις
θεραπεύεται με τό
ΣΑΝΟΣΥΛ

ΔΕΜΕΝΟΙ ΟΙ ΤΟΜΟΙ
Α. Β. Γ. Δ. ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΔΡΑΧ. 100 ΕΚΑΣΤΟΣ
ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΜΑΓΕΡ 29

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Δ. Παπαδόπουλον: "Ο «χαμός λουλουδιών» δέν λέει τίποτα.—**Ι. Κουτάκιον**: Δέν αλλάξαμε γνώμη, άλλα θα περιμένη τή σειρά του.—**Μι. Χι**: Δέν συμφωνούμε διόλου μαζί σας. Άκριθώς άν δέν υπάρχουν κριτικές εργασίες για μία φιλολογία αυτή, είναι ή Έλληνική. Άν έξικρέση κανείς τό Σολωμό, για τόν όποϊον υπάρχει τό βιβλίον του κ. Άποστολάκη και ή μονογραφία του Βάρναλη πής μας μία μελέτη άρτια κριτική για τόν Μιλτιάδη, τόν Πορφύρα, τό Γρυπάρη, δείξτε μας ένα κριτικό βιβλίον για τόν Παπαδιαμάντη ή τόν Κονδολάκη κ. ά. Δέν λογαριάζουμε τίς πρόχειρες κριτικές τών έφημεριδών, άλλα κριτικές εργασίες με αξιοσεύς. Α. χ. τό θέμα που μάς στείλατε δέν έχει κανένα καθύπερθε φιλολογικό ενδιαφέρον, άλλα ενδιαφέρει στενωτάτα τόν κόσμο τών Γαλλικών γραμμάτων και πλέον ού. Επίσης, προκαμένου περί μεταφράσεων θα προτιμούσαμε διήγημα ή στίχους με μέτρο και όχι πεζοτάραχουδα.—**Σ**: Καί τά τρία καλογραμμένα, άλλα τους λείπει τελείως ό στοχασμός. Είναι τελείως εξωτερικά και κυριαρχεί ένας φιλολογικός θερμπαλισμός. Μία κι' έχετε τή μία χάρη πρέπει ν' αποκτήσετε και την άλλη και τότε ή δουλειά σας θα είναι αξιοπρόσεκτη.—**Τ. Τσακίρην**: Για τό διήγημα σας άπαντήσαμε. "Όσο άν πρέπη να γράψετε ή όχι, αυτόδένεϊ-μεθα μετς άρμόδιοι να σας τό ποδμε. Γιαυτό τό ζήτημα θα συνενοηθητε με τόν έαυτό σας.—**Σ. Ι. Α.**: Άρκετά καλό «Ή γρηξ Σοφία». Θα δημοσιευθή.—**Ν. Αθ.**: Τό νέο κομμάτι πολύ καλό. Θα δημοσιευθή.

Έκνκ λοφόρησαν
τά
Διηγήματα
τοῦ

ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ
ΚΑΪΜΟΙ ΣΤΟ
ΓΡΙΠΟΝΗΣΙ
Α'ΟΝ ΒΡΑΒΕΙΟΝ
“ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ,,

Πορτρίτο: **ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ**
Είκόνες: **Ε. ΦΡΑΓΚΟΥΛΔΗ**
Ευλογγραφίες: **Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ**
ΠΩΛΕΙΤΑΙ
ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΔΡΧ. 35

ΤΟ ΑΡΜΑΤΙΚΩΤΕΡΟΝ ΤΣΑΙ
ΤΣΑΙ ΜΕΛΡΟΣ
ΕΝΝΙΑ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ
ΜΕΛΡΟΣ
ΜΟΝΟΙ ΙΣΙΟΚΡΗΤΑΙ
REYNOLDS SONS & CO LTD
ΛΟΝΔΙΝΟΝ

Τό τσαΐ Μελρόξ είναι τό καλλίτερο τσαΐ του κόσμου.
Άποφεύγετε τās άπομιμήσεις.
Τό γνήσιον τσαΐ Μελρόξ φέρει τό άνω σήμα με την λέξιν MELROSE και την εικόνα Σκωτσέζας επί τής άνωθεν πλευράς του κυτίου.
Άντιπρόσ. δια την Ελλάδα Κ. Κατσόρης Σταδίου 46.

ΤΡΑΠΕΖΑ
ΚΟΣΜΟΔΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 22.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50
ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
FILIALES
Τράπεζα Λαρίσης—Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων—Τρίκαλα
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ
Είς όλας τās πόλεις τής Ελλάδος και τās κυριωτέρας του έξωτερικού
Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχ με 7 οσο.—Έκτελει πάσης φύσεως Τραπεζιτικές εργασίας

“Η ΑΝΑΤΟΛΗ,,
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΖΩΗΣ)
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1906

Συγκριτικός πίναξ τής υστα τό τελευταία 20 έτη οισυε- ρός υ συνεκοῦς άναπτύξεως τών εργασιών τής Εταιρείας

ΚΕΦΑΛΑΙΑΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	ΚΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΝ
1909 2.021.639.05	4.343.375.75
1911 2.744.179.40	11.761.585.-
1913 3.760.865.69	13.917.213.45
1915 4.643.295.41	14.873.053.95
1917 5.663.772.10	18.188.404.80
1919 7.438.384.61	34.464.802.65
1921 12.388.818.21	71.341.220.95
1923 18.784.646.71	116.732.840.90
1925 30.328.648.74	184.720.455.55
1927 42.430.083.95	330.093.450.70
1928 62.523.482.99	448.864.013.40

ΚΟΥΒΑΡΙΣΤΡΑΙ ΛΕΟΝΤΟΣ

ΠΟΙΟΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗ - ΤΙΜΗ ΕΥΘΗΝΗ

Δυναμομετρικῶς ἐξετασθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Προμηθειῶν ἀπεδείχθησαν ἀνώτεροι καὶ αὐτῶν τῶν Coats, προτιμηθεῖσαι καὶ εἰς τοὺς 3 τελευταίους διαγωνισμούς.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΚΛΩΣΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ Ι. ΡΗΓΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΟΜΒΗΣ 22 ΑΘΗΝΑΙ

ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΣΤΑΔΙΟΥ 33

— (Χημικά λιπάσματα, ἄπλα καὶ σύνθετα. Ὄξέα ἐν γέ-
νει. Γεωργικά φάρμακα, ὑα-
λουγενία λευκῆς καὶ πρασί-
νης ὑάλου. Ὑελοπίνακες). —

ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διὰ 3 μῆνας ..... 8 ο)ο
Δι' 6 » ..... 8 1)2 ο)ο καὶ
Δι' 1 ἔτος ..... 9 ο)ο

ΕΙΣ ΛΙΡΑΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΔΟΛ- ΛΑΡΙΑ ΚΑΙ ΧΡΥΣΩΝ :

Διὰ 3 μῆνας ..... 7 ο)ο
Δι' 6 » ..... 7 1)2 ο)ο καὶ
Δι' 1 ἔτος ..... 8 ο)ο